

Univerzita Karlova v Praze
Přírodovědecká fakulta
katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Studijní program: Geografie
Studijní obor: Sociální geografie a regionální rozvoj

Petr Svoboda

**HODNOCENÍ ÚČINNOSTI STRATEGICKÉHO PLÁNU
LEADER 2007–2013 MÍSTNÍ AKČNÍ SKUPINY
KRAJINA SRDCE**

Diplomová práce

Praha 2016

Vedoucí diplomové práce: RNDr. Radim Perlín, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracoval samostatně a že jsem uvedl všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze, 30. 6. 2016

.....

Poděkování

Touto cestou bych rád poděkoval panu RNDr. Radimu Perlínovi, Ph.D. za důležité informace, cenné rady, ochotu, čas a především za velkou trpělivost, které mi při zpracování diplomové práce poskytl.

Obsah

Úvod	9
1. Cíle práce	10
2. Metodika	11
2.1. Terénní šetření	11
2.2. Statistické ukazatele rozvoje	14
2.3. Charakteristika a výpočet ukazatelů	16
3. Hypotézy	20
4. Vymezení pojmu venkov	22
5. Teoretické zarámování	25
5.1. Institucionální směry	25
5.2. Teorie učících se regionů	25
5.3. Sociální kapitál	28
5.3.1. Typologie sociálního kapitálu	30
5.4. Bottom-up přístup	32
6. Metoda LEADER	35
6.1. Rysy LEADERU	37
6.2. Změny mezi programovými obdobími 2007–2013 a 2014–2020	39
6.3. Ukotvení metody LEADER ve strategických dokumentech	41
6.3.1. Společná zemědělská politika	41
6.3.2. Program rozvoje venkova 2007–2013	42
6.3.3. Program rozvoje venkova 2014–2020	43
7. Místní akční skupiny	45
7.1. Funkce místních akčních skupin	45
7.2. Místní akční skupiny v programovém období 2007–2013	47
7.3. Místní akční skupiny v programovém období 2014–2020	47
8. Místní akční skupina Krajina srdce	48
8.1. Charakteristika území	48
8.1.1. Struktura osídlení	49
8.1.2. Socioekonomická charakteristika	51
8.1.3. Doprava	53
8.1.4. Životní prostředí a turismus	54
8.2. Vznik a vývoj Místní akční skupiny Krajina srdce	55
8.3. Struktura Místní akční skupiny Krajina srdce	55
8.4. Hodnocení Místní akční skupiny Krajina srdce	56
9. Strategický plán LEADER 2007–2013 Místní akční skupiny Krajina srdce	58
9.1. Tvorba Strategického plánu LEADER	58
9.2. Cíle Strategického plánu LEADER	59
9.3. Čerpání finančních prostředků	61
10. Analytická část	62
10.1. Analýza vzhledu obcí	62
10.2. Analýza statistických ukazatelů rozvoje	73
Závěr	83
Seznam použité literatury	86
Přílohy	93

Seznam grafů

Graf 1: Historický vývoj počtu MAS na území EU	36
Graf 2: Předpokládané alokace finančních prostředků do jednotlivých oblastí.....	44
Graf 3: Rozložení počtu obyvatel, obcí a průměrného počtu částí na 1 obec	50
Graf 4: Zastoupení sektorů.....	61
Graf 5: Bodové hodnocení sledovaných oblastí dle velikostních kategorií obcí	65
Graf 6: Vztah hodnocení rozvojových znaků a výše dotací investovaných v obci	70
Graf 7: Hodnocení vs. dotace (0–199).....	70
Graf 8: Hodnocení vs. dotace (200–499).....	70
Graf 9: Hodnocení vs. dotace (500–999).....	71
Graf 10: Hodnocení vs. dotace (1 000+).....	71
Graf 11: Vztah hodnocení rozvojových znaků obce a počtu obyvatel obce.....	71
Graf 12: Vztah hodnocení rozvojových znaků obce a počtu částí obce	72
Graf 13: Hodnocení změny nezaměstnanosti mezi roky 2007 a 2011	73
Graf 14: Hodnocení indexu změny počtu obyvatel mezi roky 2006 a 2014.....	74
Graf 15: Hodnocení změny volební účasti při komunálních volbách mezi roky 2006 a 2014	75
Graf 16: Hodnocení indexu změny počtu kandidátů na 1 mandát člena zastupitelstva obce mezi roky 2006 a 2014	75
Graf 17: Hodnocení indexu změny počtu dokončených bytů na tisíc obyvatel mezi obdobími 2002–2006 a 2010–2014	76
Graf 18: Hodnocení indexu změny počtu podnikatelských subjektů na tisíc obyvatel mezi roky 2009 a 2015	76
Graf 19: Hodnocení změny podílu zastoupení terciéru a kvartéru na celkovém počtu podnikatelských subjektů mezi roky 2009 a 2015.....	77
Graf 20: Hodnocení indexu změny počtu pracovních míst na tisíc obyvatel mezi roky 2006 a 2012	77
Graf 21: Celkový bodový průměr všech ukazatelů.....	78
Graf 22: Vztah hodnocení ukazatelů rozvoje a výše dotací investovaných v obci.....	79
Graf 23: Hodnocení vs. dotace (0–199).....	79
Graf 24: Hodnocení vs. dotace (200–499).....	79
Graf 25: Hodnocení vs. dotace (500–999).....	80
Graf 27: Hodnocení vs. dotace (1 000+).....	80
Graf 27: Vztah hodnocení ukazatelů rozvoje obce a počtu obyvatel obce	80
Graf 28: Vztah hodnocení ukazatelů rozvoje obce a počtu částí obce	81

Seznam tabulek

Tabulka 1: Pojetí sociálního kapitálu různými autory	29
Tabulka 2: Obce území MAS KS	48
Tabulka 3: Rozložení počtu obyvatel a obcí MAS KS podle velikosti obce	50
Tabulka 4: Statistika území MAS Krajina srdce	51
Tabulka 5: Kategorie skupin MAS podle celkového počtu získaných bodů	57
Tabulka 6: Hodnotící klíč hodnocených prvků	62
Tabulka 7: Korelace mezi vybranými proměnnými.....	69
Tabulka 8: Korelace mezi vybranými proměnnými.....	78

Seznam obrázků

Obrázek 1: Vybrané okresy ke komparaci	14
Obrázek 2: Typologie venkovského prostoru Česka podle potenciálu rozvoje.....	48
Obrázek 3: Územní působnost MAS Krajina srdce	49
Obrázek 4: Hustota zalidnění v MAS Krajina srdce v částech obce k 1. 1. 2014	51
Obrázek 5: Hodnocení znaků rozvojového potenciálu na mapě území MAS KS	73
Obrázek 6: Hodnocení statistických ukazatelů rozvoje na mapě území MAS KS	81

Seznam příloh

Příloha 1: Místní akční skupiny České republiky – stav k 1. 5. 2015.....	93
Příloha 2: Etalon hodnocení znaků rozvojového potenciálu obcí	94

Přehled použitých zkratk

CLLD	komunitně vedený místní rozvoj
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EAFRD	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
EAO	ekonomicky aktivní obyvatelstvo
ELARD	Evropská asociace LEADER pro rozvoj venkova
EU	Evropská unie
KS	Krajina srdce
MAS	místní akční skupina
MOS	Městská a obecní statistika
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MZ	Ministerstvo zemědělství
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OP	Operační program
p. b.	procentní bod
PRV	Program rozvoje venkova
SMO ČR	Svaz měst a obcí České republiky
SPL	strategický plán LEADER
SZP	Společná zemědělská politika

Abstrakt

Předkládaná diplomová práce se zabývá tématem strategického plánování a rozvoje venkova. Objektem výzkumu byla Místní akční skupina Krajina srdce. Cílem práce bylo zjistit účinnost Strategického plánu LEADER za uplynulé programové období 2007–2013. Analytická část je rozdělena na dvě části. Prostřednictvím kvalitativního výzkumu – standardizovaného pozorování znaků rozvojového potenciálu sídel – bylo zjištěno, že vybrané proměnné (především výše dotací investovaných v obci) mají zanedbatelný vliv na estetický vzhled obcí. Druhá část analytické části byla prováděna kvantitativní metodou. Analyzováním statistických ukazatelů rozvoje opět nebyla zjištěna závislost mezi výší hodnocení těchto ukazatelů se zmíněnými proměnnými. Nepodařilo se prokázat znatelnou účinnost strategického plánu LEADER pomocí zvolených výzkumných metod.

Klíčová slova: rozvoj venkova, místní akční skupina, strategický plán LEADER.

Abstract

This thesis deals with the topic of strategic planning and rural development. The target of research was a Local Action Group Landscape of my Heart. The aim of the dissertation was to evaluate the efficiency of the Strategic plan LEADER for the period 2007–2013. The analytical section is divided into two parts. Through a qualitative research – a standardized observation of indicators of development potential of settlements – it was found, that the selected variables (especially value of grants invested in the municipality) had a negligible effect on the aesthetic appearance of villages. The second part of the analysis was performed using a quantitative method. Analysis of the statistical indicators of development found no correlation with the above evaluation of these indicators for the chosen variables. The selected research methods didn't prove noticeable efficiency of the strategic plan LEADER.

Keywords: rural development, local actions group, strategic plan LEADER.

Úvod

I v současném světě má venkov stále významnou roli v evropské politice. Více než 56 % populace 28 členských států Evropské unie (dále jen EU) žije ve venkovských oblastech, které zároveň pokrývají přibližně 91 % její celkové rozlohy. Jak zemědělství, tak i lesnictví je stále významné z hlediska využití půdy a hospodaření s přírodními zdroji ve venkovských oblastech EU. Proto je posílení politiky rozvoje venkova jednou z hlavních priorit EU (ELARD 2015a).

Tato diplomová práce se zabývá otázkou rozvoje venkovských regionů. Venkovské regiony jsou dominujícím typem regionů, a to i na území Česka. I přes stále významnou pozici zemědělství i lesnictví nejsou již delší dobu tato odvětví výhradním ekonomickým zaměřením venkova. Do popředí se dostala i jiná odvětví hospodářství, jako jsou např. služby. Zvýšila se míra dojížděky do zaměstnání, často do větších měst. Vnímání venkovských sídel se tak tímto posouvá. Již se nejedná pouze o sídla zajišťující výrobu v primárním sektoru, ale o vícefunkční sídelní jednotky (SMO ČR 2010). Tím, že se zvýšila rozmanitost ekonomických činností venkovských obyvatel, se zároveň musela přizpůsobit i politika rozvoje venkova. Ačkoliv se díky tomuto rozdíl mezi městem a venkovem snížil, stále existuje mnoho oblastí, kde venkov za městem zaostává. Odpovědí na problematiku rozvoje současného venkova by měl být nástroj EU – metoda LEADER. Jejím cílem je prosazování sociálně-ekonomického rozvoje venkovských regionů (Marquardt a kol. 2012). Tato metoda staví na předpokladu, že přímo obyvatelé venkova nejlépe znají podmínky, ve kterých žijí, potřeby, které mají a problémy, kterým čelí. Metoda spoléhá na rozvoj spolupráce mezi aktéry života na venkově. Organizačním garantem této metody jsou místní akční skupiny (dále jen MAS). Jedná se o entity, které pokrývají pouze venkovský prostor. Rozvoj venkova je zajišťován prostřednictvím strategických plánů LEADER (dále jen SPL), které MAS vytváří. Tyto plány by měly vycházet z reálných potřeb území a současně promítat priority regionálního rozvoje EU (Skála 2016). A právě SPL pro uplynulé programové období 2007–2013 vybrané MAS je výzkumným objektem této diplomové práce.

První kapitoly se zaměřují na samotné cíle této práce a jsou stanoveny hypotézy, které jsou odrazem poznatků získaných studiem literatury. Tou se zabývají kapitoly 4. a 5., v nichž je diskutován pojem *venkov* a teoretické koncepty, o něž se práce opírá. V dalších kapitolách je pojednáváno o problematice MAS a metody LEADER. Poslední část je stěžejní a je zaměřena na analýzu dat a závěry z ní vyplývající.

1. Cíle práce

Vybranou MAS, kterou se tato diplomová práce zabývá, je MAS Krajina srdce (dále jen MAS KS). Tato MAS byla vybrána především z důvodu, že se nachází na území, o které se autor práce dlouhodobě zajímá a tento zájem se již promítl i do tématu předešlé bakalářské práce. Území MAS KS je typicky venkovské, má spoustu krás, ale i záporů, které jsou pro venkovské oblasti obvyklé. Odstranit nebo alespoň snížit problémy, které ovlivňují a ztěžují život obyvatel a naopak zvýšit kvalitu jejich života je úkolem rozvoje venkova. Takový rozvoj může mít mnoho podob, tato práce se však zaměřuje na jednu konkrétní podobu, a tou je rozvoj venkova pomocí metody LEADER, která je prováděna a činnosti z ní vyplývající koordinovány právě prostřednictvím MAS.

Diplomová práce vychází z předpokladu, že dobře pracující, vysoce hodnocené MAS budou vysoce efektivní v naplňování cílů, které si vytyčily ve svém SPL. Jak je podrobněji popsáno v kapitole 8.4., vybraná MAS KS patří mezi jedny z nejlépe hodnocených MAS v Česku. V celorepublikového hodnocení MAS prováděné Ministerstvem zemědělství (dále jen MZ) České republiky (dále jen ČR) a dalšími dvěma institucemi byla MAS KS hodnocena velmi příznivě. Hodnocení bylo prováděno přibližně v polovině období mezi roky 2007 a 2013, čili v období, pro něž byly vypracovány strategické plány LEADER jednotlivých MAS, které díky tomu mohly čerpat finanční prostředky a v souvislosti s tím realizovat své plány.

V současnosti, v roce 2016, již byly veškeré projekty v rámci zmiňovaného období ukončeny, tím pádem je ukončena i časová působnost SPL 2007–2013 MAS KS. Hlavním cílem této práce je zjistit účinnost tohoto ukončeného SPL. Je zjišťováno, jak byly naplněny cíle, které byly formulovány ve SPL vybrané MAS. Jedná se v podstatě o hodnocení efektivity práce představitelů, členů a také samotných tvůrců MAS KS.

Dílčími cíli práce je ověřit, zda docházelo k rozvoji rovnoměrně po celém území působnosti MAS a pokusit se zjistit, které faktory nejvíce ovlivňují rozvoj území MAS KS. Splnění těchto cílů by mělo najít odpověď na otázku, zda existují geograficky blízké skupiny obcí s výraznějším rozvojovým potenciálem, či skupiny obcí, které se oproti průměru obcí MAS KS rozvíjejí hůře. Dále by se jejich splněním mělo dokázat, zda opravdu investované finanční prostředky v území získané prostřednictvím MAS KS stojí za rozvojem venkovských obcí této MAS.

2. Metodika

Kapitola se zabývá zdroji dat a metodami, jež posloužily k naplnění vytyčených cílů této diplomové práce a potvrzení, či vyvrácení hypotéz. Předmětem výzkumu byla účinnost SPL MAS KS za uplynulé programové období 2007–2013, přičemž analýza byla prováděna na úrovni obcí, jež jsou součástí MAS KS (viz obrázek 3).

2.1. Terénní šetření

První činností, která byla v rámci výzkumu realizována, je terénní šetření. To probíhalo formou standardizovaného pozorování, které se obecně vyznačuje těmito znaky (Jeřábek 2010):

- jsou přesně určeny znaky a jejich kategorie
- jsou určeny třídy hodnot, do nichž jsou jevy klasifikovány
- výsledky standardizovaného pozorování různých jednotek několika různými pozorovateli jsou srovnatelné

Primární funkcí terénního šetření bylo standardizovaným pozorováním zhodnotit vzhled vybraných sídel. Sekundární funkcí bylo doplnění statistických dat, jež jsou podrobněji rozebrána v další části této kapitoly. Terénní šetření probíhalo v první třetině roku 2016 v několika vlnách, takřka pokaždé o víkendech. Šetření bylo provedeno v co nejkratší době z důvodu omezení vlivu role ročních období na pozorovatelovo vnímání vzhledu obcí (jinak se jeví obec na konci zimy, jinak uprostřed jara), což se podařilo. Jednalo se o časově velmi náročnou aktivitu, neboť terénní šetření neprobíhalo pouze v centrálních částech obcí, tj. částech, kde obvykle sídlí obecní úřad, ale i v částech obcí – osadách.

Charakteristickým rysem pro území MAS KS a vůbec celkově pro oblast při hranicích jihočeského a středočeského kraje je velká sídelní roztříštěnost. Zároveň se jedná o sídla počtem obyvatel velmi malá, v některých případech se jedná takřka o samoty. Charakteristická je i nízká vzdálenost mezi sídly. Výjimkou nejsou obce s více než deseti částmi. Výsledkem této roztříštěné sídelní struktury je stav, kdy se 46 obcí, které jsou součástí MAS KS, skládá z 266 částí. Na základě těchto faktů bylo rozhodnuto, že standardizované pozorování nebude probíhat ve všech sídlech. Primárním důvodem je fakt, že ve velmi malých sídlech se nachází pouze zanedbatelná část hodnocených znaků a tudíž by příliš zkreslovali celkové hodnocení vzhledu obce za všechna sídla v jejím katastru. Druhým důvodem je již zmiňovaná

časová náročnost při návštěvě 266 sídel, přičemž v každém sídle je nutné strávit alespoň minimální čas k orientaci v sídle, vyhledání hodnocených jevů a jejich samotnému hodnocení. Často se stávalo, že nepomohla ani příprava před odjezdem do terénu a v osadách museli být kontaktováni místní obyvatelé, kteří museli pozorovatele – autora této diplomové práce – navést k hodnocenému jevu. Z těchto důvodů byla určena hranice minimálního počtu obyvatel sídla, kde bylo prováděno terénní šetření. Za optimální hodnotu byl stanoven počet 50 obyvatel. Zdrojem dat o počtu obyvatel v jednotlivých sídlech byl Statistický lexikon obcí – 2013¹ (ČSÚ 2013), vydávaný Českým statistickým úřadem (dále jen ČSÚ). Díky tomu se minimalizoval počet sídel s nízkým počtem hodnotitelných znaků a celkový počet hodnocených sídel klesl na již přijatelnou hodnotu 94. Ovšem ani přes toto poměrně nízké číslo se do hodnocených sídel nevešly čtyři centrální části obcí. Jsou jimi Slapsko (38 obyvatel), Zadní Střítež (31), Svrabov (43) a Bradáčov (39). Tyto obce tedy nebyly to terénního šetření zapojeny. Zvláštní pozici zaujímá obec Nová Ves u Mladé Vožice, jejíž centrální část Nová Ves u Mladé Vožice má pouhých 31 obyvatel, zároveň však část Horní Střítež vykazuje 81 obyvatel. Hodnocena byla v souladu se zvolenými kritérii pouze Horní Střítež, ale v analýze bude pro přehlednost uváděna názvem obce.

Pro hodnocení vzhledu obcí byl použit certifikovaný etalon hodnocení znaků rozvojového potenciálu obcí, který je uveden v příloze. Ten byl využit Perlinem a kol. coby hlavním řešitelem projektu Regionální diferenciacce venkovských obcí Česka: disparity a možnosti rozvoje mezi lety 2007–2011 (více o projektu např. Perlín a kol. 2012). Znaky rozvojového potenciálu obcí byly pro přehlednost rozřazeny do pěti kategorií:

- **Fyzické prostředí**
  - budova radnice
  - budova školy
  - budova pro společenský život
  - pomník, boží muka, kříž, výklenková kaple, socha
  - stav návsi, hlavního veřejného prostoru
- **Ekonomické prostředí**
  - obchod s potravinami
  - restaurační zařízení
  - velké podnikatelské areály

---

¹ Statistický lexikon obcí – 2013 obsahuje základní výsledky sčítání lidu, domů a bytů, provedeného k 26. březnu 2011. Veškeré údaje jsou přepočteny podle stavu územního členění státu platného k 1. 1. 2013.

- **Sociokulturní prostředí**
  - nástěnka, veřejná tabule
  - vývěsky spolků a politických hnutí
- **Infrastruktura v sídle**
  - zaveden plyn
  - dešťová kanalizace
  - splašková kanalizace
  - veřejný vodovod
- **Subjektivní hodnocení rozvojového potenciálu sídla**

Hodnotící škála byla čtyřstupňová, přičemž 1 znamená nejhorší hodnocení, 4 znamená nejlepší hodnocení, tj. čím více bodů, tím lepší hodnocení sídla. Jestliže se hodnocený jev v sídle nevyskytoval, nepřičetl se mu žádný bod. V případě, že by byla hodnocena pouze velká sídla, ve kterých by se nacházely veškeré hodnotitelné prvky, výsledná známka za sídla resp. obce by mohla být součtem jednotlivých bodů. Zde je výsledná známka za obce počítána odlišně. Počet bodů za jednotlivý konkrétní hodnocený jev obce je průměrem bodů udělených jednotlivým konkrétním jevům částí dané obce. Celková výsledná známka obce je průměrem bodů jednotlivých jevů. Nejnižší známka, kterou může sídlo resp. obec získat, je 1, nejvyšší pak 4.

Takto získaná data byla poté analyzována ve statistickém programu IBM SPSS Statistics 23. Hlavním cílem této analýzy bylo zjistit, zda existuje vztah mezi vzhledem obcí a dotacemi, které byly v území investovány do rozvoje. Vedlejším cílem analýzy bylo zjistit, zda vzájemně souvisí vzhled obce, velikost dotace investované v obci, počet obyvatel obce a počet částí obce.

K analyzování těchto souvislostí bylo použito korelační analýzy. Před zahájením korelační analýzy musel být proveden test normality dat. Test normality dat říká, zda mají data sledovaných proměnných vstupujících do analýzy normální rozložení, tj. zda soubor dat odpovídá Gaussovu normálnímu rozdělení pravděpodobností, či ne. Testem bylo zjištěna nenormalita dat, tj. proměnné nemají normální rozložení. Na základě tohoto zjištění byl namísto Pearsonova korelačního koeficientu, který by byl použit v případě, že by data měla normální rozložení, použit Spearmanův korelační koeficient, který je robustní vůči odchýlkám od normality.

Korelační koeficient nabývá hodnot od -1 do 1. Síla asociace vztahu je dána velikostí korelačního koeficientu r .

- **0,1 – 0,3** = malá závislost
- **0,3 – 0,7** = střední závislost
- **0,7 – 1,0** = velká závislost

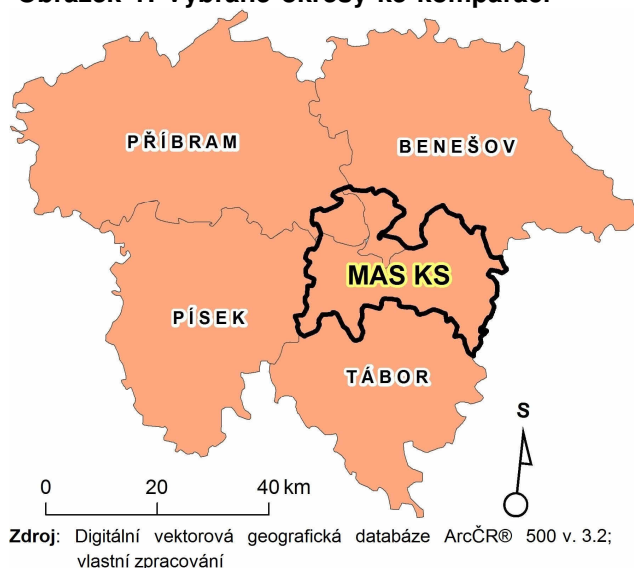
Přičemž platí, že: pro $r > 0$ s rostoucím x v průměru roste y , pro $r < 0$ s rostoucím x v průměru klesá y a nezávislosti odpovídají hodnoty r blízké 0. Je třeba vzít na vědomí, že ani silná korelace není zárukou důkazu příčinného vztahu (Zvára 2015).

2.2. Statistické ukazatele rozvoje

Druhým typem datové základny pro analýzu byla tvrdá statistická data. Datovou základnu pro výpočet ukazatelů tvoří kvantitativní, především statistická data socioekonomického zaměření, jako je míra nezaměstnanosti, zastoupení terciéru mezi místními podnikatelskými subjekty, růst obyvatelstva atd. Data byla zvolena tak, aby odrážela charakter obcí a zároveň vypovídala o jejich rozvoji. Zároveň musela být vybrána taková data, která byla dostupná a zároveň porovnatelná za dvě různá období z následujícího důvodu.

Podstatou této části analýzy byla komparace vytvořených ukazatelů rozvoje mezi obdobími, jež předcházelo účinnosti SPL 2007–2013 MAS KS a obdobími po ukončení tohoto strategického dokumentu. Vzhledem k odlišným typům dat, odlišným zpracovatelům sekundárních dat a v některých případech i změnou metodiky sběru dat nebylo možno vytvořit všechny ukazatele, které by se vztahovaly pouze ke dvěma datům. V některých případech je tudíž časový rozestup mezi dvěma časovými jednotkami jednoho ukazatele odlišný, než u ukazatele jiného.

Obrázek 1: Vybrané okresy ke komparaci

Dalším omezením tohoto srovnání je absence širší datové základny. Jelikož byla srovnávána období, která časově zdaleka nekorrespondují se sčítáním lidu, domů a bytů (2001, 2011), jež by poskytla velké množství informací, byla použita datová základna, která je sice aktualizována alespoň jednou ročně, ale na úrovni obcí není příliš široká a tudíž i výběr dat pro výpočet ukazatelů byl již předem značně omezený.

Druhým podstatným prvkem této části analýzy bylo srovnání průměru ukazatelů mezi MAS KS a obcemi, které nejsou součástí této MAS. Bylo třeba vybrat takový vzorek obcí, které by měly podobný charakter, jako obce MAS KS a zároveň byly geograficky blízké. Proto byly k tomuto porovnání vybrány obce okresů Tábor, Písek, Benešov a Příbram, tj. kromě okresu Písek všechny tři okresy, do kterých částečně zasahuje MAS KS, viz obrázek 1 (dále jen „vybrané okresy“). Celkový počet obcí těchto čtyř okresů je 373 (bez obcí MAS KS). Důvodem územní komparace je vliv celospolečenských až globálních vlivů na výsledky. To znamená, že pokud se ukazatele rozvoje na území MAS KS oproti období před začátkem působnosti SPL zlepšily, ještě nelze tvrdit, že je to díky SPL, neboť se tyto ukazatele mohly zlepšit i mimo území MAS KS. Proto je do analýzy zařazeno toto porovnání. Bude-li při něm např. zjištěno, že volební účast v komunálních volbách na území MAS KS a ve vybraných okresech stoupla, ale na území MAS KS mnohem výrazněji, bylo by tudíž možno opatrně prohlásit, že se SPL podařilo zaktivizovat obyvatele, kteří se začali více zajímat o místní záležitosti. Je nutné zdůraznit, že i ve vybraných okresech musí mnoho různě úspěšných MAS, které také mohou mít významný vliv a sociálně-ekonomické hodnoty obcí těchto okresů.

Zdrojem sekundárních dat pro výpočet ukazatelů byl ČSÚ, zejména jím zpracovávaná městská a obecní statistika (dále jen MOS), integrovaný portál Zaměstnanost Ministerstva práce a sociálních věcí (dále jen MPSV) a internetové stránky Volby.cz, které spravuje ČSÚ. Vypočítané hodnoty jednotlivých ukazatelů byly následně klasifikovány do sedmi tříd. Nejhorším hodnotám ukazatelů bylo přiřazeno číslo 0, druhým nejhorším hodnotám číslo 1 atd. Neutrálním hodnotám, tedy hodnotám ukazatelů, kde nedošlo mezi roky k žádné změně, bylo přiřazeno číslo 3. Nejlepším hodnotám bylo přiřazeno nejvyšší číslo 6. Hranice intervalů mezi třídami jsou popsány u popisů ukazatelů níže.

2.3. Charakteristika a výpočet ukazatelů

A. Změna nezaměstnanosti mezi roky 2007 a 2011

V ukazateli se promítá vývoj nezaměstnanosti na úrovni obcí. Údaje z roku 2007 se vztahují k lednu 2007, údaje z roku 2011 k prosinci 2011. Bohužel nemohly být použity údaje z roku 2014 nebo z roku 2015 z důvodu změny výpočtu² metodiky nezaměstnanosti v roce 2013 a tím vzniklé omezené srovnatelnosti dat. I tak je rozdíl mezi daty takřka pětiletý a dá se považovat za dostatečný.

Výpočet: ***míra nezaměstnanosti 2011 - míra nezaměstnanosti 2007***

Přiřazení bodů k vypočítaným hodnotám (v procentních bodech, dále jen p. b.): **0** = 6,0 a více; **1** = 3,0 až 5,9; **2** = 0,1 až 2,9; **3** = 0,0; **4** = -0,1 až -2,9; **5** = -3,0 až -5,9; **6** = -6,0 a méně

Zdroj: MPSV 2016

B. Index změny počtu obyvatel mezi roky 2006 a 2014

Ukazatel zobrazuje přírůstek nebo naopak úbytek obyvatelstva. Ačkoliv se jedná spíše o ukazatel růstu, nelze jej podceňovat ve vztahu k rozvoji území. Přírůstek počtu obyvatel může přinejmenším znamenat vyšší šanci pro rozvoj území z důvodu vyšší šance na přítomnost kvalitních lidských zdrojů. Údaje z obou let jsou aktuální vždy k 31. 12. daného roku.

Výpočet: ***počet obyvatel 2014 / počet obyvatel 2006***

Přiřazení bodů k vypočítaným hodnotám: **0** = 0,8 a méně; **1** = 0,81 až 0,90; **2** = 0,91 až 0,99; **3** = 1,00; **4** = 1,01 až 1,09; **5** = 1,10 až 1,09; **6** = 1,20 a více

Zdroj: ČSÚ 2016

C. Změna volební účasti při komunálních volbách mezi roky 2006 a 2014

Změnou volební účasti do obecních zastupitelstev se dá vyjádřit nárůst nebo pokles zájmu obyvatel o rozvoj a vedení obce. Lze tvrdit, že tento ukazatel je jakýmsi indikátorem zájmu obyvatelstva o věci veřejné. Ukazatel odráží úroveň sociálního kapitálu v obci (Pileček a Jančák 2010, cit. v Krupková 2015). Volby v roce 2006 se konaly ve dnech 20. a 21. října, volby v roce 2014 byly konány ve dnech 10. a 11. října. Výjimku tvoří několik málo obcí, kde proběhly náhradní volby v následujících měsících.

---

² Od ledna roku 2013 míru registrované nezaměstnanosti nahradil ukazatel *podíl nezaměstnaných osob*. Zatímco míra registrované nezaměstnanosti poměřovala všechny dosažitelné uchazeče o zaměstnání s EAO, podíl nezaměstnaných osob vyjadřuje podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15–64 let ze všech obyvatel ve stejném věku.

Výpočet: **účast při volbách 2014 - účast při volbách 2006**

Přiřazení bodů k vypočítaným hodnotám (v p. b.): **0** = -20,0 a méně; **1** = -19,9 až -10,0; **2** = -9,9 až -0,1; **3** = 0,0; **4** = 0,1 až 9,9; **5** = 10,0 až 19,9; **6** = 20,0 a více

Zdroj: Volby.cz 2016

D. Index změny počtu kandidátů na 1 mandát člena zastupitelstva obce mezi roky 2006 a 2014

Aktivitu obyvatelstva lze sledovat i pomocí tohoto ukazatele, který oproti předchozímu ukazateli odráží pasivní volební právo. Čím více kandidátů usiluje o mandát člena zastupitelstva, tím vyšší je zájem místních aktivních obyvatel o dění v obci. To může být vyvoláno buď pozitivně vnímaným zájmem o věci veřejné, nebo naopak negativní motivací, nespokojeností s dosavadním vedením obce a nutností jej vyměnit. Z pozice zastupitele nebo radního lze nejspíše ovlivňovat budoucí směřování obce. Přesné datum konání voleb je uvedeno v popisu předchozího ukazatele.

Výpočet: **$(\text{počet kandidátů 2014} / \text{počet mandátů 2014}) / (\text{počet kandidátů 2006} / \text{počet mandátů 2006})$**

Přiřazení bodů k vypočítaným hodnotám: **0** = 0,50 a méně; **1** = 0,51 až 0,75; **2** = 0,76 až 0,99; **3** = 1,00; **4** = 1,01 až 1,49; **5** = 1,50 až 1,99; **6** = 2,00 a více

Zdroj: Volby.cz 2016

E. Index změny počtu dokončených bytů na tisíc obyvatel mezi obdobími 2002–2006 a 2010–2014

Ukazatel promítá atraktivitu obce pro výstavbu a bude zajímavé zjistit, zda existuje vztah mezi tímto ukazatelem a ukazatelem změny počtu obyvatelstva. Lze předpokládat vztah mezi kladnou změnou počtu dokončených bytů a rozvojem obce. Slabinou tohoto ukazatele je např. stav, kdy v obci proběhne masivní výstavba, kapacita dostupných stavebních parcel se vyčerpá a v obci se později v takové míře již nestaví. Dojde k poklesu výstavby, ale automaticky nelze tvrdit, že obec se stala pro obyvatele neatraktivní a rozvoj obce stagnuje.

Výpočet: **$(\text{součet dokončených bytů 2010–2014} / (\text{součet počtu obyvatel 2010–2014} / 5)) \times 1000 / (\text{součet dokončených bytů 2002–2006} / (\text{součet počtu obyvatel 2002–2006} / 5)) \times 1000$**

Přiřazení bodů k vypočítaným hodnotám: **0** = 0,33 a méně; **1** = 0,32 až 0,75; **2** = 0,76 až 0,99; **3** = 0,0; **4** = 1,01 až 1,49; **5** = 1,50 až 2,99; **6** = 3,00 a více

Zdroj: ČSÚ 2016

F. Index změny počtu podnikatelských subjektů na tisíc obyvatel mezi roky 2009 a 2015

Ukazatel znázorňuje vývoj atraktivity podnikatelského prostředí v obci a také aktivitu obyvatel, kteří nespolehnají na vyjížděku za zaměstnáním a raději začnou podnikat. Menší slabinou tohoto ukazatele je první sledované období, a to rok 2009. Ideální by byla volba roku 2006 nebo 2007. Rok 2009 musel být zvolen z toho důvodu, že ČSÚ tuto statistiku v předchozích letech nesledoval. Z důvodu většího časové rozdílu mezi porovnávanými roky byl za druhý sledovaný rok zvolen rok 2015. Údaje z obou let jsou aktuální vždy k 31. 12. daného roku.

Výpočet: $(\text{počet podnikatelských subjektů 2015} / \text{počet obyvatel 2015}) \times 1000 / (\text{počet podnikatelských subjektů 2009} / \text{počet obyvatel 2009}) \times 1000$

Přiřazení bodů k vypočítaným hodnotám: **0** = 0,80 a méně; **1** = 0,81 až 0,90; **2** = 0,91 až 0,99; **3** = 1,00; **4** = 1,01 až 1,09; **5** = 1,10 až 1,19; **6** = 1,20 a více

Zdroj: ČSÚ 2016

G. Změna podílu zastoupení terciéru a kvartéru na celkovém počtu podnikatelských subjektů mezi roky 2009 a 2015

Vyšší míra zastoupení terciéru a kvartéru mezi podnikatelskými subjekty může pro území znamenat vyšší různorodost nabídky pracovních míst a také uplatnění kvalifikovaných obyvatel, pokud podnikatelský subjekt zaměstnává. Údaje z obou let jsou aktuální vždy k 31. 12. daného roku.

Výpočet: $(\text{počet podnikatelských subjektů v terciéru a kvartéru 2015} / \text{celkový počet podnikatelských subjektů 2015}) \times 100 - (\text{počet podnikatelských subjektů v terciéru a kvartéru 2009} / \text{celkový počet podnikatelských subjektů 2009}) \times 100$

Přiřazení bodů k vypočítaným hodnotám (v p. b.): **0** = -10,00 a méně; **1** = -9,99 až -5,00; **2** = -4,99 až -0,01; **3** = 0,00; **4** = 0,01 až 4,99; **5** = 5,00 až 9,99; **6** = 10,00 a více

Zdroj: ČSÚ 2016

H. Index změny počtu pracovních míst na tisíc obyvatel mezi roky 2006 a 2012

Mělo by platit pravidlo, že čím vyšší počet pracovních míst, tím atraktivnější je území obce. Ukazatel může úzce souviset s ukazatelem indexu změny počtu podnikatelských subjektů. Jedná se o obsazená pracovní místa na území obce. Číselná hodnota nevypovídá o tom, kým je pracovní místo obsazeno, zda místním občanem, nebo „přespolním“).

Výpočet: **$(\text{počet pracovních míst 2012} / \text{počet obyvatel 2012}) \times 1000 / (\text{počet pracovních míst 2016} / \text{počet obyvatel 2016}) \times 1000$**

Přiřazení bodů k vypočítaným hodnotám: **0** = 0,33 a méně; **1** = 0,34 až 0,75; **2** = 0,76 až 0,99; **3** = 1,00; **4** = 1,01 až 1,49; **5** = 1,50 až 2,99; **6** = 3,00 a více

Zdroj: MPSV

Takto vytvořené ukazatele byly nejprve analyzovány korelační analýzou, při které byl opět hledán příčinný vztah mezi jednotlivými ukazateli (a také průměrem za všechny ukazatele) a poskytnutými dotacemi. I v tomto případě byla rovněž hledán možný vztah těchto proměnných na počtu obyvatel a počtu částí obce.

V poslední části analýzy byla porovnávána data za obce, které jsou součástí MAS KS s daty za průměr okresů Tábor, Písek, Benešov a Příbram. Aby se neporovnávaly pouze průměry těchto dvou celků, byla data kategorizována podle počtu obyvatel. Byly zvoleny tyto kategorie:

1. **kategorie:** 199 a méně obyvatel
2. **kategorie:** 200–499
3. **kategorie:** 500–999
4. **kategorie:** 1000 a více obyvatel

Prostřednictvím stanovení kategorií podle velikosti je možné lépe identifikovat rozvojový potenciál obcí dané velikostní kategorie a tyto ukazatele nejsou zatíženy rozdílnou velikostí obcí.

3. Hypotézy

Na základě poznatků z níže uvedených kapitol věnujících se teoretickým konceptům a přístupům a dále na základě informací o fungování MAS obecně a především na základě znalostí řešené MAS KS byly formulovány následující hypotézy, jejichž platnost se bude druhá část této diplomové práce snažit empiricky potvrdit nebo vyvrátit:

H₁) Tato hypotéza částečně vychází z postojů Čepelky (2012), podle něhož se problémy, se kterými se potýkají venkovské regiony, dají alespoň částečně minimalizovat prostřednictvím SPL, neboť ty jsou nástrojem, díky němuž mohou MAS žádat o finanční prostředky. Má-li MAS KS kvalitně zpracovaný SPL a po dobu realizace kvalitně pracovala, bude prokázána účinnost SPL. S vysokou mírou jistoty lze říci, že SPL, jehož účinnost tato diplomová práce ověřuje, byl zpracován kvalitně. Tento předpoklad vychází z informací, které na svých internetových stránkách uvádí MAS KS, a to: „*SPL MAS KS byl hodnotitelskou komisí pro hodnocení SPL tehdy vyhodnocen jako nejlepší ze 102 podaných SPL z celé ČR!*“. Na druhou stranu, tentýž autor (2008) uvádí domněnku, že MAS nemají sloužit pouze jako zprostředkovatel dotací, ale měly by fungovat jako jakýsi činitel lokálního rozvoje, který území a jeho obyvatele zaktivizuje. Toto podle celostátního hodnocení MAS (více v kapitole 8.4.) v letech 2010 až 2012 MAS KS splňovala, neboť patřila mezi dobře až nejlépe fungující MAS, které nejen že dokáží rozdělovat peníze, ale jsou aktivní a jsou schopny tuto aktivitu přenést i na území. **Z uvedeného vychází hypotéza, že pomocí zvolených výzkumných metod bude zaznamenáno zlepšení socioekonomického prostředí a vzhledu obcí a tím se i prokáže účinnost SPL 2007–2013 MAS KS.**

H₂) MAS jsou na administrativních hranicích nezávislá uskupení obcí. Jedním z principů metody LEADER je homogenita. Území obcí, které tvoří MAS, mají tvořit kompaktní celek, jehož charakteristikou je sdílení kultury, tradic, vysoký pocit sounáležitosti a především hledání odpovědí a následných řešení týchž problémů. Na základě této „stejnorodosti“ vychází jako druhá hypotéza domněnka, že **nebudou existovat rozdíly v účinnosti SPL 2007–2013 MAS KS mezi územím spadajícím do středočeské části a územím spadajícím do části jihočeské a zároveň se neprokáže existence jiných „shluků“ obcí na základě míry účinnosti SPL.**

H₃) Hypotéza vychází z teorie sociálního kapitálu (viz kapitolu 5.3., která se teorií sociálního kapitálu podrobněji zabývá), kde nezáleží na počtu obyvatel, ale především na síle a kvalitě vazeb mezi nimi. Malá obec s vysokým sociálním kapitálem se může

úspěšněji rozvíjet, než velká obec s nízkým sociálním kapitálem. Třetí a poslední hypotéza zní, že **nebudou existovat významné rozdíly v míře účinnosti SPL podle jednotlivých velikostních kategorií obcí. V rámci kategorie venkovské obce se budou rozvíjet obce jak v nejmenší velikostní skupině, tak i ve velikostní skupině s největšími venkovskými obcemi.**

4. Vymezení pojmu venkov

Předkládaná diplomová práce se zabývá rozvojem venkovských regionů. Proto je vhodné si v jejím úvodu vymežit, co přesně se pod pojmem „venkov“ skrývá. Nejjednodušším vymezením venkova je prohlášení, že venkovem je vše mimo město. To je značně zjednodušující vymezení, a proto v této části budou shrnuty další různé definice venkova.

V Česku není přesně specifikováno, co je venkov. Neexistuje přesná definice toho, co lze nazývat venkovskou obcí (Perlín 2010). Lacina (2007) jej charakterizuje velmi obecně, jako oblast s nízkou hustotou zalidnění, procesem poklesu počtu obyvatel a vyšším podílem zaměstnanosti v zemědělství. V legislativě nacházíme pouze vymezení města, a to jen na základě počtu obyvatel příslušného sídla. V § 3 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích je uvedeno, že obec, která má alespoň 3 000 obyvatel, je městem, pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády. Podle tohoto ustanovení by se zdálo, že jakákoliv obec, která počtem svého obyvatelstva třítisícovou hranici nepřekonává, musí být vesnicí, resp. alespoň městysem (pozn. pod čarou). Avšak tentýž zákon zároveň říká: *„Obec, která byla městem přede dnem 17. května 1954, je městem, pokud o to požádá předsedu Poslanecké sněmovny.“* Tím se situace mění a městy se tak stávají i obce s opravdu nízkým počtem obyvatel. V Česku tak můžeme nalézt přibližně 200 měst, která mají méně, než tři tisíce obyvatel. Mezi nimi jsou i taková, která nedosahují ani trojciferného čísla počtu obyvatel a jejichž charakter s vysokou mírou pravděpodobnosti nebude městský. Naopak, v Česku najdeme taktéž obce, které by svojí velikostí měly být městem, ale tento statut jim nenáleží. Jedná se např. o některé obce ve Slezsku, které mají více než 5 tisíc obyvatel (Petrovice u Karviné či Bystřice na Frýdecko-Místecku). To jde proti vymezení venkova Kaleckým (2011), který ve své práci za jednu z charakteristik při určování venkovského prostoru uvedl, že *„venkovem jsou všechna města, která nemají status města.“*

Z výše uvedeného je zřejmé, že vymezovat venkovské obce podle toho, kolik v nich žije obyvatel je problematické. Dále není vhodné řadit mezi města ty obce, které jsou označeny za města jen pouze na základě svého statutu, ačkoliv na jeho držení mají právo. Na základě těchto poznatků se zdá, že existující, v legislativě ukotvená, striktní hranice pro určení toho, co je venkovskou obcí nebo již městem, není příliš vhodná. Máme zde např. obce, které mají status města, ale jejich obyvatelstvo je roztroušeno do dvou tří desítek částí obce, které vykazují typicky venkovský charakter. Právě tato rozdrobená sídelní struktura je charakteristická pro touto prací řešenou MAS

KS. Jako příklad lze využít Perlínem (2009) zpracovanou tabulku obcí do pěti tisíc obyvatel s počtem místních částí větším než 15. V roce 2007 existovalo v celém Česku 24 takových obcí. Hned tři z nich jsou součástí MAS KS. Existuje tu tedy problém, kdy na jedné straně stojí číselné ukazatele svědčící pro město, na druhé zas venkovský charakter obce.

Podle regionální typologie Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj³ (dále jen OECD z angl. *Organisation for Economic Co-operation and Development*) z roku 2011 můžeme o venkovském regionu mluvit pouze tehdy, když jsou splněny následující podmínky:

- Hustota zalidnění musí být nižší než 150 obyvatel na km².
- Dále je počítáno s poměrem obyvatel žijících ve venkovských obcích vůči obyvatelstvu městskému. Na základě rozložení těchto dvou skupin obyvatelstva OECD rozlišuje tři typy regionů:
  1. **Převážně městské** – ve venkovských obcích žije méně než 15 % celkového počtu obyvatel regionu
  2. **Přechodné** – ve venkovských obcích žije 15 až 50 % celkového počtu obyvatel regionu
  3. **Převážně venkovské** – ve venkovských obcích žije více než 50 % celkového počtu obyvatel regionu
- Poslední kritérium bere v potaz populační velikost centra. Region, který je klasifikován jako převážně venkovský, může být v následujícím případě označen jako region přechodný. Centrum regionu musí mít minimálně 200 tisíc obyvatel a tato populace musí představovat alespoň 25 % celkového počtu obyvatel regionu. Jestliže je tato podmínka splněna, dá se region označit za region přechodného typu. Obdobně se postupuje při zařazení do regionu převážně městského, kde je hranice počtu obyvatel centra navýšena na hranici 500 tisíc při zachování stejného poměru počtu obyvatel centra vůči celkovému počtu obyvatel regionu. Podrobněji se tímto zabývá Perlín (2010).

Podle Perlína (1998) se pro vymezení venkovských sídel užívá horní hranice dva tisíce obyvatel. Ale Perlín hned vzápětí dodává, že existují sídla s menším počtem obyvatel, ale architektura jejich domů, skladba ekonomických činností nebo

---

³ OECD sdružuje 34 ekonomicky nejvýznamnějších zemí světa (produkují více než dvě třetiny zboží a služeb světa), takže hraje výraznou úlohu při rozvoji mezinárodních ekonomických vztahů a mezinárodního obchodu. OECD koordinuje ekonomickou a sociálně-politickou spolupráci členských zemí.

urbanistická struktura napovídají, že se jedná spíše o město. Problémem statistických – převážně deskriptivních – metod je, že dané území pouze popisují a sami o sobě jej nedefinují (Halfacree 1993). Dá se říci, že pro určení venkova na národním měřítku je vhodné použít metodu statistickou (kvantitativní) a na místní úrovni metodu subjektivní (kvalitativní; např. za koho se obyvatelé označují – zda za měšťany nebo venkovany).

Zajímavé je srovnání dnešního pojetí venkova s pojetím, které v české geografii vládlo za minulého politického režimu před rokem 1989. Podle Chalupy (1983) se pojem venkovské sídlo většinou používal pro sídla s převahou obyvatelstva zaměstnaného v zemědělství. Upozorňuje, že v žádném případě nelze za hlavní kritérium rozdílu mezi městským a venkovským sídlem použít počet obyvatel sídla. V současné době je ale vymezení podle podílu osob zaměstnaných v zemědělství problematické. Ještě v roce 1990 v zemědělství pracovalo 7 % ekonomicky aktivních obyvatel⁴ (dále jen EAO), tj. 600 tisíc lidí, ale o 10 let později jich bylo již jen 200 tisíc (Bičík, Jančák 2005). Jak ale podotýká britský geograf Pemberton (2010), „*venkovské oblasti jsou stále více zapojeny do výrobní a spotřební sféry a tradiční rozdíly mezi venkovem a městem jsou již velmi zkreslené.*“

Ačkoliv se pravděpodobně britský a český venkov liší, lze do jisté míry Pembertonův výrok aplikovat i na český venkov. Tomu, že se rozdíly mezi venkovem a městem stírají a že je Chalupova definice venkovského sídla zastaralá, dává částečně za pravdu i tzv. nové paradigma venkova dle OECD (2006). To říká, že původní primární funkce venkova, a to zemědělství, již v dnešní době ztratila význam. Tomu dávají za pravdu i čísla o počtu zaměstnaných v tomto odvětví ekonomiky. Naopak, venkov má v současné době vícero funkcí, ať už se jedná o průmysl, cestovní ruch či dokonce i informační technologie (OECD 2006).

Není lehké najít hranici toho, co se dá označit jako venkov a toho, co již venkovem není. Vedle tohoto navíc geografové rozlišují i různé typy venkova. Venkov v podhorských oblastech zcela jistě vykazuje jiné znaky, než venkov v zázemí velkých měst. Perlín a kol. (2010) ve své práci vytvořili typologii venkovského prostoru Česka podle potenciálu rozvoje. Na základě mnoha proměnných vymezili osm odlišných typů venkovského prostoru. Závěrem této kapitoly lze říci, že s pojmem venkov musíme vždy pracovat v kontextu regionu, do kterého jej zasazujeme. Čili, jiný venkov se nachází v zemích Beneluxu, jiný je venkov skandinávský a jiný je ten český. A rovněž na úrovni jednotlivých států rozlišujeme vícero typů venkova.

---

⁴ EAO jsou lidé, kteří mohou vykonávat práci. Počítají se mezi ně jak zaměstnaní, tak i nezaměstnaní. Nepatří mezi ně děti, studenti, penzisté, invalidé atd.

5. Teoretické zarámování

V teoretické části jsou diskutovány faktory, které do značné míry ovlivňují rozvoj venkovských obcí a které jsou zároveň podstatnými pro princip metody LEADER a též jsou diskutovány pojmy venkov a venkovské obce. Hlavním zdrojem informací o teoriích regionálního rozvoje zaměřených na rozvoj venkova nebo uplatňovaných při rozvoji venkova je odborná literatura. Jedná se především o impaktované⁵ odborné časopisy zaměřené ponejvíce na rozvoj venkovských oblastí (např. Journal of Rural Studies) nebo na téma geografie obecně (např. Geografie). Přístup k těmto odborným časopisům byl převážně zajištěn prostřednictvím Portálu e-časopisů / e-Journals Portal – elektronické databázi odborných časopisů dostupné skrze oficiální internetové stránky Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Vedlejším zdrojem dat se staly studentské diplomové práce a ostatní internetové zdroje.

5.1. Institucionální směry

Snahou teorií institucionálních směrů je vysvětlit příčiny regionálních nerovností s důrazem na instituce a jejich roli (Kocábková 2011). Institucionální směry regionálního rozvoje zdůrazňují důležitost takových zdrojů pro rozvoj regionu, které jsou přímo spjaty s jeho obyvateli. Za příklad lze uvést jejich znalosti, místní instituce, normativní kulturu či schopnost vzájemné spolupráce mezi občany a spolupráce uvnitř podnikatelských sítí (Klufová 2015). Institucionální teorie jsou převážně lokálně zaměřené. Hlavním zdrojem konkurenceschopnosti je komplex místních, specifických, převážně měkkých faktorů, klíčové zdroje pro rozvoj se nachází přímo uvnitř regionu (např. na území působnosti MAS), přičemž aktivita aktéra a její charakter jsou utvářeny jeho okolím (Blažek 2012).

V této části diplomové práce jsou diskutovány pouze teorie, které jsou úzce spjaty s principy, o které se opírá metoda LEADER. Dalšími teoriemi, které vycházejí z institucionálních směrů, jsou např. teorie výrobních okrsků, klastry, triple helix či regionální inovační systémy.

5.2. Teorie učících se regionů

Znalosti a schopnost učit se – to jsou dva základní body teorie učících se regionů. V dnešní moderní době jsou právě znalosti tím nejcennějším, co může region

---

⁵ Impaktovaný časopis je časopis, kterému je přidělen tzv. impakt faktor. Ten udává hodnotu vyjadřující průměrnou míru citovanosti všech článků a příspěvků, které byly v posledních dvou letech publikovány v daném časopisu.

„vlastnit“, a učení je považováno za rozhodující proces ve vztahu k trvale udržitelné konkurenceschopnosti regionu. Tento teoretický koncept zdůrazňuje, že právě tyto dva prvky stojí za regionální diferenciací. To znamená, že pokud bude v některých regionech existovat nižší míra předávání znalostí a s tím související vzájemné učení se, tak v návaznosti na to začnou tyto regiony zaostávat za regiony, kde tyto vazby fungují na lepší úrovni, a to za předpokladu stejného výchozího stavu (Blažek, Uhlíř 2011).

Jak podotýká Malmberg (1997, cit. v Blažek, Uhlíř 2011), učení a inovace nejsou oddělené od okolního prostředí. Žádná z firem není naprosto izolovaná, a proto ani potenciál inovovat a učit se nemůže být bez vlivu okolí. Je významně ovlivněn formou vztahů mezi firmou a jejím sociálním a ekonomickým prostředím. Prostředím se rozumí nejen síť vztahů mezi firmami a dalšími institucemi (v případě MAS se jedná o firmy, obce a občany), ale také institucionální struktura, sociální hodnoty nebo politické prostředí, v kterém se daný region nachází (Lundvall 1992, cit. v Blažek, Uhlíř 2011). Kulhánek (2007) učící se region chápe jako kontinuální investování, jehož výsledkem je integrace všech regionálních subsystémů a institucí v podobě dlouhodobě fungujícího procesu učení a inovací.

Malmberg (1997, cit. v Blažek, Uhlíř 2011) rozděluje typické charakteristiky teorie učících se regionů do tří skupin:

1) **ekonomická konfigurace regionu**

Tímto pojmem je myšlena vyšší hustota firem stejného zaměření v rámci regionu, s jejíž pomocí by mělo docházet k vyšší míře výměny informací a inovací

2) **technologická infrastruktura**

Existence výzkumných institucí, jejich spolupráce s místními firmami zvyšuje šanci na výskyt průmyslových inovací.

3) **kultura a instituce regionu**

V tomto bodě Malberg odkazuje na Cooka (1995), který kulturní charakteristiku regionu shrnuje do čtyř *i* – společná *identita* aktérů; *intelligence*, čímž míní dostatek informací a schopnost učit se; *instituce* v podobě podnikatelských asociací a inovačních center a *integrace* mezi všemi institucemi.

Jak je výše popsáno, znalosti jsou jedním ze dvou nejdůležitějších bodů teorie učících se regionů. A i samotné znalosti můžeme rozdělit na dva typy. Prvními, a méně podstatnými pro rozvoj regionů, jsou znalosti kodifikované. Ty lze snadno

standardizovat a naučit, např. podle návodu nebo školení. Lze s nimi také obchodovat a dopravit je takřka kamkoliv na světě. Významnějšími jsou znalosti nekodifikované, které se získávají pouze praxí. Často jsou vázány na specifické místní prostředí a nelze je tedy převést na jiné místo, aniž by se zachovala veškerá jejich informační hodnota. Jejich znalost je velkou konkurenční výhodou (Blažek, Uhlíř 2011). Kulhánek (2007) nazývá tyto znalosti „psanými“ a „nepsanými“.

Proces učení má mnoho forem. Regiony s odlišnou strukturou aktérů, kteří se do vzájemného učení zapojují, budou také využívat odlišné metody učení. Lundvall (1992, cit. v Blažek, Uhlíř 2011) rozlišuje čtyři formy učení:

1) **učení užíváním**

2) **učení praxí**

3) **učení spoluprací** (Lundvall ji považuje za nejcharakterističtější formu učení v rámci učících se regionů)

4) **učení hledáním**

Učení a přenos znalostí by neprobíhal příliš dobře, kdyby se v daném regionu nacházelo malé množství institucí. Region by měl vykazovat vysokou institucionální hustotu. O ní pojednávají Amin a Thrift (1994, cit. v Blažek, Uhlíř 2011), když ji popisují jako množství a pestrost institucionálních forem existujících v daném regionu, které jsou předpokladem pro jeho úspěšný rozvoj a pro schopnost tvorby inovací. Je otázkou, zda na území MAS KS, kde žije pouze kolem 21 tisíc obyvatel, může existovat dostatečně vysoká institucionální hustota pro to, aby bylo možné využívat potenciálu partnerství. A to zvláště, když přihlídneme k tomu, že se jedná z velké části o obyvatelstvo venkovské. Institucí se v tomto případě totiž rozumí např. sdružení podnikatelů, nezisková agentura, místní spolky, odvětvová koalice, formální instituce, ale i místní elity, které mohou ovlivňovat místní politiku. Jedná se také o neformálně pojaté instituce, jako jsou nepsané zákony, ústní dohody a další (Mayhew 2010, cit. v Blažek, Uhlíř 2011).

V zásadě lze říci, že důležitým bodem této teorie, který je i základním stavebním kamenem metody LEADER, je nalezení specifických a jedinečných vlastností regionu, jejichž využitím dojde k jeho rozvoji.

5.3. Sociální kapitál

Míra (možno použít i termíny jako intenzita či výše) sociálního kapitálu je jedním z významných faktorů rozvoje venkovských komunit. Sociální kapitál se do popředí zájmu dostal v posledních letech jako významný faktor lokálního a regionálního rozvoje (Sýkora, Matoušek 2008). Podstatnou roli hraje také ve výzkumu na poli sociálních věd, jako je sociologie, politologie a také na poli ekonomie. Tento pojem je poměrně široký, dá se uchopit mnoha způsoby a aplikovat v mnoha odlišných kontextech.

Zjednodušeně řečeno se jedná o zvláštní druh kapitálu, který reprezentuje jisté vlastnosti sociálního systému (Pileček 2010). Ačkoliv to není nikde v legislativních dokumentech uvedeno, teorie sociálního kapitálu je klíčovým prvkem k dosažení cílů rozvoje venkova (Teilmann 2012). Významný americký politolog a popularizátor konceptu sociálního kapitálu, Robert Putnam jej definoval jako: „*Rysy společenské organizace, např. sítě, normy a důvěra, které zajišťují koordinaci a spolupráci, vedoucí ke společenskému prospěchu.*“ (Putnam 1993, cit. v Pileček 2010). Sociální kapitál by měl mít velký význam jako faktor, jenž ovlivňuje ekonomický rozvoj. Putnamovo pojetí sociálního kapitálu je ovšem zaměřeno na širší skupinu, než kterou tvoří obyvatelstvo obcí v rámci MAS. Putnam se domnívá, že soukromé vztahy mezi lidmi mají vliv na prospěch celé společnosti. Existuje mnoho dalších definic, které mají odlišné pojetí sociálního kapitálu. Ukázky některých z nich jsou uvedeny v tabulce 1 (podrobněji o sociálním kapitálu podle Putnama a o sociálním kapitálu obecně pojednává např. Kostelecký a kol. 2007). Jak zmiňují Pileček s Jančákem (2010), v poslední době se můžeme v odborné literatuře setkat se známkami shody, kdy je za sociální kapitál považován souhrn sociálních sítí, důvěry, občanských norem, a hodnot (Pileček, Jančák 2010).

Asi nejbližší se pojetí sociálního kapitálu uvnitř MAS blíží Colemanova (1988) definice. Ten ve své práci *Social Capital in the Creation of Human Capital* za hlavního aktéra sociálního kapitálu označil jedince s příslušností ke skupině či komunitě. Coleman tvrdí, že „...sociální kapitál je definován svou funkcí. Není to jednoduchá entita, ale skládá se z více entit, které mají společné dvě charakteristiky: všechny se skládají z některých aspektů sociální struktury a usnadňují určité činnosti jednotlivců, kteří jsou uvnitř struktury“. Podstatou jeho konceptu je vztah, kdy důvěrné vztahy mezi jedinci jsou příčinou prospěchu komunity. Kdy hlavní roli hraje příslušnost k určité komunitě nebo společenství a kde míra těchto důvěrných vztahů rozhoduje o tom, jak velkých cílů komunita dosáhne. Podle Colemana má většina forem sociálního kapitálu povahu

kolektivního statku, který je zakotven v sociálních vztazích a z něhož mají prospěch všichni účastníci (Šafr, Sedláčková 2007).

Colemanovo pojetí má přesto blíže k Putmanově, než k pojetí dalšího z předních představitelů sociálního kapitálu, jímž je Bourdieu. Ten vnímá sociální kapitál jako zcela individuální, hlavním aktérem je samotný jedinec, který vztahy ve společnosti využívá ve svůj prospěch.

Kvůli nejednoznačnému definování pojmu sociální kapitál, se tento koncept dostal i pod určitou kritiku. Právě různorodost definic, aplikace v rámci příliš širokého spektra sociálních aspektů a také problematika měření sociálního kapitálu z hlediska výše zmíněné různorodosti definic jsou hlavními opěrnými body kritiky (Pileček 2010).

Podle Hadjimichilise (2007, cit. v Kostelecký a kol. 2007) spočívá velké riziko v nerovnoměrném rozložení sociálního kapitálu uvnitř skupiny. Nerovné vztahy mezi zúčastněnými mohou vést až k tomu, že někteří aktéři těží ze spolupráce více, než jiní, kteří mají méně moci. V dobře fungujících MAS by k tomuto jevu docházet nemělo.

Tabulka 1: Pojetí sociálního kapitálu různými autory

Burt (1992 in Woolcock 1998, s. 189): „přátelé, kolegové a obecněji kontakty, díky nimž dostáváte příležitosti využívat jejich finanční a lidský kapitál“.
Bourdieu (1986, s. 51): „suma aktuálních nebo potenciálních zdrojů, která vychází z vlastnictví trvalé sítě více či méně institucionalizovaných vztahů a známostí, jinými slovy členství ve skupině, které vybavuje každého člena kolektivně vlastněným kapitálem, tedy různými oprávněními“.
Coleman (1988, s. 98): „...sociální kapitál je definován svou funkcí. Není to jednoduchá entita, ale skládá se z více entit, které mají společné dvě charakteristiky: všechny se skládají z některých aspektů sociální struktury a usnadňují určité činnosti jednotlivců, kteří jsou uvnitř struktury“.
Fukuyama (1995, s. 10): „schopnost lidí spolupracovat pro společný účel ve skupinách a v organizacích“.
Johnston, Gregory, Pratt, Watts (2000, s. 746): „vlastnosti sociální struktury nebo sociálních vztahů, které usnadňují jednání jedinců založené na vzájemné spolupráci a které, jako důsledek, zvyšují hospodářskou výkonnost“.
Lin (2001 in Lin 2008, s. 51): „zdroje zakotvené v sociálních sítích jedince, které mohou být aktivovány skrze vazby v sítích“.
Putnam (1993, s. 167): „rasy sociální organizace jako důvěra, normy a sítě, které mohou zlepšit efektivitu fungování společnosti usnadňováním koordinovaných akcí“.
Woolcock, Narayan (2000, s. 226): „normy a sítě umožňující lidem jednat kolektivně“.

Zdroj: Pileček (2010), vlastní zpracování

5.3.1. Typologie sociálního kapitálu

Z předešlého vyplývá, že muselo dojít k jisté typologizaci pojmu, neboť jednotlivých definic je velké množství a mnohé z nich jsou v jejich základu ve vzájemném protikladu. Níže je výčet typologií, uvedených Pilečkem (2010), na kterých lze poměrně dobře ukázat, které typy sociálního kapitálu fungují uvnitř MAS. Jednotlivé dvojice typů sociálního kapitálu se spíše vzájemně doplňují, než aby se jednalo o protipóly, kdy musí existovat pouze jeden z nich.

a) Individuální vs. kolektivní

Zjednodušeně se dá říci, že spojení *individuální vs. kolektivní* lze s trochou nadsázky nahradit spojením *Bourdieu vs. Putnam*. Jedná se o hledisko, zda sociální kapitál přináší zisk jednotlivci, komunitě nebo společnosti (Šafr, Sedláčková 2007). Už z principů, na kterých stojí metoda LEADER je zřejmé, že vedoucí formou sociálního kapitálu, jež by měla v optimálním případě fungovat uvnitř MAS, je forma, která má blíže ke kolektivnímu pojetí sociálního kapitálu.

b) Svazující vs. přemostující

Dvě základní formy kolektivního sociálního kapitálu, vyjadřující odlišné fungování sociálních vztahů a jejich konsekvencí pro společnost (Pileček 2010). Svazující (bonding) sociální kapitál je „defenzivní“, často také nazývaný jako vylučující nebo exkludující. Tato forma sociálního kapitálu se vyznačuje silnými vazbami mezi jednotlivci, rodinnými přáteli nebo členy etnické komunity (Šafr, Sedláčková 2007). Charakteristická je i silná vnitřní loajalita, díky níž se členové této sítě brání vnějším vlivům (Pileček 2010).

Naopak, přemostující (bridging) sociální kapitál je „ofenzivní“, známý také jako inkluzivní. Tato forma je charakteristická pro MAS, kde existují spíše vzdálenější kontakty, aktéři jsou propojeni slabšími vazbami, než je běžné u předešlé formy sociálního kapitálu (Šafr, Sedláčková 2007). Je zde obvyklým jevem, když vzájemně komunikují lidé odlišných skupin. V podstatě mezi těmito odlišnými skupinami vzniká „most“, který je vzájemně spojuje a dává možnost prostoru pro komunikaci. Na příkladu MAS se tak může jednat o vazby mezi občany, podniky a samosprávou. Potvrzuje to i Pileček (2010), podle nějž právě přemostující sociální kapitál spojuje lidi za účelem dosažení společného cíle.

Cílem MAS by měl být vznik co nejtěsnějších kontaktů, měla by být posilována hrdost obyvatel na společné území. Vysoká míry identity a vzájemné sounáležitosti může vést dokonce ke vzniku svazujícího sociálního kapitálu, aniž by se jednotliví obyvatelé znali navzájem. Právě hrdost na to, odkud jsou, by měla být zdrojem zájmu

o území a jeho rozvíjení společnými silami. K tomuto stavu by měly být ideálně směřovány veškeré aktivity představitelů a členů MAS.

c) Strukturální vs. kognitivní

Rozlišení, které vymezil Uphoff v roce 1999. Strukturálním sociálním kapitálem rozumí všemožné formy sociální organizace, která se řídí pravidly, aktéři mají různé role, existují horizontální a vertikální vazby (Šafr, Sedláčková 2007). Kognitivní forma je spojená s mentálními procesy. Do hry vstupují normy, přesvědčení, postoje a hodnoty (Pileček 2010). V rámci MAS větší roli hraje strukturální sociální kapitál, ale v menší míře můžeme nalézt i prvky kapitálu kognitivního.

d) Občanský vs. vládní

O tomto vymezení lze takové uvažovat ve smyslu *sociální vs. politický* sociální kapitál. Obě formy jsou na sobě závislé. „*Na jednu stranu se vládní stabilita a podpora vlády odvíjí od stability sociální, resp. spokojenosti obyvatel, na druhou stranu mohou silné a aktivní občanské komunity fungování vlády podporovat*“ (Pileček 2010).

e) Horizontální vs. vertikální

Pileček tyto typy sociálního kapitálu neuvádí, avšak je vhodné je do přehledu možných forem sociálního kapitálu zařadit, neboť s ním pracují jiní autoři (např. Lewandowski). „*Horizontální je omezený a přístupný pouze uvnitř specifické skupiny, vertikální představuje demokratickou formu sociálního kapitálu, protože je dostupný mezi různými sociálními skupinami.*“ (Olexová 2011). V rámci MAS horizontální kapitál představuje spolupráci na bázi rovnocennosti mezi jednotlivými aktéry. Vertikální sociální kapitál je zastupován vazbami mezi představiteli Národní sítě MAS ČR⁶ (dále jen NSMAS ČR), představiteli jednotlivých MAS, vedoucími spolků, obyvateli a vedením obcí. Tento typ nemusí být nutně definován pouze počtem řádovostních hierarchicky uspořádaných stupňů, ale především stupněm interakcí mezi dvěma a více řádovostními úrovněmi aktérů (partnerů). Na rozdíl od horizontálního typu sociálního kapitálu, vertikální sociální kapitál se vyznačuje formálnějšími vazbami.

Jak vyplývá z principů metody LEADER (kapitola 6.1.), jedním z cílů partnerství v rámci MAS také posilování sociálního kapitálu mezi jednotlivými aktéry rozvoje. Spolupráce v rámci MAS by měla být vedena takovým způsobem, aby se zvyšoval zejména neformální horizontální sociální kapitál a měl charakter přemostujícího

---

⁶ Národní síť MAS ČR je společenstvím sdružující MAS. Jejím cílem je mj. rozvíjet spolupráci s dalšími aktéry rozvoje venkova, hájit zájmy členských MAS ve vztahu k orgánům státu nebo reprezentovat a zastupovat tyto MAS v jednáních na národní, ale i mezinárodní úrovni.

sociálního kapitálu. K tomuto cíli by ideálně měly být směřovány všechny aktivity v rámci práce MAS, jejich jednotlivých orgánů, nebo vedoucích jedinců.

Asi největší předností sociálního kapitálu je fakt, že je ze své podstaty nezczizitelný a umožňuje dosahovat cílů, které by bez něj dosažitelné nebyly (Majerová a kol. 2011). Platí, že čím více je sociální kapitál zvětšován, tím více je také ovlivňována spolupráce uvnitř skupiny (Nardone a kol. 2010). Ta může nabýt různé síly. V závislosti na intenzitě vazeb a hustotě sociálních kontaktů lze definovat čtyři stupně spolupráce (Ctibor a kol. 2014):

1. **Konkurence** – mezi aktéry rozvoje neexistují výraznější vztahy
2. **Kompetice** – aktéři se vzájemně poznávají a dochází k soutěžení
3. **Koordinace** – aktéři začínají koordinovat své aktivity, vycházejí si vstříc
4. **Kooperace** – společné působení, jehož cílem je maximalizace efektu společného působení

5.4. Bottom-up přístup

Velká očekávání, mimo jiné, spatřuje program LEADER v tom, že se naskytá větší šance v zapojení „průměrného“ občana do rozhodovacích procesů na místní úrovni (Macken-Walsh, Curtin 2013). Pro tento účel využívá tzv. přístupu bottom-up. Jedná se o princip, kdy se místní subjekty podílí na procesu rozhodování o strategii rozvoje svého území a o definování priorit, které budou uskutečňovány v jejich okolí. A právě interakce mezi těmito subjekty (sektory) by měla mobilizovat místní potenciál. Místní obyvatelstvo nejlépe identifikuje a nejlépe rozpozná nutnost a postupy řešení místních problémů (ECA 2010). Jedná se o tzv. přístup *zdola nahoru*. Ze všech osmi rysů LEADER se jedná o nejvýraznější z nich. Inovativnost tohoto přístupu spočívá v předání moci a veřejných prostředků na místní úroveň (Nardone a kol. 2010). Tato decentralizovaná správa by měla přispět k lepšímu spravování místních záležitostí (Marquardt a kol. 2012). Politiky venkovských obcí by měly být navrženy a realizovány tak, aby co nejlépe odpovídaly jejich potřebám. Jedním ze způsobů, jak tohoto docílit, je vyzvat místní subjekty, aby se ujaly „vedení“ věcí veřejných a spolupodíleli se na rozhodování o využití území. Zapojení místní subjektů zahrnuje veškeré obyvatelstvo, hospodářské a sociální zájmové skupiny a reprezentaci veřejných a soukromých institucí. Tím se zvyšuje přímé zapojení občanů v konkrétních politických otázkách, které v daném území panují. Díky tomu se postupně snižuje rozdíl mezi občany a místní samosprávou (Šoborová 2012).

Princip bottom-up je v souladu s principem subsidiarity, který je stěžejním prvkem demokracie a je nedílnou součástí víceúrovňového vládnutí. Jedná se o „*princip, podle kterého by ústřední správní orgány (úřady) měly vykonávat pouze ty úkoly, jenž nelze provést na úrovni místní, bezprostřední, tj. přenesení rozhodování na co nejnižší, bezprostřední úroveň*“ (Slovník cizích slov 2016). Jinými slovy: princip subsidiarity má zajistit, aby byly veškeré záležitosti řešeny na co nejnižší úrovni. Pojem princip subsidiarity se objevuje i v nejvyšších dokumentech EU, např. v Maastrichtské smlouvě – smlouvě o Evropské unii⁷. Za příklad principu subsidiarity v rámci MAS lze uvést proces rozhodování o výběru projektů, které budou finančně podpořeny. Jestliže by rozhodování probíhalo na vyšší úrovni, výběr projektů vhodných ke schválení by nemusel odpovídat požadavkům a potřebám území MAS.

Přístup bottom-up zahrnuje tyto základní aktivity: zvyšování povědomí o možnostech tohoto přístupu, školení, účast a mobilizace (aktivace) místních obyvatel pro identifikaci silných a slabých stránek oblasti, účast různých zájmových skupin při vypracování strategie místního rozvoje a stanovení jasných kritérií pro výběr projektů na místní úrovni, které budou vhodné pro realizaci strategie. Účast by se neměla omezovat pouze na počáteční fázi realizace místního rozvoje, ale měla by probíhat po celý proces jeho implementace.

Mezi hlavní výhody tohoto přístupu patří, že si občané daného území sami rozhodují o tom, kterým směrem a jak se bude území vyvíjet, neboť sami nejlépe vědí o místních problémech a vědí, jak je řešit. Nevýhodu přístupu bottom-up můžeme spatřovat v potenciálně možné nedostatečné míře participace občanů na tvoření strategie rozvoje území. S tím může souviset i hrozba existence úzké skupiny obyvatel, která uzurpuje moc, jež by měla sloužit celku. To je samozřejmě proti principům metody LEADER, kdy MAS mají být otevřené všem a nesmí se jednat o uzavřený okruh jedinců, využívajících výhody, které MAS poskytují, sami pro sebe. V případě, že MAS jsou otevřené a vůle řešit vlastní problémy existuje, hrozí riziko nízké profesionality převážně zaměstnanců MAS, kteří sice mohou mít spoustu nápadů a elánu, ale omezené znalosti problematiky regionálního rozvoje, čerpání finančních prostředků a vůbec špatné manažerské schopnosti zapříčiní špatné fungování MAS a tím i špatné provádění principu bottom-up. Dalším a velmi výrazným omezením principu bottom-up jsou omezení, která vyplývají z omezeného spektra cílů, ke kterým lze lokálně budované strategie nebo lokální koncepty vztáhnout. To je dobře patrné na příkladu v současnosti projednávaných a schvalovaných strategických dokumentech

---

⁷ Maastrichtská smlouva byla podepsána v nizozemském Maastrichtu 7. února 1992 a vstoupila v platnost 1. listopadu 1993. Maastrichtská smlouva změnila název Evropského společenství na EU, stala se významným krokem k integraci a spolupráci členských zemí.

MAS, které jsou sice vypracovány důsledně prostřednictvím metody bottom-up, ale jejich cíle a tedy i zaměření musí odpovídat obecným strategickým cílům, na které je možné čerpat podporu prostřednictvím jednotlivých operačních programů a jejich částí vymezených právě pro čerpání ze strany MAS. Jedná se o poměrně zásadní nedostatek, neboť strategické dokumenty jednotlivých MAS na období 2014–2020 jsou zpracovány v příliš obecné formě, aniž by se v nich odrážely reálné potřeby míst, kde mají být realizovány a uplatňovány. Existuje tedy hrozba „napasování“ strategických dokumentů na příliš úzká spektra cílů, na které lze místní strategie uplatnit.

Zkušenosti ukázaly, že přístup bottom-up by neměl být alternativou k přístupu top-down⁸ (*shora dolů*), který je převážně uplatňován na národní či regionální úrovni, ale měl by jej doplňovat. Jejich kombinací a interakcí mezi nimi by mělo být dosaženo optimálních celkových výsledků. Ke stejnému závěru dochází i Šoborová (2012), podle níž prostorové měřítko není hlavním faktorem, který určuje použití jednoho z přístupů (ELARD 2015c).

---

⁸ Přístup top-down je opakem přístupu bottom-up. Regionální rozvoj (a nejen ten; princip lze využít v mnoha různých oborech) je řízen z centrální úrovně, kde jsou stanoveny globální cíle. Ty jsou postupem na nižší úrovně konkretizovány a prováděny. Jde o divergentní přístup.

6. Metoda LEADER

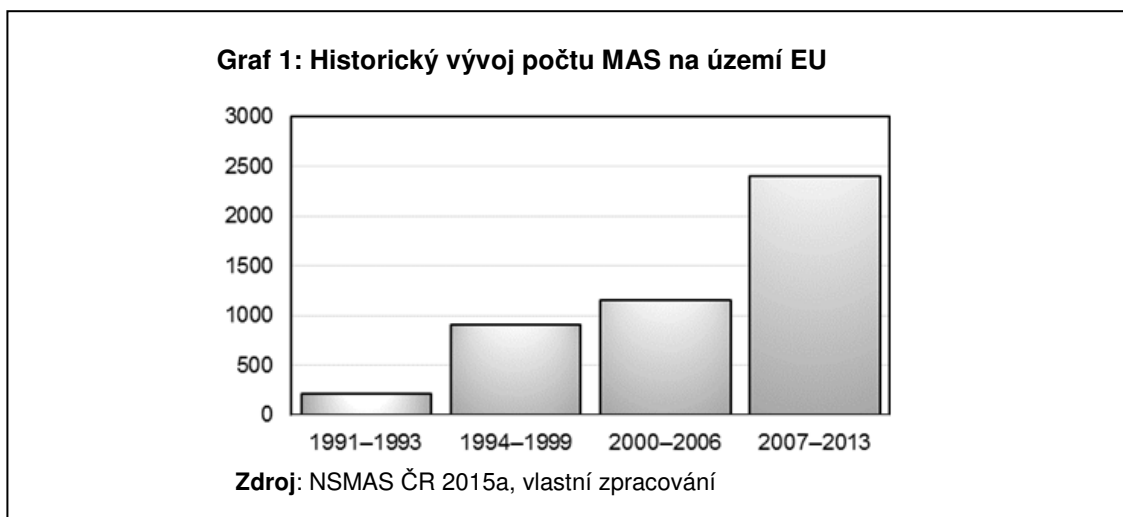
LEADER je jednou z metod rozvoje venkova. Metoda LEADER byla uznána po celé Evropě jako nástroj, který významně a prokazatelně napomáhá k místnímu rozvoji prostřednictvím financování, díky němuž mohou být realizovány jednotlivé rozvojové strategie. Tato metoda byla kladně přijata lidmi žijícími na venkově, neboť ti ji vidí jako hlavní přínos pro rozvoj venkovského prostředí. Zájem o tuto metodu je zapříčiněn jejím inovačním charakterem (Nardone a kol. 2010).

Hlavním charakteristickým rysem této metody je spoléhání se výhradně na místní obyvatele – na ty, kteří žijí přímo ve venkovských oblastech. Metoda podporuje demokratizaci rozhodovacích procesů, které byly dříve kontrolovány téměř výhradně veřejnými činiteli (Esparcia a kol. 2015). Právě místní lidé mají největší šanci porozumět tomu, co je pro jejich okolí nejlepší. Může se jednat o mnoho zájmových oblastí, jde např. o přístup k životnímu prostředí, kultuře, pracovním tradicím nebo dovednostem. V evropském měřítku se jedná již o zavedenou metodiku, neboť je k dispozici velké množství zkušeností z MAS starých členských států EU.

Stručnou historii metody LEADER lze nalézt v rámečku níže. Pro účely této diplomové práce není potřebné zde vypisovat její historii v podrobnostech.

Historie LEADER ve zkratce

- Počátkem vzniku metody LEADER je rok 1991. Iniciátorem metody je EU. Hlavním cílem byla intenzivní podpora rozvoje venkova prostřednictvím místních obyvatel.
- V průběhu let byly postupně realizovány následující iniciativy: LEADER I (1991–1993), LEADER II (1994–1999) a LEADER+ (2000–2006). Poslední ukončenou iniciativou byl LEADER 2007–2013.
- Česko se před zapojením do LEADER 2007–2013 rozhodlo zřídit vlastní program LEADER ČR financovaný ze státního rozpočtu. Šlo o „cvičný“ program z let 2004 až 2006, který měl zvolna vznikající MAS připravit na čerpání z evropských zdrojů.
- LEADER 2007–2013 umožnil v I. kole v roce 2008 vybrat 48 MAS určených k podpoře. V dalších letech byly zakládány a vybírány další MAS. V současné době působí na území Česka přes 180 MAS.

Jedním z nejdůležitějších cílů Evropské asociace LEADER pro rozvoj venkova (dále jen ELARD) je „pomocí kampaně šířit filozofii, principy a rozsah metody LEADER zakotvené ve svých sedmi specifických rysech za účelem dosáhnout udržitelného rozvoje venkova napříč Evropou“. Toho by mělo být dosaženo tím, že vytvářením sítí bude docházet k výměně zkušeností a znalostí, tyto struktury budou podporovat opatření pro rozvoj venkova, nacházení partnerů pro společné projekty a díky tomu se budou lidé cítit silnější, neboť budou součástí většího celku (ELARD 2015b).

Akronym LEADER vychází z francouzského *Liason entre les actions de développement économique rural*. V překladu to znamená *propojování akcí hospodářského rozvoje venkova*. Přístup LEADER je tedy metoda, jak rozvíjet venkovské regiony. Ačkoliv dříve představovala experimentální přístup k podpoře rozvoje venkovských oblastí (Dargan, Shucksmith 2008), v současné době se jedná o nejrozšířenější a nejefektivnější nástroj podpory rozvoje evropského venkova. Iniciativa LEADER je politikou malého měřítka, která působí na omezeném venkovském území s nevelkým množstvím finančních prostředků (Nardone a kol. 2010).

Metoda LEADER stojí na dvou základních pilířích, které se vzájemně doplňují. Prvním z nich je princip subsidiarity, čili rozhodování probíhá co nejbližší místu realizace, na co nejnižší úrovni. S tím jde ruku v ruce i hlavní očekávání metody LEADER, a to, že se do rozhodovacího procesu zapojí i „průměrný občan“ a bude mít tak větší šanci ovlivňovat své okolí (viz kapitolu 5.4.). Druhým je princip partnerství, který nahradil do té doby dominantní klasickou formu hierarchického rozhodování, kdy byly některé složky rozhodovacího procesu nadřazeny jiným. Princip partnerství tedy spočívá v rovnosti mnoha skupin, jak od vládních, tak i nevládních (Macken-Walsh, Curtin 2013). Nejedná se pouze o decentralizované řízení, ale i o financování.

6.1. Rysy LEADERU

Metoda LEADER se opírá o sedm klíčových rysů, které shrnují samotnou podstatu přístupu LEADER. Je nutné, aby byly vnímány především tak, že pouze ukazují, jak by se mělo postupovat, než že přímo nakazují, co se má dělat. Správnou aplikací těchto klíčových rysů dochází k jejich vzájemné interakci, která má za následek trvalé účinky na místní rozvoj (Evropská komise 2006). Základní příručka k přístupu LEADER hovoří o rysech, jako o znacích, jimiž se zmíněná metoda vyznačuje, ale lze hovořit přímo o principech, jako o pravidlech týkajících se samotné podstaty této metody. Níže uvedený seznam se drží terminologie oficiální příručky, a tudíž je použit termín *rys*.

Dle článku 61 nařízení rady č. 1698/2005 ze dne 20. září 2005 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (Nařízení rady 2005) musel přístup LEADER v programovém období 2007–2013, ve kterém byl účinný SPL MAS KS, jehož účinnost je výzkumným předmětem této diplomové práce, zahrnovat alespoň tyto prvky:

Rys 1.: Strategie místního rozvoje podle jednotlivých oblastí, určené pro řádně vymezená subregionální venkovská území.

Pro vymezení oblastí, ve kterých byla prováděna politika, platilo několik zásad a podmínek. Takovou oblastí muselo být malé, homogenní a společensky soudržné území, jehož dalšími charakteristikami mělo být jak sdílení společných tradic, kultury a identity, tak i pocit sounáležitosti či společné potřeby a očekávání. Takto ucelená oblast měla být s velkou pravděpodobností lépe schopna aplikovat přístup LEADER (Nařízení rady 2005). O MAS KS lze tvrdit, že je opravdu homogenním územím. Nachází se v oblasti vnitřní periferie a také z hlediska tradic, kultury a identity žádná z členských obcí zásadně nevybočuje.

Rys 2.: partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem na místní úrovni

Jedním z nejdůležitějších rysů metody LEADER je existence místního partnerství, které je realizováno formou MAS. Stěžejním posláním MAS je sdružování místních účastníků za účelem realizace společných projektů a posilování dialogu mezi různými venkovskými subjekty (více o funkci MAS v kapitole 7.1.).

Rys 3.: přístup zdola spojený s tím, že rozhodovací pravomoc týkající se vypracování a provádění strategií místního rozvoje náleží MAS.

Za snad nejvýraznější rys se dá považovat právě tento. Je zde výrazně uplatněn princip subsidiarity, kdy jsou rozhodovací pravomoci přesunuty z horních úrovní na tu nejnižší. Díky tomuto principu rozhodují místní účastníci o místních věcech. Tento princip se se v cizojazyčné literatuře nazývá bottom-up, což lze přeložit jako *zdola-nahoru*. Více o tomto rysu pojednává kapitola 5.4.

Rys 4.: víceodvětvové navrhování a provádění strategie založené na součinnosti mezi subjekty a projekty z různých odvětví místního hospodářství.

LEADER se vyznačuje víceodvětvovým základem, tzv. zaměřuje se na více odvětví. Proto i strategie místního rozvoje musela být víceodvětvová a integrovat více odvětví. Všechny akce a projekty měly být navzájem propojené a koordinované do jednotného celku. Významné a žádané bylo i propojení ekonomických, sociálních, environmentálních subjektů a zúčastněných odvětví.

Rys 5.: uplatňování inovačních přístupů.

Jedná se o zavádění nových přístupů ve vztahu k rozvoji venkovského prostoru. Obecně se inovací rozumí např. zavedení nového produktu na trh, nového procesu či založení nové organizace. Ve venkovském prostředí nelze ale inovace chápat přesně v tom smyslu, jaký mají v městském prostředí. Je to z důvodu absence významnější vazeb na výzkumné instituce a také z důvodu nízké kvality lidských zdrojů. Inovace ve venkovském prostředí jsou proto lehce odlišného rázu. Může to znamenat např. přenos inovací odjinud, nalézání nových přístupů k řešení přetrvávajících problémů. Inovací může být např. agroturistika a další venkovské činnosti spojené s ochranou životního prostředí. Z technologických inovací se může jednat o nové způsoby zavlažování, nakládání s odpady či omezování znečištění. I samotná existence MAS se dá označit za inovaci v oblasti spolupráce (Espancia 2014).

Rys 6.: provádění projektů spolupráce.

Jedná se o meziskupinovou spolupráci alespoň dvou MAS. Ty mohou řešit problémy, které jejich region trápí. Díky spolupráci mohou také vdechnout život mnoha akcím, které by sami o sobě nebyly schopny tyto projekty realizovat. Tyto projekty spolupráce musí zahrnovat konkrétní společný projekt, jako např. společný marketing. Přístup LEADER rozlišuje dva typy spolupráce:

1. Územní spolupráce

Jedná se o spolupráci mezi venkovskými oblastmi v rámci jednoho státu. Ať již jde o sousední MAS nebo ne.

2. Nadnárodní spolupráce

Jak z názvu plyne, jde o spolupráci se zahraničním partnerem uplatňujícím přístup LEADER nebo i ze zemí, kde uplatňován není, ale je v realizován obdobný přístup.

Autor této diplomové práce se domnívá, že ani jedna z uvedených forem spolupráce (především spolupráce nadnárodní) není mezi českými MAS rozšířena do takové míry, aby se provádění projektů spolupráce dalo označit za jeden z charakteristických rysů metody LEADER.

Rys 7.: vytváření sítí místních partnerství.

Vytváření sítí má za úkol přenášet a vyměňovat informace mezi jednotlivými MAS. Podrobněji o tomto rysu informují kapitoly 5.2. a 5.3.

6.2. Změny mezi programovými obdobími 2007–2013 a 2014–2020

Metoda LEADER, která byla používána v ukončeném programovém období 2007–2013 se v novém programovém období 2014–2020 dopracovala k tzv. komunitně vedenému místnímu rozvoji (dále jen CLLD z angl. *Community-Led Local Development*), jakémusi upgradu této metody. CLLD je nástroj politiky soudržnosti pro místní rozvoj a rozvoj venkovských, městských a příměstských oblastí (viz rámeček).

Charakteristika CLLD podle článku 32 Nařízení (EU) Evropského parlamentu a rady č. 1303/2013 ze 17. prosince 2013 o společných ustanoveních:

- zaměřuje se na konkrétní subregionální oblasti;
- je veden MAS složenými ze subjektů, které zastupují veřejné a soukromé místní socioekonomické zájmy, v nichž na rozhodovací úrovni ani veřejné orgány definované podle vnitrostátních předpisů ani žádná z jednotlivých zájmových skupin nepředstavují více než 49 % hlasovacích práv;
- uskutečňuje na základě integrovaných a víceodvětvových strategií místního rozvoje zaměřených na dotyčnou oblast;
- je koncipován s ohledem na místní potřeby a potenciál a zahrnuje inovativní prvky v místních souvislostech, vytváření sítí a případně spolupráci

Zatímco v předchozím programovém období byla podpora MAS umožněna pouze prostřednictvím Programu rozvoje venkova (dále jen PRV, více o PRV pojednává kapitola 6.3.2.), v rámci implementace strategií CLLD je nově finanční podpora rozšířena i do dalších Evropských strukturálních a investičních fondů⁹. Kromě osvědčeného Programu rozvoje venkova (pod MZČR) mohou být strategie CLLD realizovány prostřednictvím Operačního programu (dále jen OP) Životní prostředí (pod Ministerstvem životního prostředí, OP Zaměstnanost (pod MPSV) a Integrovaným regionálním OP (pod Ministerstvem pro místní rozvoj). Celkově došlo ke snížení počtu OP a veškeré regionální OP jsou nyní zařazeny po Integrovaný regionální OP (MZČR 2014).

PRV pro období 2014–2020 má užší zaměření, než předchozí PRV 2007–2013. Nyní je více zaměřen na zemědělské aktivity, které mají pozitivní dopad na rozvoj venkova. Ostatní žadatelé o finanční prostředky, jako jsou obce a nezemědělské podnikatelé, musí nyní svoji pozornost přesunout na ostatní OP, kde najdou podporu pro své projekty (AGRI ČR+ 2015). Nově je také kladen větší důraz na projekty podporující spolupráci a transfer znalostí. Jedná se např. o sdílení zařízení a zdrojů nebo inovace v zemědělství a potravinářství (Došková 2014). Otázkou je, zda se rozvoj venkova a právě konkrétně metoda LEADER v novém programovém období neposouvají jiným směrem, než kam původně směřovali. Zatímco doposud byla podpora MAS prováděna pouze skrze PRV, nyní se rozměnila do vícero OP. Je možné, že se jedná o jakýsi odklon od lety budované, mnoha reformami tvarované politiky rozvoje venkova k politice obecnější, kterou lze nyní provádět prostřednictvím dalších OP.

Další novinkou v novém programovém období je tzv. standardizace. MAS, které chtějí čerpat finanční prostředky, tj. žádat o podporu implementace svých strategií CLLD, musí projít standardizací. Standardy vychází z uplynulého programového období a za samotné nastavení standardů je zodpovědné MZČR. Standardy jsou nastaveny zejména tak, aby odrážely základní principy metody CLLD/LEADER s důrazem na otevřené místní partnerství v MAS. Cílem standardizace je také zajistit transparentnost a nediskriminační charakter činností MAS vůči platební agentuře, řídicím orgánům, žadatelům i široké veřejnosti (NSMAS ČR 2014).

---

⁹ Evropské strukturální a investiční fondy představují hlavní nástroj realizace evropské politiky hospodářské a sociální soudržnosti. Jejich prostřednictvím jsou rozdělovány finanční prostředky určené ke snižování ekonomických a sociálních rozdílů mezi členskými státy a jejich regiony.

6.3. Ukotvení metody LEADER ve strategických dokumentech

Pro správné pochopení metody LEADER je třeba se hlouběji podívat, v kterých dokumentech je zakotvena, jak je zakořeněna v politice EU, co přesně ji zaštiťovalo pro působení v Česku v programovém období 2007–2013 a jak to s ní vypadá v současnosti.

6.3.1. Společná zemědělská politika

SZP je jednou z politik EU. Jak ve své práci uvádí Černý (2012), jedná se o „komunitární systém podpory zemědělství jako sektoru a ochrany všech zainteresovaných skupin, jako jsou výrobci, spotřebitelé, obyvatelé venkova a zemědělci.“ SZP je realizována jednotlivými členskými státy EU, přičemž je spravována Evropskou komisí¹⁰ po souhlasu Rady¹¹.

Společné cíle této politiky jsou následující:

- a) zvýšit produktivitu zemědělství podporou technického pokroku a zajišťováním racionálního rozvoje zemědělské výroby a optimálního využití výrobních činitelů, zejména pracovní síly;
- b) zajistit tak odpovídající životní úroveň zemědělského obyvatelstva, a to zejména zvýšením individuálních příjmů osob zaměstnaných v zemědělství;
- c) stabilizovat trhy;
- d) zajistit plynulé zásobování;
- e) zajistit spotřebitelům dodávky za rozumné ceny (Černý 2012).

SZP je neucelenější politikou EU, ale také nejkontroverznější. V 70. letech šlo více než 70 % rozpočtu EU do zemědělství. Tento obrovský podíl se však podařilo snížit (i přes více než dvojnásobný nárůst populace členských států EU) a v současnosti tvoří výdaje na zemědělství přibližně 35 % rozpočtu EU (Evropská komise 2015).

Aby byla SZP životaschopná, prodělala během let několik reforem. Pro účely této práce není důležité je zde vyjmenovávat (více o nich píše např. Podhorná 2012). Ovšem zásadní je reforma z roku 2003, kdy se poprvé do popředí dostává i samotný

---

¹⁰ Evropská komise je politicky nezávislý, výkonný orgán EU, jehož úlohou je prosazovat obecné zájmy EU. Mj. dbá na dodržování právních předpisů, provádí politiky a plní rozpočet EU.

¹¹ Evropská rada vymezuje obecné politické směry a priority EU. Není legislativním orgánem EU.

rozvoj venkova. Kromě několika bodů, zabývajících se výrobou, obsahoval reformní balíček i návrh přidělit více prostředků na rozvoj venkovských oblastí (EU4Journalist 2014). SZP byla do roku 2006 financována Evropským zemědělským podpůrným a záručním fondem. Dle nařízení Rady (ES) č. 1290/2005 ze dne 21. června 2005 o financování SZP byly zřízeny dva nové fondy: Evropský zemědělský záruční fond a Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (dále jen EAFRD, z angl. *European Agricultural Fund for Rural Development*). Tato změna byla následkem reformy z roku 2003 (EAFRD 2005).

Struktura SZP je složena ze dvou tzv. pilířů. Pro účely této práce je významnější druhý pilíř, neboť právě ten je zaměřen na rozvoj venkova a je v něm zakotvena metoda LEADER, a proto není první pilíř uveden níže. Oba pilíře jsou v podstatě fondy, ze kterých je financována celá SZP.

Pilíř II: EAFRD

1. Osa I.: zlepšení konkurenceschopnosti v zemědělství
2. Osa II.: zlepšování životního prostředí
3. Osa III. zlepšování kvality života a diverzifikace hospodářství venkova

4. Osa IV. LEADER

Priorita: Zlepšení řízení a mobilizace přirozeného vnitřního potenciálu rozvoje venkova

Cíl: Realizování místních rozvojových strategií a spolupráce místních partnerství

Osa IV. je osou metodickou, která je prováděna pomocí os I. až III. EAFRD si klade za cíl „posílit politiku rozvoje venkova EU a zjednodušit její provádění. Zlepšuje zejména řízení a kontrolu nové PRV na období 2007–2013“ (EAFRD 2005). Výše rozpočtu EAFRD pro období 2007–2013 činila 96,319 miliard EUR, čili 20 % všech finančních prostředků věnovaných na SZP (EUR-Lex 2012).

6.3.2. Program rozvoje venkova 2007–2013

PRV 2007–2013 byl prostředkem, který prováděl Národní strategický plán rozvoje venkova 2007–2013¹² a byl řízen a administrován centrálně. Byl nástrojem pro získání finanční podpory poskytované EU. Finanční prostředky byly alokovány z EAFRD. Tímto bylo zajištěno působení tohoto fondu na území Česka. PRV 2007–2013 byl vymezen a určen pro celé území Česka, kromě hlavního města Prahy.

---

¹² Národní strategický plán rozvoje venkova 2007–2013 byl strategický dokument pro přípravu programování EAFRD.

Prostřednictvím opatření PRV 2007–2013 bylo zajištěno naplňování cílů Lisabonské strategie¹³ ve všech směrech:

- **Společnost založená na znalostech**
- **Vnitřní trh a podnikatelské prostředí**
- **Trh práce**
- **Udržitelný rozvoj**

PRV 2007–2013 viděl rozvoj venkova na bázi trvale udržitelného rozvoje, zkvalitnění životního prostředí a snížení škodlivých vlivů intenzivního zemědělství. Pro téma této práce je však důležité, že program také podporoval rozšiřování a diverzifikaci ekonomických aktivit na venkově a měl za cíl podporovat podnikání, vytvářet nové pracovní pozice, snižovat míru nezaměstnanosti a posilovat pocit sounáležitosti na venkově.

PRV 2007–2013 měl čtyři osy (vycházely z os Pilíře II SZP), které tvořily jeho základní strukturu, přičemž pro téma této diplomové práce ne nejvýznamnější osa IV. Osou se dle PRV ČR 2007–2013 rozumí „*ucelená skupina opatření se specifickými cíli vyplývajícími přímo z jejich provádění...*“

6.3.3. Program rozvoje venkova 2014–2020

PRV pro současné programové období byl schválen Evropskou komisí dne 18. května 2015. Z fondů EU je pro tento program vyhrazena částka 2,31 mld. euro, další třetina finančních prostředků poputuje ze státního rozpočtu Česka. Finanční alokaci prostředků do jednotlivých oblastí PRV 2014–2020 zobrazuje graf 2. Oproti předchozímu PRV zmizely tzv. Osy (skupiny opatření) a nahradilo je šest Priorit. Metoda LEADER může být implementována prostřednictvím více fondů a stala se jedním z prováděcích opatření (oblastí) Priority 6 (více o změnách, které se přímo dotýkají metody LEADER, pojednává kapitola 6.2.).

- **Priorita 1**
Podpora předávání poznatků a inovací v zemědělství, lesnictví a venkovských oblastech.

---

¹³ Lisabonská strategie byla přijata Evropskou radou v březnu roku 2000 v Lisabonu. Reagovala na vážné a dlouhodobé slabiny v ekonomické výkonnosti a konkurenceschopnosti zemí EU a představovala tak scénář pro komplexní hospodářskou, sociální a ekologickou obnovu.

Priorita 2

Zvýšení životaschopnosti zemědělských podniků a konkurenceschopnosti všech druhů zemědělské činnosti ve všech regionech a podpora inovativních zemědělských technologií a udržitelného obhospodařování lesů.

- **Priorita 3**

Podpora organizace potravinového řetězce, včetně zpracování zemědělských produktů a jejich uvádění na trh, dobrých životních podmínek zvířat a řízení rizik v zemědělství.

- **Priorita 4**

Obnova, zachování a zlepšení ekosystémů souvisejících se zemědělstvím a lesnictvím.

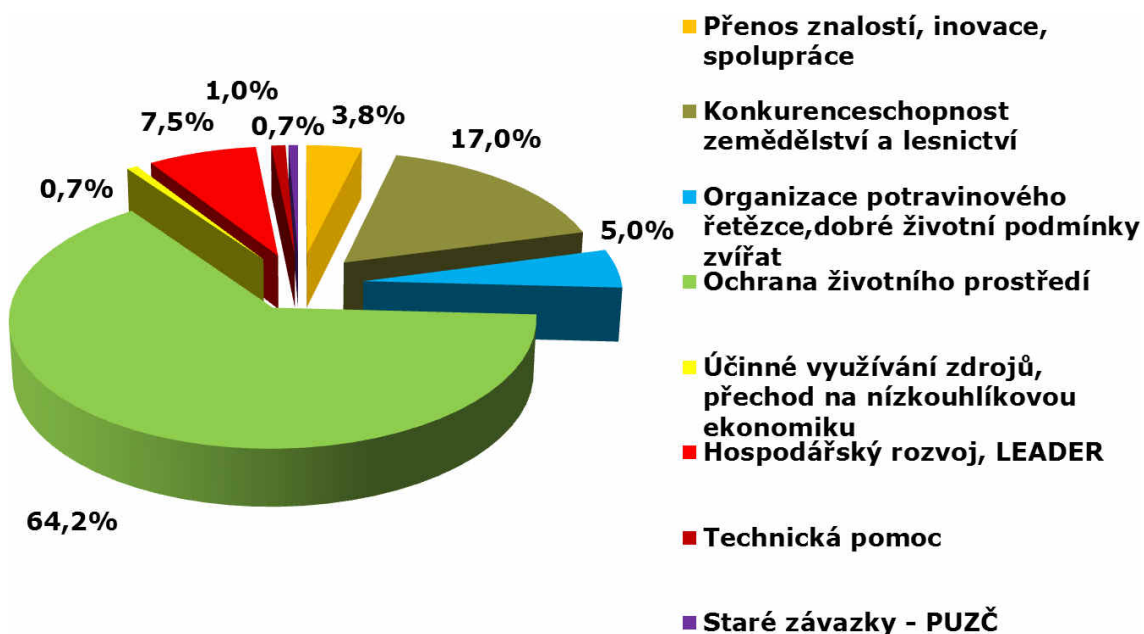
- **Priorita 5**

Podpora účinného využívání zdrojů a podpora přechodu na nízkouhlíkovou ekonomiku v odvětvích zemědělství, potravinářství a lesnictví, která je odolná vůči klimatu.

- **Priorita 6**

Podpora sociálního začleňování, snižování chudoby a hospodářského rozvoje ve venkovských oblastech.

Graf 2: Předpokládané alokace finančních prostředků do jednotlivých oblastí

Zdroj: Státní zemědělský intervenční fond (2015)

Poznámka: PUZČ je zkratkou *Předčasného ukončení zemědělské činnosti*. Jedná se o program, který motivuje starší zemědělce po dosažení věku 55 let ukončit aktivní zemědělskou činnost a tím vytvořit prostor pro mladé zemědělce.

7. Místní akční skupiny

MAS jsou formálním vyjádřením metody LEADER (a zároveň jsou jí determinovány), nástrojem pro uplatnění principů subsidiarity na místní úrovni a zároveň můstkem mezi poskytovatelem dotací a uživateli – občany území MAS (Jurásková 2006). Kterak poukazuje Nardone a kol. (2010), MAS jsou založené na veřejně-soukromém partnerství. Jedná se o jakési propojení vlády, občanské společnosti a hospodářského sektoru. MAS nejsou závislé na politickém rozhodování a základním cílem MAS je zkvalitnit život a životní prostředí venkovských oblastí (NSMAS České republiky 2012).

Základní parametry, které musí splňovat MAS

- působení na geograficky homogenním území
- počet obyvatel se pohybuje od 10 000 do 100 000, přičemž města s počtem obyvatel větším než 25 000 nejsou do MAS zahrnuta
- zástupci veřejné správy mohou tvořit maximálně 50 % všech členů MAS, zbytek tvoří zástupci soukromého sektoru a neziskových organizací
- podle české legislativy může být MAS obecně prospěšnou společností, zájmovým sdružením právnických osob a nově také spolkem
- členové MAS musí mít k území vztah, tj. musí mít v něm buď trvalé bydliště, sídlo, nebo v něm musí působit
- MAS musí mít stanoven statut, stanovy, organizační řád, strukturu a být registrována u Ministerstva vnitra ČR
- musí být projednána a schválena strategie pro území, kde MAS působí
- fungování metodou LEADER/CLLD

Zdroj: NSMAS ČR 2015b

7.1. Funkce místních akčních skupin

MAS vznikly z důvodu nedostatečné schopnosti veřejné správy řešit účinně problémy, které jsou typické pro venkovské oblasti (nezaměstnanost, odchod mladých lidí do měst, nízká kvalifikace atd.). Z tohoto důvodu byly do řešení těchto problémů zahrnuty i subjekty neziskového a podnikatelského sektoru. Takto složené MAS by měly efektivněji řešit problémy, se kterými se území, na němž působí, potýkají.

Nástrojem pro částečné řešení zmíněných problémů je SPL – komplexní strategie, která reaguje na specifika území MAS. SPL je zároveň nástrojem, na jehož základě žádá MAS zdroje pro financování. Záměr žadatelů o finanční prostředky musí být v plném souladu se schválenou strategií (Čepelka 2012). Nejběžnější formou vzniku MAS je seskupení obcí obdobného charakteru kolem přirozeného spádového centra. K největšímu boomu vzniku MAS došlo v období 2005–2007, kdy byl program LEADER popularizován ve venkovských oblastech (Ministerstvo vnitra 2008).

Z výše uvedeného se může zdát, že MAS jsou v podstatě pouze jakýmsi zprostředkovatelem finančních prostředků – dotací pro místní žadatele. Správně fungující MAS by ale neměly fungovat pouze jako „platební agentura“, ale jako aktér regionálního rozvoje pracující aktivně a účinně na rozvoji území. Představitelé obcí by neměli brát MAS jako jeden z řady zdrojů financí. Potenciál MAS je dlouhodobý a ty mohou sehrát významnou roli i bez finančních prostředků (Skála 2016). Role zprostředkovatele dotací je sice hlavní a v počátečních letech MAS převažující, avšak není jediná. V ideálním případě MAS vykonávají funkci rozvojové agentury. Takto fungující MAS lze nalézt již i v Česku. MAS místním subjektům pomáhají vyhledávat finanční zdroje, provádí jejich školení (např. základy podnikání), pomáhají připravovat projektové žádosti a celkově propojují úsilí jednotlivých aktérů – podnikatelů, neziskových organizací a obcí (Čepelka 2008). Za příklad této „nadstavbové“ činnosti může posloužit jeden z projektů MAS KS. Ta, spolu s dalšími pěti partnerskými MAS¹⁴ z Česka, připravila projekt spolupráce Venkovská tržnice¹⁵, jehož výsledkem je platforma pro nabídku a poptávku služeb a věcí. Součástí je i bazar. Jako další příklady lze uvést projekt „Z pohádky do pohádky“, který obnášel vybudování více než 30 dřevěných soch, které se nějakým způsobem vztahují k místu jejich umístění. Dále MAS KS pro mládež pořádá výlety do zahraničí a letní tábory, pro dospělé výukové kurzy angličtiny. Na první pohled nenápadným, ale o to důležitějším parametrem je geografická homogenita území, nikoliv však homogenita administrativní, vymezená např. podle hranic správních obvodů obcí s rozšířenou působností, okresů či vyšších územně samosprávných celků. MAS proto nemusí respektovat administrativní hranice. Díky tomu vznikají opravdu homogenní celky se shodným charakterem existujících problémů, ale také se shodnými příležitostmi daného regionu. Tato mezisektorová partnerství místních subjektů ve formě MAS stojí za vypracováním věcně dostatečně komplexních strategií místního rozvoje, v níž reagují na specifické problémy, ale i příležitosti daného regionu (Čepelka 2012).

---

¹⁴ MAS Sdružení Růže, MAS Jemnicko, MASLAG Strakonicko, MAS Lípa pro venkov a MAS Podlipansko.

¹⁵ <http://www.venkovskatrznice.eu/>

7.2. Místní akční skupiny v programovém období 2007–2013

V tomto období bylo podpořeno 112 MAS. Dle článku 62 nařízení rady (ES) č. 1698/2005 ze dne 20. září 2005 o podpoře pro rozvoj venkova z EAFRD (Nařízení rady 2005) MAS uplatňovaly v programovém období 2007–2013 při místním rozvoji partnerský přístup a musely splňovat tyto podmínky:

- navrhly ucelenou strategii místního rozvoje, jejíž základ tvořily alespoň prvky stanovené v čl. 61 písm. a) až d) a g), které odpovídají rysům uvedených v kapitole 6.1., a odpovídaly za její provádění;
- tvořila je buď skupina, na kterou se již vztahovaly iniciativy LEADER II nebo LEADER+, nebo skupina podle přístupu LEADER, nebo musely být novou skupinou zastupující partnery z jednotlivých společensko-ekonomických odvětví působících místně a na dotyčném území. Podíl hospodářských a sociálních partnerů a jiných zástupců občanské společnosti, například zemědělců, žen a mladých lidí z venkova a jejich sdružení, musel v místním partnerství na úrovni rozhodování činit alespoň 50 %.
- prokázaly schopnost definovat a provádět strategii rozvoje pro danou oblast.

7.3. Místní akční skupiny v programovém období 2014–2020

Rozvoj regionu je proces dlouhodobý a s koncem doby programového období samozřejmě nekončí, ale naopak. A tak s novým programovým obdobím pokračuje i činnost MAS. Jak bylo zmíněno v kapitole 6.2., MAS v novém programovém období nově navrhují a provádějí strategie CLLD. Hlavní úkoly MAS se v zásadě nemění a i nadále navrhují a provádějí strategie rozvoje území, na němž působí.

Pro toto programové období je cílem NSMAS ČR podpořit vznik MAS na území Česka a jejich standardizace. Cílená podpora vzniku MAS jde proti základní myšlence, kdy podporováni měli být pouze ti, kteří prokázali schopnost samostatně vytvořit fungující MAS. Dá se říci, že v současnosti se pomáhá všem a ne těm úspěšným (leadrům). Znamená to jistý odklon strategického směru rozvojové regionální politiky pomáhat pouze těm, kteří si pomoc zaslouží ke směru „pojišťovacímu“, kdy lze regionální politiku nazvat spíše „dotační“.

8. Místní akční skupina Krajina srdce

MAS KS se skládá celkem ze 46 obcí. Ty se rozkládají na území dvou krajů. Seznam členských obcí uvádí tabulka 2.

Tabulka 2: Obce území MAS KS

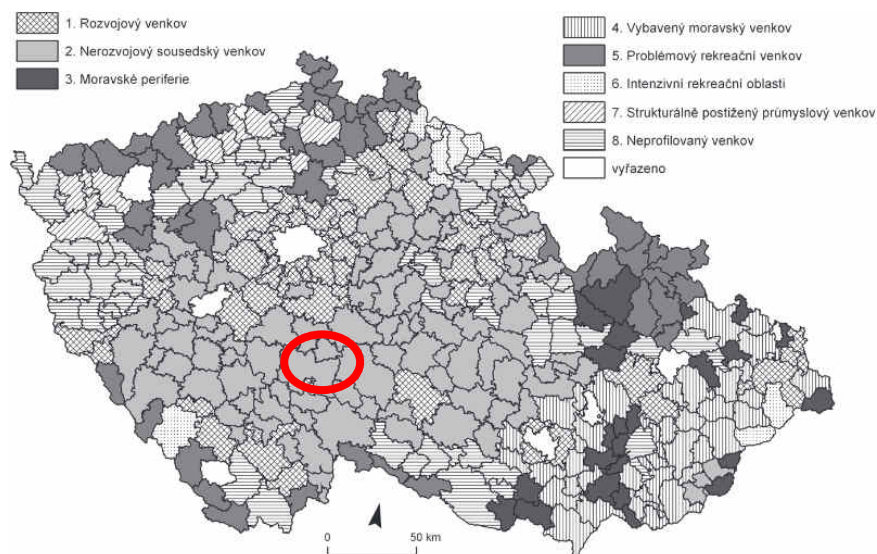
Jihočeský kraj
Balkova Lhota, Běleč, Borotín, Bradáčov, Dolní Hořice, Dolní Hrachovice, Dražice, Dražičky, Drhovice, Hlasivo, Chotoviny, Jedlany, Jistebnice, Košín, Meziříčí, Mezno, Mladá Vožice, Nadějkov, Nasavrky, Nemyšl, Nová Ves u Mladé Vožice, Oldřichov, Opařany, Pohnánek, Pohnání, Pojbuky, Radimovice u Tábora, Radkov, Ratibořské Hory, Rodná, Řemíčov, Slapsko, Smilkov, Střezimíř, Sodoměřice u Tábora, Svrabov, Šebířov, Vilice, Vodice, Zadní Střítež, Zhoř u Mladé Vožice
Středočeský kraj
Červený Újezd, Heřmaničky, Ješetice, Mezno, Sedlec-Prčice, Smilkov, Střezimíř

Zdroj: www.maskrajinasrdce.cz

8.1. Charakteristika území

Dle typologie venkovského prostoru řadíme zájmové území do oblasti nerozvojového sousedského venkova, viz Obrázek 3 (Perlín a kol. 2010). Obdobně Musil a Müller (2008) vymezili tento region jako vnitřní periferii a tento pojem v odborné literatuře již zdomácněl. Ta je největší oblastí českého venkova, která se většinou nachází ve středních až vyšších polohách a pro ni je typická rozdrobená struktura malých sídel. Vnitřní periferie většinou zahrnuje ekonomicky slabá území ležící při hranicích krajů, což je případ studované MAS. Oblast je typická špatnou občanskou vybaveností, na druhou stranu vysokou mírou tradiční sociální kontroly venkovských komunit a také vzájemnou sounáležitostí mezi obyvateli.

Obrázek 2: Typologie venkovského prostoru Česka podle potenciálu rozvoje

Zdroj: Perlín a kol. 2010

8.1.1. Struktura osídlení

MAS KS se nachází na pomezí Jihočeského (NUTS¹⁶ II Jihozápad) a Středočeského kraje (NUTS II Střední Čechy). Je tak jednou z mála MAS, která celým svým územím nespadá pod působnost jednoho kraje, ale rovnou dvou krajů (viz obrázek 1). Na okresní úrovni se jedná o severní část okresu Tábor na jihočeské straně území a o jižní části okresů Příbram a Benešov na straně středočeské. MAS KS zahrnuje 39 obcí na jihočeské straně a 7 obcí na straně středočeské – dohromady 46 obcí. Území zaujímá plochu celkem 633,8 km², přičemž nejrozlehlejší obcí je Sedlec-Prčice (64 km²) a nejméně rozlehlou obcí jsou Nasavrky, které se rozkládají na méně než 1,5 km² území. Průměrná rozloha jedné obce činí bezmála 14 km² (viz tabulku 4). Celorepublikově MAS KS patří spíše mezi středně velké MAS (viz přílohu 1). Průměrná rozloha části obce je 2,4 km².

Obrázek 3: Územní působnost MAS Krajina srdce

Zdroj: Digitální vektorová geografická databáze ArcČR® 500 v. 3.2; vlastní zpracování

Na území MAS k 31. 12. 2013 žilo 20 978 obyvatel. Průměrná velikost obce je 456 obyvatel a průměrná velikost části obce činí takřka 79 obyvatel. Nejsou ovšem

¹⁶ NUTS je zkratkou francouzského *Nomenclature des Unites Territoriales Statistiques*, česky překládáno jako *Nomenklatura územních statistických jednotek*. NUTS byla zavedena Statistickým úřadem Evropských společenství ve spolupráci s ostatními orgány EU pro potřeby klasifikování jednotné unifikované struktury územních jednotek.

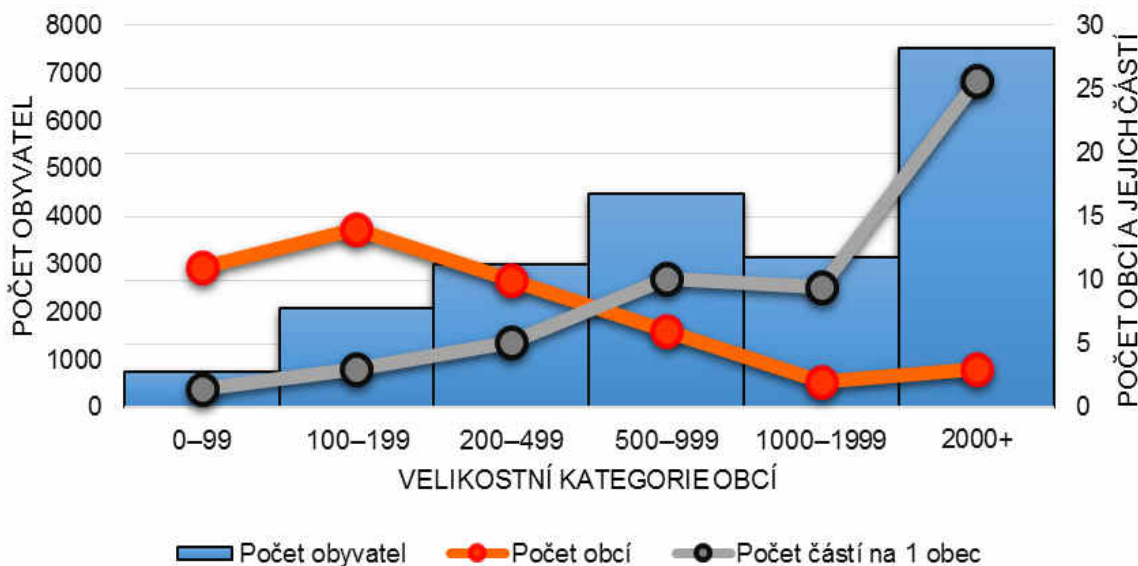
výjimkou části obcí (osady), kde žije méně, než deset a dokonce i méně, než pět obyvatel. Hustota zalidnění v zájmovém území činila pouze 33,1 obyvatele na 1 km² (viz obrázek 4). Jedná se o velice nízké hodnoty, když se vezme v potaz, že republikový průměr hustoty zalidnění je takřka o 100 obyvatel na 1 km² vyšší a že ve venkovských obcích, vymezených kritériem počtu obyvatel, je průměrná hustota zalidnění 46,1 obyvatele na 1 km² (SPL 2007–2013). Řidčeji osídlená je východní polovina území. Pro MAS KS je typická malá velikost obcí. Celkem 76 % obcí z celkového počtu populačně nepřesahuje 500 obyvatel a žije v nich takřka 28 % z celkového počtu obyvatel. V téměř 1/4 obcí žije méně než 100 obyvatel (viz tabulku 3 a graf 3). V obci Zadní Střítež žijí pouze tři desítky obyvatel a řadí se tak k nejmenším obcím v Česku.

Tabulka 3: Rozložení počtu obyvatel a obcí MAS KS podle velikosti obce

Počet obyvatel	0–99	100–199	200–499	500–999	1000–1999	2000 a víc
Počet obcí	11	14	10	6	2	3
Podíl	23,9 %	30,4 %	21,7 %	13,0 %	4,3 %	6,5 %
Počet obyvatel	745	2 071	2 996	4 478	3 151	7 537
Podíl	3,6 %	9,9 %	14,3 %	21,3 %	15,0 %	35,9 %

Zdroj: MOS; vlastní zpracování; data aktuální k 21. 12. 2013

Graf 3: Rozložení počtu obyvatel, obcí a průměrného počtu částí na 1 obec

Zdroj: MOS; vlastní zpracování; data aktuální k 21. 12. 2013

Dalším typickým znakem pro tento region je značná sídelní roztržitost. Obyvatelstvo obvykle nebývá soustředěno pouze do jednoho centrálního sídla, ale do mnoha menších osad. Nejlépe to lze vidět na jediných třech městech MAS (Mladá Vožice, Sedlec-Prčice a Jistebnice). Ačkoliv v nich žije jen 7 537 obyvatel, skládají se dohromady tato města ze 77 částí. Sedlec-Prčice je dokonce v celorepublikovém

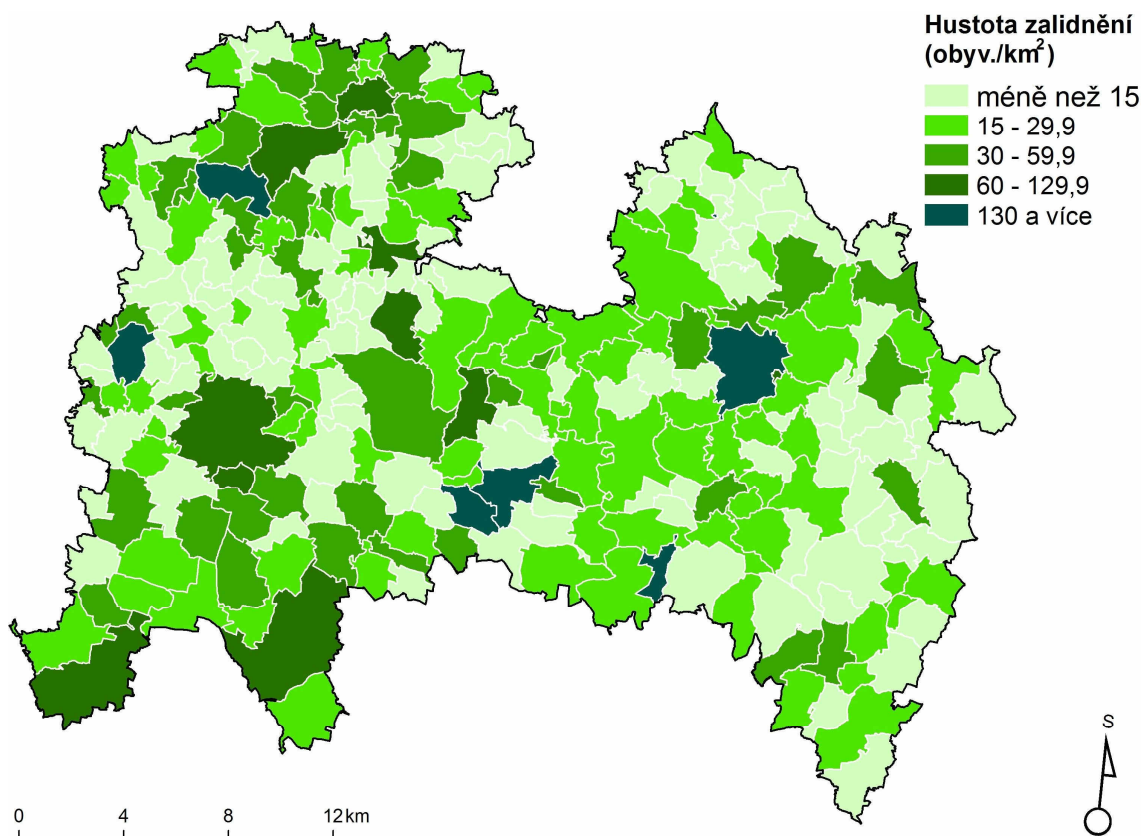
měřítku obcí s největším počtem místních částí. Obce MAS KS se celkem skládají z 266 částí. V průměru jich má každá obec takřka 6.

Tabulka 4: Statistika území MAS Krajina srdce

Počet obcí	46
Počet částí	266
Průměrný počet částí obce na obec	5,8
Počet obyvatel	20 978
Hustota zalidnění (v obyv./1 km ²)	33,1
Průměrný počet obyvatel na obec	456
Průměrný počet obyvatel na část obce	78,9
Celková rozloha území MAS KS (v km ²)	633,8
Průměrná rozloha obce (v km ²)	13,8
Průměrná rozloha části obce (v km ²)	2,4

Zdroj: MOS; vlastní zpracování; data k 21. 12. 2013

Obrázek 4: Hustota zalidnění v MAS Krajina srdce v částech obce k 1. 1. 2014

Zdroj: Digitální vektorová geografická databáze ArcČR® 500 v. 3.2; vlastní zpracování

8.1.2. Socioekonomická charakteristika

Jak již bylo zmíněno, území se nachází v periferní poloze, která samozřejmě ovlivňuje socioekonomickou charakteristiku území. Pro populaci žijící v těchto polohách je charakteristické její rychlé stárnutí, vysoké zastoupení obyvatel starších 65 let. Vzdělanost bývá na průměrné celostátní úrovni. Sociální faktory zde bývají poměrně

příznivé, ekonomické jsou na nižší úrovni (Perlín a kol. 2010). Za příklad perifernosti lze uvést vzdálenost od hlavního města Prahy a krajského města Českých Budějovic a jejich časovou dostupnost. Zdrojem dat byla internetová mapová aplikace Mapy.cz a její nástroj plánování trasy (nejrychlejší). Vždy byla měřena vzdálenost z centrální části obce do cílových měst. Průměrná silniční vzdálenost obcí MAS KS a Prahy je 87 km. Největší porci kilometrů musí do Prahy urazit obyvatelé obce Vodice (109 km), nejmenší obyvatelé obcí Smilkov a Heřmaničky (71 km). Průměrná doba jízdy je 71 minut, přičemž obyvatelé pouze tří obcí se do hlavního města dostanou za méně než hodinu. Průměrná silniční vzdálenost do Českých Budějovic je 75 km. Největší vzdálenost musí urazit obyvatelé Sedlce-Prčice (88 km), nejmenší vzdálenost obyvatelé obcí Dražičky a Svrabov (66 km). Průměrná doba jízdy činí 61 minut, přičemž obyvatelé 18 obcí se do krajského města dostanou za méně než hodinu. Dále byla zjišťována dostupnost příslušných okresních měst (Tábor, Benešov a Příbram) autobusovými a vlakovými spoji z centrálních částí obcí ve všední den (zdrojem dat byly jízdní řády IDOS a modelovým dnem bylo pondělí). V průměru jezdí z každé obce MAS KS do příslušného okresního města 12 spojů denně. To je poměrně dostatečný počet spojů. Hůře se jeví doba trvání jízdy, která činí 38 minut. Obyvatelé pěti obcí se do svého okresního města nedostanou za méně než hodinu.

Zdrojem zaměstnanosti bývají převážně větší centra nebo přímo okresní města. V době vzniku SPL 2007–2013 činila míra zaměstnanosti v zemědělství, lesnictví a rybářství více než 15 %, v průmyslu necelých 39 % a ve službách 31 %. Území trpí nedostatkem pracovních příležitostí, a proto musí lidé za prací dojíždět, což je pro celé území MAS KS charakteristické. Na území se nachází několik středně velkých zaměstnavatelů. Jedná se např. výrobce průmyslových rychloběžných vrat EFAFLEX v obci Opařany, mladovožický KOH-I-NOOR a TESLU, jistebnický FARMTEC nebo o skupinu menších firem koncentrovaných v průmyslové zóně Chotoviny. Opravdu velcí zaměstnavatelé se nachází v okresním městě Tábor, případně Benešově. Podle sčítání lidu, domů a bytů v roce 2001 vyjíždělo z obcí do 200 obyvatel za zaměstnáním 63 % EAO, z obcí od 200 do 500 obyvatel 50 % EAO, z obcí od 500 do 1 000 obyvatel 45 % EAO a z obcí s více než 1 000 obyvateli vyjíždělo za zaměstnáním 40 % EAO.

Tak, jako mnoho dalších venkovských oblastí v Česku, i tuto trápí odchod mladých lidí do větších sídel, v lepších případech odchod z osad do centrálních částí obce. Dochází tím pomalu k zániku velmi malých sídel a také ke stárnutí jejich obyvatel. S tím souvisí i postupné chátrání nemovitostí, o které se nemá kdo starat.

Z výsledků dotazníkového šetření, které si MAS KS zpracovala, vyplývá, že 45 % mladých lidí v budoucnu plánuje odejít z regionu, 50 % v něm zůstane, ale za

zaměstnáním bude dojíždět, a pouze 5 % je rozhodnuto v regionu žít i pracovat. Tyto výsledky jsou pro stabilitu obyvatelstva v regionu velmi špatné, ale pro region typické.

Poměrně překvapivý je údaj o podílu nezaměstnaných osob. Ten se vztahuje ke květnu roku 2016 a činí pouhých 4,8 %, přičemž pouze ve dvou obcích hodnota tohoto ukazatele dosáhla alespoň 10 %. Podíl nezaměstnaných osob na celostátní úrovni ke stejnému datu činí 5,3 %.

K 31. 12. 2014 bylo z celkového počtu obyvatel 50,4 % mužů a 49,6 % žen. Index stáří¹⁷ byl 121, index závislosti I¹⁸ nabýval hodnoty 24, index závislosti II¹⁹ činil 29 a index ekonomického zatížení²⁰ vykazoval hodnotu 53. Průměrný věk obyvatel je 42,8 let.

8.1.3. Doprava

I přesto, že oblast MAS KS spadá do vnitřní periférie, lze říci, že je vcelku snadno dostupná (nikoliv však časově), protože je území napojeno na páteřní komunikace. Přibližně středem území vede mezinárodní evropská silniční trasa E55²¹. Ta je nejdůležitější trasou křižující zájmové území. E55 se zde skládá ze silnice 1. třídy I/3, která spojuje pražský region s Rakouskem a vede skrze Benešov, Tábor, Soběslav či České Budějovice. Trasa E55 se dále skládá z dálnice D3, jejíž délka na území MAS činí 11 km a protíná obce Mezno, Nemyšl, Chotoviny a Košín. Dálnice D3 je ovšem nedostavěná (v provozu je pouhých 42 km z plánovaných 171 km, a to především v Jihočeském kraji), a tak její předpokládaný přínos (otázkou je, zda spíše nedojde k odlivu obyvatelstva díky budoucí snadnější dostupnosti hlavního města) pro rozvoj regionu s otevíráním nových úseků může jenom růst.

Po železnici je oblast dostupná díky dvěma tratím. Významnější je trať číslo 220, spojující Benešov (respektive Prahu) s Českými Budějovicemi. Druhou je trať číslo 201, která spojuje Tábor s Pískem. Trať číslo 220 je součástí IV. tranzitního železničního koridoru, který přes Prahu, Tábor či České Budějovice propojí německý Berlín s rakouským Lincem. Předpokládané dokončení koridoru je v roce 2020. Hlavním přínosem stavby by mělo být výrazné zrychlení vlaků. IV. tranzitní koridor je

---

¹⁷ Index stáří udává, kolik je v populaci obyvatel ve věku 65 let a více na 100 dětí ve věku 0–14 let

¹⁸ Index závislosti I vyjadřuje počet dětí ve věku 0–14 let na 100 osob ve věku 15–64 let

¹⁹ Index závislosti II udává počet osob ve věku 65 a více let na 100 osob ve věku 15–64 let

²⁰ Index ekonomického zatížení znázorňuje počet dětí ve věku 0–14 let a počet obyvatel ve věku 65 a více let na 100 osob ve věku 15–64 let

²¹ Mezinárodní silnice E55 je evropská silnice vedoucí z města Helsingborg ve Švédsku do města Kalamata v Řecku. Celkem měří 3 305 km.

součástí Transevropské dopravní sítě TEN-T²² (z angl. *Trans-European Transport Network*). Otázkou zůstává, zda se vůbec výhody modernizované železniční trati pozitivně projeví na území MAS KS, neboť rychlíky v žádné z obcí MAS, které leží na železniční trati číslo 220, nestaví. Naopak se díky dvoukolejnosti zlepší plynulost provozu a přímější trať zkrátí dobu jízdy i osobních vlaků.

Doprava má velký vliv i na životní prostředí. Nepředpokládá se, že modernizací a dostavěním výše popsaných komunikací dojde k jeho znatelnému zhoršení.

8.1.4. Životní prostředí a turismus

MAS KS se rozkládá ve Vlašimské pahorkatině²³. Severní části území se pro nepříznivé podmínky dokonce přezdívá Česká Sibiř. Zdejší krajina je kopcovitá a příroda zachovalá. Na území se nenachází žádné velkoplošné chráněné území. Rozkládají se zde ale Přírodní parky Jistebnická vrchovina a Polánka. Co se maloplošných chráněných území týče, na seznamu národních přírodních památek je kulturní vlhká louka Stročov a především známá Chýnovská jeskyně, která je nejvýznamnějším krasovým útvarem jižních Čech. Mezi přírodní památky patří rybník Zeman s výskytem vzácné flory, hluboce zaklesnuté údolí Vlášnického potoka, říčka Vlašimská Blanice, komplex rašelinných a vlhkých lučních společenstev Jesení a Suchdolský rybník, kde důvodem ochrany a je ochrana čolka obecného. Přírodní rezervací je Kladrubská hora, kde předmětem ochrany je masiv krystalického vápence a Pacova hora, která navazuje na Chýnovskou jeskyni. Na území se nenachází žádný významný znečišťovatel životního prostředí, jako jsou velké továrny a elektrárny. Příroda je čistá a nenarušená průmyslovými exhalacemi. Při jižním okraji území protéká řeka Lužnice.

Území má velký turistický potenciál a již v současnosti zde působí několik podnikatelů v cestovním ruchu, kteří zdejší přírodní podmínky využívají. Jedná se např. o provozovatele golfových hřišť a zimních areálů pro sjezdové lyžování. Oblast je vhodná na cykloturistiku je také cyklisty hojně navštěvována. Hlavním důvodem jejich zájmu může být kombinace zachovalé krajiny, hojných, ale nepříliš vysokých kopců a relativní blízkosti Prahy, Tábora, Sedlčan a dalších větších měst. Pěších turistů je již méně. Území je součástí certifikované oblasti cestovního ruchu Toulava²⁴, která se rozkládá mezi Tábořem, Bechyní a Sedlčany. Tábor je centrem této oblasti, a to může

---

²² TEN-T je síť silničních a železničních koridorů, mezinárodních letišť a vodních cest.

²³ Geomorfologický celek a členitá pahorkatina v severovýchodní části Středočeské pahorkatiny na pomezí středních a jižních Čech. Jeho rozloha je 1 232 km² se střední nadmořskou výškou 492,3 m.

²⁴ <http://toulava.cz/>

být v budoucnu pro MAS KS přínosem, neboť se nachází v jeho těsném zázemí. MAS KS se dokonce stala partnerem této turistické oblasti. Nevýhodou území je, že se v něm nenachází žádný nadregionální cíl cestovního ruchu. Oblast je turisticky atraktivní, ale je dostatečně atraktivní na to, aby přilákala i návštěvníky z jiných krajů Česka? Největším magnetem tak zůstává Chýnovská jeskyně, dalším významným cílem může být zřícenina hradu Borotín nebo vesnická památková zóna Ounuz. Jen toto ale turisty do regionu nepřiláká, a proto byl žádoucí vznik Toulavy. Na území se nenachází významné chatařské oblasti. Druhé bydlení je zajišťováno především chalupařením.

8.2. Vznik a vývoj Místní akční skupiny Krajina srdce

Za prvopočátek současné MAS KS se dá označit rok 1999. V té době se ještě nejednalo o MAS v takové podobě, jak ji známe dnes, ale jednalo se o Dobrovolný svazek měst a obcí Mikroregion VENKOV²⁵. Ten měl za úkol především vytvářet a udržovat partnerství mezi členskými obcemi. V letech 2002 a 2003 se začíná formovat současná MAS. Činnost byla zahájena v posledním čtvrtletí roku 2003. Jako občanské sdružení byla registrována v březnu 2004. Začala se scházet skupina aktivních lidí mikroregionu a ta začala připravovat strategický plán pro Program LEADER+ (SPL 2007–2013). Tato MAS byla jednou z prvních, které na území Česka vznikly. V roce 2007 dochází k rozšíření MAS o další obce. Novými členy sdružení se stávají obce středočeské části svazku obcí mikroregionu Společenství obcí Čertovo břemeno²⁶, jejichž jihočeští partneři již v té době členy MAS KS byli. V té době je připojena i obec Opařany.

MAS KS náleží k dalším MAS v Česku, které byly v uplynulém programovém období zapojeny do PRV v rámci Osy IV. Jedná se o MAS zkušené, které realizovaly SPL již v období 2007–2013. Nutno podotknout – těchto MAS je naprostá většina. Postupem času se MAS KS vypracovala na pozici jedné z nejlépe fungujících MAS v Česku.

8.3. Struktura Místní akční skupiny Krajina srdce

Členská základna MAS KS k 29. 5. 2016 úhrnně čítá 49 členů, z toho je sedm zástupců veřejného sektoru (obce, města, školy apod.), 16 zástupců neziskového sektoru (sbory dobrovolných hasičů, občanská sdružení apod.) a nakonec 26 zástupců soukromého sektoru (fyzické osoby, firmy apod.). Samosprávné celky, občanská

²⁵ <http://www.mikrovenkov.eu/>

²⁶ <http://www.certovo-bremeno.cz/>

sdružení, školy atd. jsou v MAS KS zastupovány jednou vybranou osobou, nejčastěji se jedná o nejvýše postavené členy dané organizace, tj. o starosty, ředitele apod. Členství je dobrovolné, přičemž členy mohou být i obce, které v orgánech MAS KS nemají žádného zástupce. Celkem má MAS KS osm zaměstnanců (např. projektová manažerka a zároveň předsedkyně sdružení, účetní, administrativní pracovnice pro strategii CLLD, manažer přípravy integrované strategie území a další administrativní pozice).

Členové MAS jsou buď řadovými členy, nebo jsou členy v některém z orgánů MAS. Mohou tak být členy (nebo i předsedy) v:

- **Monitorovacím a kontrolním výboru,**
- **Programovém výboru,**
- **Pracovní skupině pro ženy,**
- **Sboru poradců,**
- **Pracovní skupině Toulava,**
- **Výběrové komisi,**
- **Pracovní skupině pro zemědělce,**
- **Pracovní skupině pro mladé lidi,**
- **Klubu řemesel v jedné z obcí coby koordinátoři.**

Dále jsou členové MAS rozděleni podle toho, co je nejvíce zajímá, do několika skupin. V MAS KS jsou následující zájmové skupiny: veřejná správa; vzdělání a řemesla; hasiči; sport a tělovýchova; cestovní ruch; církve a kultura; podnikání; životní prostředí a ekologie; zemědělství a sociální sféra.

8.4. Hodnocení Místní akční skupiny Krajina srdce

Mezi roky 2010 až 2012 probíhalo za spolupráce MZČR, Státního zemědělského intervenčního fondu²⁷ a NSMAS ČR hodnocení práce MAS. Hodnocení prováděla zvolená komise a hodnotilo se široké spektrum činností:

Administrativní schopnosti

Jedná se včasnost zveřejnění výzev, rovnoměrnost zaměření MAS na všechny druhy žadatelů, stabilizaci managementu MAS, míru vzdělávání členů a pracovníků MAS, zastoupení žen a mladých lidí do 30 let v rozhodovacích orgánech MAS,

---

²⁷ Státní zemědělský intervenční fond je státní institucí a akreditovanou platební agenturou – zprostředkovatelem finanční podpory z EU a národních zdrojů.

transparentnost postupů procesu vyhlášení výzev a výběru projektů, celkový počet zaměstnanců aj.

Naplňování cílů SPL

Hodnocení systému monitorování věcného plnění SPL, frekvence monitorování, výstupy z monitorování, existence externího hodnotitele MAS aj.

Propagace a informování

Dostupnost informací o činnosti MAS, přehlednost a funkčnost webových stránek a jejich aktualizace, vydávání zpravodaje, vydávání propagačních předmětů aj.

Další nové nástroje využívané k naplňování SPL

Aktivita ve vyhledávání nevyužitých možností zlepšení svého území, vlastní projekty, partnerství a spolupráce, podpora inovací v území MAS a její případný způsob, zapojení MAS do vědy a výzkumu, podpora mladých lidí do 30 let aj. (NSMAS ČR 2011).

V roce 2010 se MAS KS umístila mezi deseti nejlépe fungujícími MAS v Česku a byla zařazena do nejvyšší kategorie A. V roce 2011 se stala nejlépe hodnocenou jihočeskou MAS a v celorepublikovém srovnání se dokonce umístila na vynikajícím pátém místě. V posledním hodnoceném roce 2012 si mírně pohoršila, když spadla do skupiny B – dobře fungující MAS a dostalo se před ni 38 jiných MAS. Získala 128 bodů, přičemž skupina B zahrnuje MAS, které získaly 105–129 bodů (více k bodování v tabulce 5)

Tabulka 5: Kategorie skupin MAS podle celkového počtu získaných bodů

		název skupiny	doplňující komentář
A	150–130	nejlépe fungující MAS – příklady dobré praxe	vysoce transparentní a důvěryhodné, aktivní a aktivizující území
B	129–105	dobře fungující MAS	je u nich prokazatelná nadstavba metody LEADER (tj. umí nejen rozdělovat peníze, ale mají jasnou strategii a distribuce finančních prostředků přes ně má přidanou hodnotu oproti centralizovanému rozdělování)
C	104–80	průměrné MAS	splňují formální požadavky pro existenci a čerpání, efekt je téměř stejný, jako kdyby finance byly přerozdělovány centrálně
D	79–0	MAS, které by svůj přístup měly přehodnotit	jsou na hranici toho, co se od nich očekává, splňují pouze formální pravidla

Zdroj: MZČR 2012

9. Strategický plán LEADER 2007–2013 Místní akční skupiny Krajina srdce

Podle autora této diplomové práce byl SPL MAS KS zpracován velmi pečlivě. Pro porovnání byly prostudovány i SPL jiných MAS z několika krajů Česka. Na SPL je ceněna především jeho specifičnost. Nejedná se o dokument, který by se dal jednoduše aplikovat i na jiné území v Česku, neboť si kladl konkrétní a s územím působnosti úzce spjaté cíle, přičemž reaguje na místní problémy. Důvodem takto kvalitně zpracovaného SPL může být již princip jeho tvorby, která je popsána v následující podkapitole. Po obsahové stránce není moc co vytknout. Ovšem jedná-li se o vzhled samotného dokumentu, má MAS KS co dohánět, protože esteticky se na dokument nekouká dobře a nečte se lehce. Zatraktivnění dokumentu, co se vzhledu a čtivosti týče, by prospělo.

9.1. Tvorba Strategického plánu LEADER

SPL MAS KS nese název:

SPOLEČNĚ krajinu Uklidit, Zpřístupnit a Rozpohybovat

SPL byl zpracováván v letech 2006 a 2007 díky spolupráci několika složek obyvatelstva, tj. SPL byl zpracován komunitní metodou a ne metodou expertní.

Komunitním plánováním se rozumí takový postup při tvorbě rozvojového materiálu (SPL), kdy je do tvorby zahrnut široký okruh jeho budoucích uživatelů. Komunitní plánování výrazně posiluje principy demokracie a subsidiarity, kdy se na tvorbě plánu nepodílí externí odborníci, kteří sice mohou mít vysokou odbornost a kvalifikaci, ale neznají natolik dobře rozvojové potřeby území, jako místní obyvatelé, kteří problémům, jež by měl SPL řešit, musí každodenně čelit a tudíž je pravděpodobné, že znají jejich řešení.

Charakteristické znaky metody komunitního plánování

- zapojování širokého okruhu osob, kterých se zpracovávaná oblast týká
- komunikace a vyjednávání
- princip partnerství a rovnosti
- právo na svůj názor
- princip „vše je veřejné“

- princip cyklického opakování
- společná snaha o dosažení výsledku, který byl schválen a je podporován většinou účastníků

Schválení komunitně plánovaného strategického plánu by mělo být spíše výsledkem shody – konsensu – všech účastníků tvorby plánu, než výsledkem poměrného hlasování (Pospíšil 2013).

Komunitní tvorba SPL 2007–2013 MAS KS probíhala prostřednictvím dotazníkových šetření, strukturovaných rozhovorů a kontaktních metod šetření (tzv. sehrávky) při informačních besedách zaměřených na problematiku LEADERu, kterých bylo celkem 15 a zúčastnilo se jich dohromady 83 účastníků. Veřejnost byla dotazována na to, co obyvatelům chybí, s čím jsou nespokojeni a jak si představují budoucí vývoj území MAS KS. Tím byly zjištěny potřeby skupin obyvatel sledovaného území a ve spolupráci s místními podnikateli, zástupci obcí a zájmovými organizacemi byla připravena databáze významných projektových záměrů. V neposlední řadě je nutno dodat, že se šetření zúčastnili i mladí lidé, kteří jistě přispěli jiným pohledem na řešenou problematiku.

Takto získané postřehy, podněty, faktické připomínky a informace byly do SPL zakomponovány koordinovanou skupinou poradců MAS ve spolupráci s členy orgánů MAS KS (SPL 2007–2013).

9.2. Cíle Strategického plánu LEADER

Výsledkem šetření mezi místní komunitou jsou strategické cíle. SPL vytyčil čtyři střednědobé a jeden dlouhodobý cíl. Jedná se spíše o jakési vize, ke kterým by měly směřovat veškeré aktivity MAS KS:

Dlouhodobý cíl

Zastavení procesu vylidňování území MAS KS

Střednědobé cíle

1. Zlepšení kvality života mladých lidí.
2. Zlepšení kvality života žen.
3. Zlepšení kvality života obyvatel menších obcí.
4. Zvýšení nabídky pracovních míst na místním trhu práce.

Specifický název SPL MAS KS vychází z rozboru problémů, které byly zaznamenány SWOT analýzou v části *Slabá místa*. Tyto problémy byly sloučeny a uspořádány do 4 různých okruhů:

1. **Životní prostředí, Zemědělství a Historie**
2. **Infrastruktura**
3. **Občanská vybavenost a služby, Kultura a volný čas**
4. **Obyvatelstvo a Místní trh práce**

Tvůrci ve SPL posléze vyslovili hypotézu, že budou-li vyřešeny problémy, jenž popisují první tři okruhy, dojde k pozitivním změnám i v okruhu čtvrtém, který autoři plánu považují za nadřazenější okruhům č. 1 až 3. Na základě tohoto byly definovány tři prioritní oblasti, které jsou uvedeny v názvu SPL. Ten o nich říká následující:

„Ze strategického pohledu je ze všeho nejdříve nutné území ‚Uklidit!‘, aby vynikla jeho krása, půvab a zajímavost, dále je nutné ho ‚Zpřístupnit!‘, aby jím bylo možné procházet, poznávat ho a obdivovat ho a na závěr je nezbytné učinit to nejdůležitější, uklizené a zpřístupněné území je nutné ‚Rozpohybovat‘ – pohyb, akce, dynamičnost se neobejde bez místních leaderů, které bude nutné vyhledat, vzdělat a ...rozpohybovat...“ (SPL 2007–2013 MAS KS).

Na základě těchto oblastí byly určeny specifické cíle a fiche²⁸ projektů, pomocí nichž se realizují jednotlivé projekty:

I. prioritní oblast – „Uklidit!“

Oblast sledovala zlepšení vzhledu obcí a upravenost krajiny. Podle autorů SPL si lidé k prostředí vytvoří silnější pouto, když se o něj budou muset starat.

Specifický cíl	Fiche projektů
I.1. Kultivovaná krajina a obce	I.1.1. Využití ploch trvalých travních porostů
	I.1.2. Zhodnocení biomasy pro energetické účely
	I.1.3. Zlepšení estetického vzhledu obcí

²⁸ Fiche je stručný popis navržených opatření stanovených MAS v souladu se SPL. Fiche uvádí cíle, případně dopady, které mají naplňovat realizované projekty dané fiche, přičemž tyto cíle musí odpovídat cílům vymezených SPL.

II. prioritní oblast – „Zpřístupnit!“

Dle obyvatel nejmarkantnějším a nejviditelnějším problémem je nedostatečně rozvinutá a kvalitní základní technická infrastruktura. Tu a informovanost obyvatel řeší II. prioritní oblast.

Specifický cíl	Fiche projektů
II.1. Dostupnější a informovanější území	II.1.1. Zlepšení stavu obecní infrastruktury
	II.1.2. Zlepšení dostupnosti lesů
	II.1.3. Území zpřístupněné účastníkům CR

III. prioritní oblast – „Rozpohybovat!“

Tato oblast si klade za cíl vytvořit podmínky pro řešení místních problémů v podnikání.

Specifický cíl	Fiche projektů
III.1. Širší nabídka místních pracovních příležitostí	III.1.1. Nezemědělské podnikání zemědělců
	III.1.2. Podnikatelské aktivity nezemědělců
	III.1.3. Podnikání v cestovním ruchu
III.2. Aktivní život komunit	III.2.1. Posílení místní pospolitosti a zlepšení sousedských vztahů
	III.2.2. Zvýšení počtu a kapacit místních leaderů

9.3. Čerpání finančních prostředků

Celkově bylo v rámci realizace SPL 2007–2013 (jenž byl ve skutečnosti ukončen až v roce 2014) vyhlášeno 11 výzev k předkládání projektů. Výběrové komisi MAS KS bylo předloženo dohromady 198 projektových žádostí, realizace se dočkalo 115 z nich. Zbýlých 83 žádostí nebylo realizováno buď z důvodu zamítnutí žádosti, nebo byl projekt zrušen samotným žadatelem.

Graf 4: Zastoupení sektorů

Celková výše sumy finančních prostředků, které byly v území investovány, činí 34 275 235 Kč. Nejaktivnějšími žadateli byli zástupci veřejného sektoru, kteří se na celkovém počtu podaných žádostí podíleli z více jak poloviny. Druhý nejaktivnější byl podnikatelský sektor nezemědělců, neziskový sektor byl třetí a nejméně aktivními byli zemědělci (MAS KS 2014). Poměr zastoupení jednotlivých sektorů na počtu projektů zobrazuje graf 4.

Zdroj: MAS KS 2014

10. Analytická část

Nejdůležitější a stěžejní kapitolou této empirické části a vůbec celé diplomové práce je tato kapitola. Jejím základem je kvantitativní a kvalitativní výzkum. Jeho podstata spočívá ve sběru dat v terénu, tvorbě ukazatelů rozvoje a následné analýze těchto dat nutných pro splnění hlavního cíle této diplomové práce, jímž je zjištění účinnosti SPL 2007–2013 MAS KS.

10.1. Analýza vzhledu obcí

První polovina analytické části předkládané diplomové práce se zabývá analýzou vzhledu obcí MAS KS na základě standardizovaného pozorování. Podrobný proces průběhu hodnocení je popsán v kapitole 2 věnované metodice práce. Pro přehlednost je však dobré si ve stručnosti připomenout alespoň základní skupiny hodnocených jevů, kterých je celkem 15. Ty jsou členěny do pěti následujících skupin:

- **Fyzické prostředí**
- **Ekonomické prostředí**
- **Sociokulturní prostředí**
- **Infrastruktura v sídle**
- **Subjektivní hodnocení rozvojového potenciálu sídla**

Hodnoceno bylo celkem 43 obcí a v každé obci sídla s minimálně 50 obyvateli. Celkový počet hodnocených sídel činil 94. Celkový počet sídel na území MAS KS je 266, tj. hodnoceno bylo přibližně každé třetí sídlo.

Klíčem k hodnocení stavu hodnocených prvků prvních dvou kategorií byla níže uvedená čtyřstupňová škála, viz tabulku 6:

Tabulka 6: Hodnotící klíč hodnocených prvků

Výborný stav	Nejsou vidět žádná poškozená místa.
Vyžaduje drobné opravy	Hodnocený prvek jeví známky opotřebení, jednotlivé prvky jsou funkční, ale některé z nich vyžadují pravidelnou údržbu (např. natření okapu, fasády, oken atd.).

Vyžaduje rozsáhlé investice	Objekt vyžaduje výměnu či okamžitou opravu některých prvků (např. oprava opadané omítky, výměna oken, doplnění chybějících střešních tašek).
Havarijní stav	Budova je významně stavebně poškozena (proleželá střecha, chybějící nebo rozbitá okna, bez omítky nebo se zbytky omítky).

Zdroj: Etalon hodnocení znaků rozvojového potenciálu obcí, viz přílohu 2

U každého hodnoceného prvku bylo etalonem hodnocení znaků rozvojového potenciálu obcí (viz přílohu 2) upřesněno, na co přesně se u jednotlivých prvků zaměřit. Příklady: u budovy radnice byl hodnocen stavebně technický stav, stav omítky, oken, vstupu a střechy; u stavu návsi (nebo jiného hlavního veřejného prostoru) byl hodnocen celkový stav veřejného prostranství včetně autobusové zastávky, laviček, odpadkových košů, lamp, nádob na tříděný odpad a rybníku/nádrže a např. u nejvýznamnějšího restauračního zařízení v sídle byla hodnocena fasáda, vstup, vývěsní štít a prostor před restauračním zařízením.

Prvky kategorie *Sociokulturní prostředí* byly hodnoceny odlišně. Byl dán důraz na aktuálnost a možnost prezentace spolků a jiných zájmových sdružení, které na území dané obce působí. Na rozdíl od prvních dvou kategorií nebyly v této kategorii příliš kladeny požadavky na vzhlednost hodnocených prvků. Kategorie byla zastoupena dvěma hodnocenými prvky, a to nástěnkou nebo jinou veřejnou tabulí a vývěskami spolků a politických hnutí. Hodnotila se aktuálnost obsahu (± 1 měsíc), zda převažují spíše lokální a mikroregionální zprávy, či jsou naopak více zastoupeny zprávy regionální anebo jsou zprávy zcela neaktuální bez ohledu na lokální/regionální zasazení zpráv. Výjimkou z pravidla o nehodnocení estetického vzhledu je stav, kdy je vývěska spolků v naprosto dezolátním stavu (rozbité sklo, vylomené zámky, roztrhané informace). Tato výjimka je zahrnuta z důvodu, že se předpokládá zájem místních spolků a sdružení na vzhledu „informačního kanálu“, kterým informují občany obce o svých činnostech. Je to jejich vizitka.

Hodnocení kategorie zabývající se infrastrukturou v sídle je odlišné od ostatních hodnocení. Není zde hodnocena kvalita jednotlivých prvků, ale kvantita. V zásadě mohly nastat pouze dvě situace: prvek (plynofikace, dešťová kanalizace, splašková kanalizace a veřejný vodovod) se v daném sídle nachází, či nenachází. Maximem bodů na jedno sídlo byly 4 body (1 bod = nachází se jeden prvek, 2 body = nachází se dva prvky atd.).

Poslední hodnocená kategorie je spíše prvkem, ale z důvodu odlišnosti od ostatních je uváděn samostatně, a proto stojí stejné úrovni, jako předchozí čtyři kategorie. Po zhodnocení předchozích 14 prvků se udělila sídlu známka za to, jak úspěšně byl realizován jeho rozvojový potenciál v závislosti na podmínkách, které na území, kde sídlo leží, panují. Jako u jediné kategorie se na pozorovatele kladl nárok na subjektivní pohled. V některých ohledech bylo obtížné si udržet stejné měřítko z důvodu spravedlivého hodnocení pro všech 94 sídel. Především pak v rozpoznání stavu, kdy byl potenciál sídla využit nad očekávání, od stavu, kdy odpovídal možnostem. Zásadní pro relevantní výsledky této kategorie bylo vytvoření jakéhosi standardu a jeho udržení.

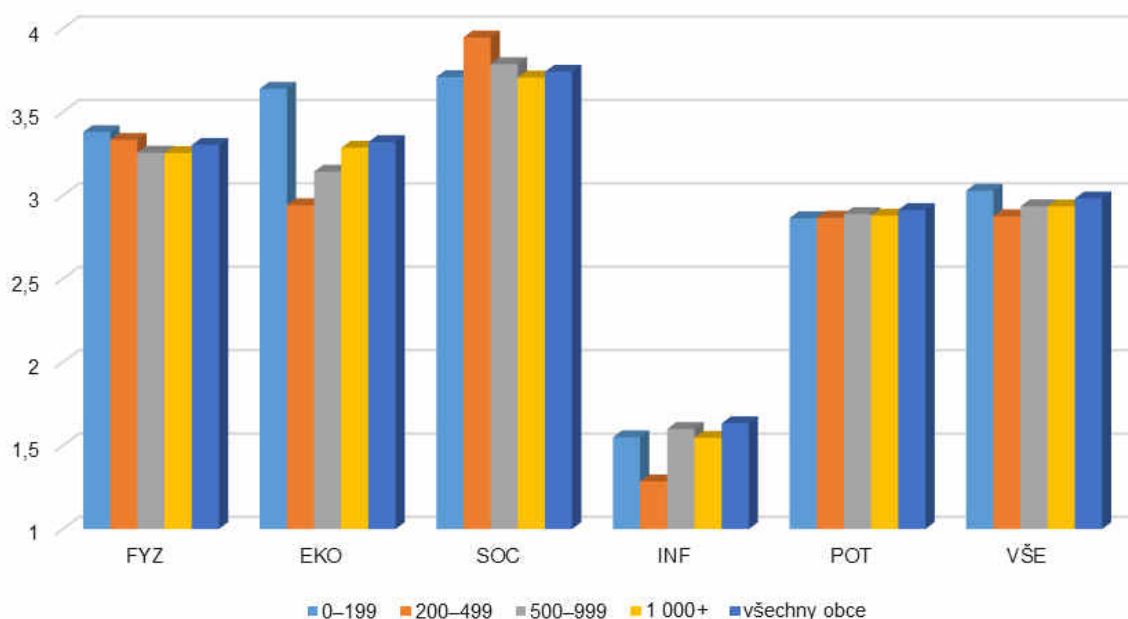
Cílem hodnocení vzhledu obcí je nalézt odpověď na otázku, jak moc se podařilo naplnit cíl I. prioritní oblasti „Uklidit!“. Jak uvádí SPL 2007–2013, zlepšením estetického vzhledu obcí, navrácením původního půvabu, rázu a kouzla sídlům se posílí přitažlivost sídel ve smyslu udržení obyvatelstva, zejména mladých lidí, a zároveň by takto kultivovaná krajina a obce teoreticky měly zapříčinit zlepšení vnímání regionu účastníky cestovního ruchu.

Hodnocení socioekonomického prostředí má za cíl částečně reflektovat III. prioritní oblast „Rozpohybovat“, jež si za cíl, mimo jiné, klade aktivní život komunit. Ačkoliv se na první pohled může zdát hodnocení kvality nástěnek spolků jako povrchní, slouží alespoň jako ukazatel spolkového života v sídle a zda v sídle nějaké spolky vůbec existují.

Hodnocení stavu technické infrastruktury není pro tuto práci tak důležité, jako hodnocení předchozích kategorií. Ačkoliv se jedná o velmi důležitý prvek, který výrazným způsobem zvýší kvalitu života obyvatel a sídlo se díky němu stane přitažlivějším pro lidi, kteří by v něm chtěli např. stavět dům, nebyla problematika obecní infrastruktury zahrnuta mezi podporované oblasti. Samozřejmě se k tomuto tématu vyjadřují i autoři SPL, kteří poukazují na důležitost přítomnosti technické infrastruktury v sídle, jejíž špatná kvalita, zastaralost a zejména absence bývá nejviditelnějším problémem. Ta mnohdy bývá příčinou, zda se místní rozhodnou žít na vesnici, nebo raději zvolí pohodlnější život ve městech nebo větších sídlech s kvalitní technickou infrastrukturou. Důvodem pro nezařazení projektů, které by podporovaly rozvoj technické infrastruktury, je jejich obrovská finanční náročnost a celkový rozsah. Přesto tato kategorie byla hodnocena, neboť bude jistě zajímavé zjistit, na jaké úrovni se technická infrastruktura nachází na území MAS KS.

Graf 5: Bodové hodnocení sledovaných oblastí dle velikostních kategorií obcí

Zdroj: vlastní šetření

Poznámka: FYZ = fyzické prostředí, EKO = ekonomické prostředí, SOC = sociokulturní prostředí, INF = infrastruktura, POT = hodnocení rozvojového potenciálu sídla, VŠE = průměr obdržených bodů za všechny kategorie.

Graf 5 znázorňuje výsledky standardizovaného pozorování. Jednotlivé barevně odlišné sloupce představují velikostní kategorie obcí, seskupení sloupců představuje kategorie hodnocených prvků, výsledky za prvky samotné (stav budovy radnice, sakrální stavby, stav návsi, nástěnka atd.) nejsou v analýze uvedeny. Jednak kvůli možné přílišné roztržitosti výsledků na úkor přehlednosti, jednak kvůli tomu, že samotné kategorie prvků vznikly právě za účelem zpřehlednění výsledků. Před samotným analyzováním výsledků je vhodné uvést počet obcí v jednotlivých velikostních kategoriích dle počtu obyvatel obce. Do kategorie 0–199 obyvatel spadá 21 obcí, do kategorie 200–499 obyvatel spadá 10 obcí, do kategorie 500–999 obyvatel spadá již pouze 6 obcí a do nejméně obsazené kategorie 1 000 a více obyvatel spadá jen 5 obcí. Z těchto údajů je patrné, že jednotlivé kategorie jsou nerovnoměrně zastoupeny, přičemž největší nepoměr panuje mezi první a posledně jmenovanou kategorií, kdy kategorie 0–199 zahrnuje 5× více obcí, než kategorie 1 000 a více obyvatel. Na tento nepoměr je zde (a vyskytuje se též i v analýze ukazatelů rozvoje v druhé části této kapitoly) upozorněno proto, že průměr hodnot velikostních kategorií s nízkým počtem obcí není natolik odolný vůči odlehlejším hodnotám (čti velmi nadprůměrně či naopak velmi podprůměrně hodnoceným obcím). Je tedy vhodné vzít na vědomí určitou míru benevolence k bodovým hodnocením kategorií 500–999 obyvatel a 1 000 a více obyvatel, kde je průměr obdržených bodů lehce ovlivnitelný byť

i jen jednou obcí, což právě neplatí především u kategorie 0–199 obyvatel, kde je průměr obdržených bodů stabilnější.

Z grafu je patrné, že v hodnocení stavu fyzického prostředí nepanují mezi velikostními kategoriemi takřka žádné rozdíly. Rozdíl mezi nejlépe hodnocenou a nejhůře hodnocenou kategorií činí pouze 0,1 bodu. Průměrná známka je 3,3, což znamená, že obyvatelstvo sídel své prostředí udržuje ve stavu, kdy jednotlivé hodnocené prvky potřebují pouze drobné úpravy. Takřka všechny budovy obecních (městských) úřadů byly vzorně upraveny, lze poznat zájem na tom, aby tyto pro obce významné budovy nějakým způsobem reprezentovaly obec navenek. Proto se nelze divit, když se staly budovy obecních úřadů nejlépe hodnoceným prvkem dané kategorie a obdržely tak velmi dobrou známku 3,5. Pouze ve dvou případech musela být udělena známka 2, kde stav budovy neodpovídal její důležitosti a vyžadoval rozsáhlejší investice. Rovněž budovy základních škol jsou udržovány ve velmi dobrém až výborném stavu, a tak tento prvek obdržel známku 3,4. Mezi hodnocenými prvky fyzického stavu prostředí se jednalo o nejméně četný prvek, neboť se budova základní školy na území MAS KS objevuje pouze 10x. Naopak budovy pro společenský život jsou již početnější. Ve větších obcích se jednalo o plnohodnotné kulturní domy pro pořádání větších společenských akcí, jako jsou plesy nebo hudební a divadelní představení. V menších sídlech jde převážně o různé osadní domky. Velmi důležitou funkcí těchto staveb je funkce udržování společenského života v sídle. Díky společenským budovám se mohou lidé družit, předávat vědomosti, místní spolky se mají kde setkávat a díky vhodným podmínkám pro rozvoj společenské sounáležitosti může i nastat celkový rozvoj sídla, kdy se stane sídlo natolik, že z něj nemají lidé důvod odcházet. Možná i právě proto jsou tyto budovy převážně velmi dobře udržované, místní obyvatelé se o ně dobře starají, žádná z nich nebyla v dezolátním stavu. Budovy pro společenský život dostaly známku 3,3.

Následovalo hodnocení všech drobných, především sakrálních staveb v zastavěném území obce, jako jsou různé křížky, malé výklenkové kaple, boží muka, ale i pomníky (např. poměrně časté pomníky padlým 1. světové války) a sochy. Sochy nejsou moc častým prvkem malých vesnic. Bylo jich spatřeno jen velmi málo, v těch několika málo případech se zpravidla jednalo o sochu místních rodáků, kteří se později proslavili ve svém profesním oboru, nebo se zasadili o rozvoj obce, na jejímž území se socha nachází. Příkladem budiž socha (oficiálně se však nazývá pomníkem) Alfonse Šťastného – zakladatele českého agrarismu – ve vesnici Padařov z 30. let minulého století. Tyto drobné stavby se nachází takřka v každém sídle. Nejčastěji se jedná o minimálně jeden křížek. Překvapením bylo velmi dobře udržované okolí těchto prvků,

často obehnaných nízkým plůtkem. V podstatě jedinou vadou bylo vychýlení křížků ze svislé osy a tedy na pohled viditelný náklon. Dá se říci, že to je jediný důvod, proč se tyto stavby nestaly nejlépe hodnoceným prvkem kategorie hodnocení stavu fyzického prostředí. I tak obdržely 3,4 bodu. Posledním hodnoceným prvkem byly návsi, náměstí a jiné centrální prostory sídel. Jedná se o nejméně úspěšný prvek hodnocení fyzického stavu sídel s bodovým ohodnocením 3,1. Právě u stavu hlavního veřejného prostoru sídla byly shledány největší rozdíly mezi sídly s velmi nízkým počtem obyvatel a s vyšším počtem obyvatel. Takřka jediná sídla, kterým byly za stav návsi uděleny pouze dva body, byla právě sídla s velmi nízkým počtem obyvatel. Jednalo se převážně o vesnice ve středočeské části MAS KS. Příčinou může být právě nízký počet obyvatel, kdy se obcím nevyplatí investovat do udržování takovýchto sídel, které mají mnohdy charakter samoty. Ani občanská angažovanost se nejspíš příliš neprojevuje. V některých případech byly překvapením kompletně vyasfaltované návsi. Přestože nejsou esteticky příliš pohledné, roli v jejich hodnocení hrála jejich údržba, a tak i tato sídla mohla obdržet dobrou známku. Některá sídla se rozkládají podél pozemních komunikací bez výraznějšího hlavního veřejného prostoru, u nich bylo obtížné jej určit.

Dále byl hodnocen stav budov ekonomického prostředí. Již na první pohled upoutá pozornost rozdíl mezi velikostní kategorií 0–199 a 200–499 obyvatel. Zatímco první velikostní kategorie obcí je v hodnocení ekonomického prostředí nejlepší, druhá naopak nejhorší. Je obtížné určit, co může být příčinou tohoto rozdílu. Stav budov obchodů s potravinami obdržel známku 3,2. V méně početných sídlech se obchody příliš nevyskytují, jedná se pouze o jednotky. Naopak jsou ve všech sídlech s 500 a více obyvateli.

Se známkou 3,4 jsou v této části nejlépe hodnocena restaurační zařízení. Hodnoceny byly hospody sloužící převážně místním obyvatelům a ne aktérům cestovního ruchu. Otevírací doba obecních hospod byla v mnohých případech omezena pouze na poslední tři dny v týdnu. Stav budov byl nejčastěji dobrý až výborný. Funkce restauračního zařízení má pro rozvoj společenského soužití podobný význam, jako budova pro společenský život, a to zejména v těch sídlech, kde se budova pro společenský život nenachází.

Posledním hodnoceným prvkem byly velké podnikatelské areály. Nejčastěji se jedná o zemědělské areály. Překvapivě jen v několika případech se jednalo o uzavřené areály, tzv. brownfieldy²⁹. Zajímavostí je, že část prostor některých zemědělských

---

²⁹ Brownfield je nedostatečně využívaný pozemek nebo budova, chátrající a zanedbaný objekt.

areálů bylo přestavěno a nyní slouží jako zázemí pro firmy zabývající se jiným ekonomickým odvětvím, než zemědělstvím. Jiné než zemědělské areály nejsou příliš časté, ale když už se v území nachází, byly hodnoceny jako prosperující a fungující jako celek. Příkladem může být velký moderní areál již zmíněného výrobce rychloběžných průmyslových vrat v části obce Opařany (Olší, 80 obyvatel). Průměrná známka za všechny čtyři velikostní kategorie a za všechny hodnocené prvky je opět 3,3.

Obecně není problémem hodnocených prvků ekonomického, ale i fyzického prostředí jejich vzhled, který byl většinou hodnocen jako dobrý až výborný, ale jejich neexistence, která se dá např. u škol, velkých hospodářských areálů nebo obecních úřadů (logicky) u malých sídel pochopit, ale taková neexistence osadního domku u středně velkých sídel je již špatná. Nejlépe hodnoceným prostředím standardizovaného pozorování byl stav sociokulturního prostředí, kde průměrná hodnota vystoupala na 3,7 bodu, přičemž nejlépe bylo hodnocena velikostní kategorie 200–499 obyvatel s takřka nejvyšší možnou známkou 3,9 bodu. Jen v několika málo případech nepřevažovaly na nástěnkách a veřejných tabulích lokální a mikroregionální zprávy. Stav, kdy by převažovaly zprávy regionální nad místními, nebyl nikde zaznamenán. Informace byly aktuální. Četnost výskytu vývěsek spolků a politických hnutí byla nižší. Tyto prvky jsou umístěny zejména v centrálních částech obcí, kde z důvodu vyššího počtu obyvatel působí více spolků. I zprávy místních spolků a sdružení byly aktuální a vývěsky nebyly poškozeny.

Specifickou částí je hodnocení infrastruktury v sídle. Z grafu je zřejmé, že se jedná o nejhůře hodnocenou oblast. Důvodem průměrné známky 1,6 je fakt, že se nehodnotila kvalita, ale četnost. Jen některá největší sídla obdržela nejvyšší možnou známku 4. Jelikož se velké obce území MAS KS skládají z mnoha malých částí, kde není technická infrastruktura rozvinuta, celková průměrná známka za obec rázem klesne do nízkých hodnot. Je to logické a pochopitelné, obcím se nevyplatí investovat nemalé výdaje na stavbu a následné udržování technické infrastruktury v malých sídlech s pár desítkami obyvatel. Nejčastějším prvkem byly kanalizace dešťová, nejméně častým naopak plynovod. Zajímavá je dvojnásobná výše průměrné známky velikostní kategorie 0–199 obyvatel oproti velikostní kategorii 200–499 obyvatel. Tento stav bude pravděpodobně souviset s počtem částí obce, kde se obce nejmenší velikostní kategorie často skládají pouze z jedné části, která je ale sama o sobě již dostatečně velká na to, aby se v ní nacházely alespoň dva prvky technické infrastruktury. Kdežto obce druhé nejmenší velikostní kategorie se již skládají z více menších částí, kde není dobrá technická infrastruktura, a proto i celkový průměr za

obec klesá. Obce zbylých dvou kategorií se také skládají z více částí, ale jsou již dostatečně velké na to, že ve svých částech do technické infrastruktury byly schopny investovat.

V rámci subjektivního hodnocení rozvojového potenciálu sídel nevykazují velikostní kategorie žádné rozdíly a všechny průměrně obdržely 2,9 bodu, což znamená převážně dobře realizovaný potenciál, tj. výsledek odpovídá daným možnostem. Muselo být bráno na zřetel, že se území MAS KS nenachází v zázemí krajského města, kde se předpokládá rozvoj, a že území spadá do oblasti tzv. vnitřní periferie či nerozvojového sousedského venkova. Celková průměrná známka za všech pět hodnocených oblastí je 3,0 a rozdíly mezi velikostními kategoriemi nepřesahují 0,1 bodu.

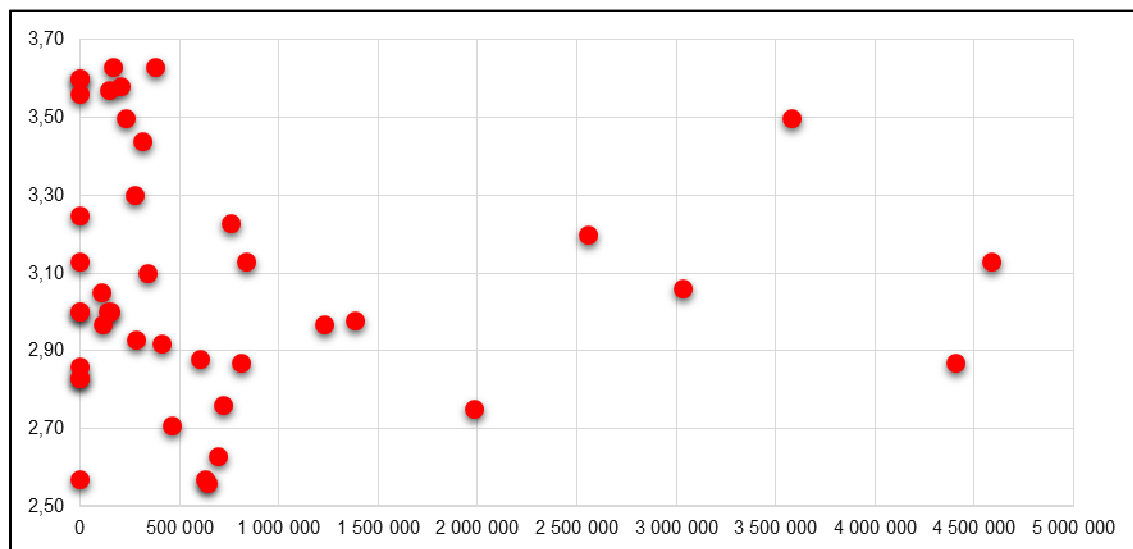
V další fázi analýzy výsledků terénního šetření byla hledána odpověď na otázku, zda má výše celkového hodnocení prvků jednotlivých obcí souvislost s počtem obyvatel dané obce, počtem částí, ze kterých se skládá a zejména s celkovou výší dotací, které byly na území obce investovány prostřednictvím SPL 2007–2013 MAS KS. Jelikož tato diplomová práce má za cíl zjistit jeho účinnost, nejprve bude zaměřena pozornost na korelaci mezi výší poskytnutých dotací a výsledky vzešlymi ze standardizovaného pozorování. Z tabulky 7 lze vyčíst, že vztah mezi těmito dvěma proměnnými je záporný a mezi nimi existuje pouze velmi malá závislost, neboť nabývá nízké hodnoty -0,164. Grafickým vyjádřením této korelace je graf 6, kde každá ze 42 teček představuje jednu obec MAS KS. Z něj je patrné, že mezi proměnnými opravdu neexistuje takřka žádný vztah. Překvapením je záporná hodnota korelačního koeficientu.

Tabulka 7: Korelace mezi vybranými proměnnými

			Počet obyvatel	Části obce	Dotace	Hodnocení
Spearman's rho	Počet obyvatel	Correlation Coefficient	1,000	0,751	0,642	,004
		Sig. (2-tailed)		,000	,000	,980
		N	42	42	42	42
	Části obce	Correlation Coefficient	0,751	1,000	0,655	-,198
		Sig. (2-tailed)	,000		,000	,208
		N	42	42	42	42
	Dotace	Correlation Coefficient	0,642	0,655	1,000	-,164
		Sig. (2-tailed)	,000	,000		,300
		N	42	42	42	42
	Hodnocení	Correlation Coefficient	,004	-,198	-,164	1,000
		Sig. (2-tailed)	,980	,208	,300	
		N	42	42	42	42

Zdroj: vlastní výpočty

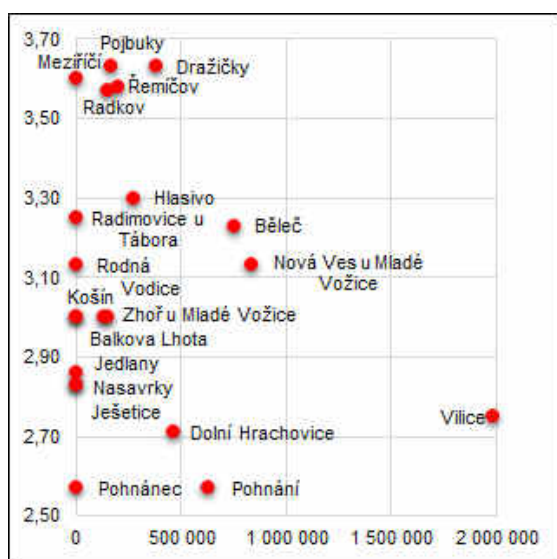
Graf 6: Vztah hodnocení rozvojových znaků a výše dotací investovaných v obci

Zdroj: vlastní výpočty

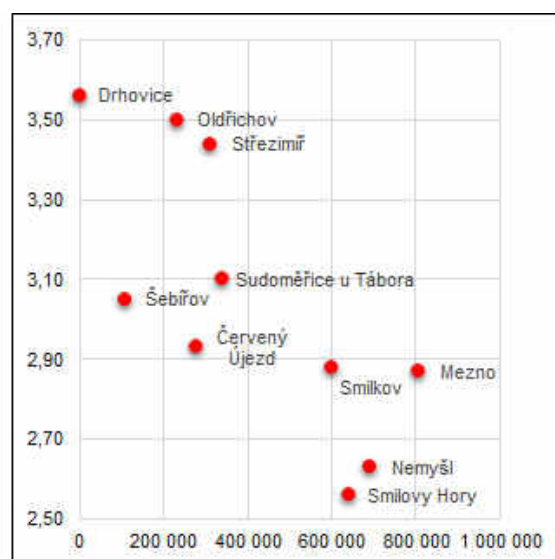
Z grafu lze vyčíst, že prakticky nezáleží na tom, jaká výše dotací byla na území obcí investována. Z šetření nejlépe vyšla skupina obcí (na grafu v levém horním rohu), které buď nečerpaly dotace vůbec, anebo pouze nízké částky do 500 tisíc Kč. Z grafu 7 vyplývá, že se často jedná o obce z velikostní kategorie 0–199 obyvatel. Zajímavostí je špatné hodnocení obce Vilice navzdory výši dotací, které do ní putovaly. Na grafu 8, který zobrazuje velikostní kategorii 200–499 obyvatel, zaujme silný negativní (-0,818) vztah mezi proměnnými, kde tedy překvapivě platí: čím nižší velikost dotace, tím lepší hodnocení znaků rozvojového potenciálu. Na grafu 10 stojí za zmínku bídné postavení obce Sedlec-Prčice vzhledem k výši dotací.

Graf 7: Hodnocení vs. dotace (0–199)

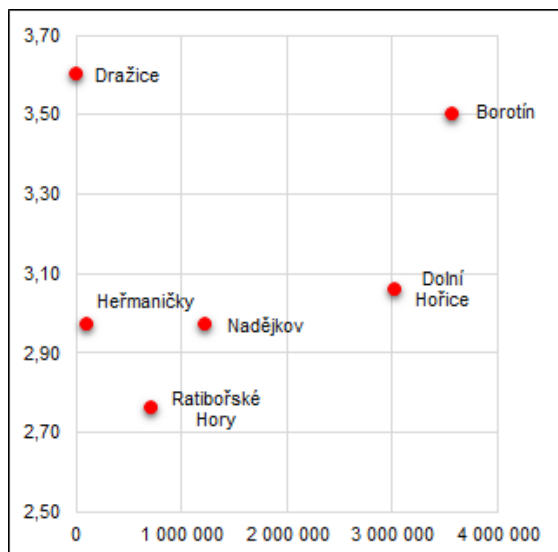

Zdroj: vlastní výpočty

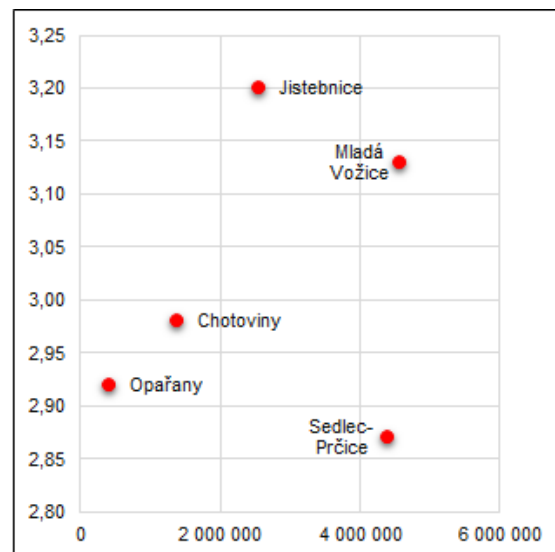
Graf 8: Hodnocení vs. dotace (200–499)

Zdroj: vlastní výpočty

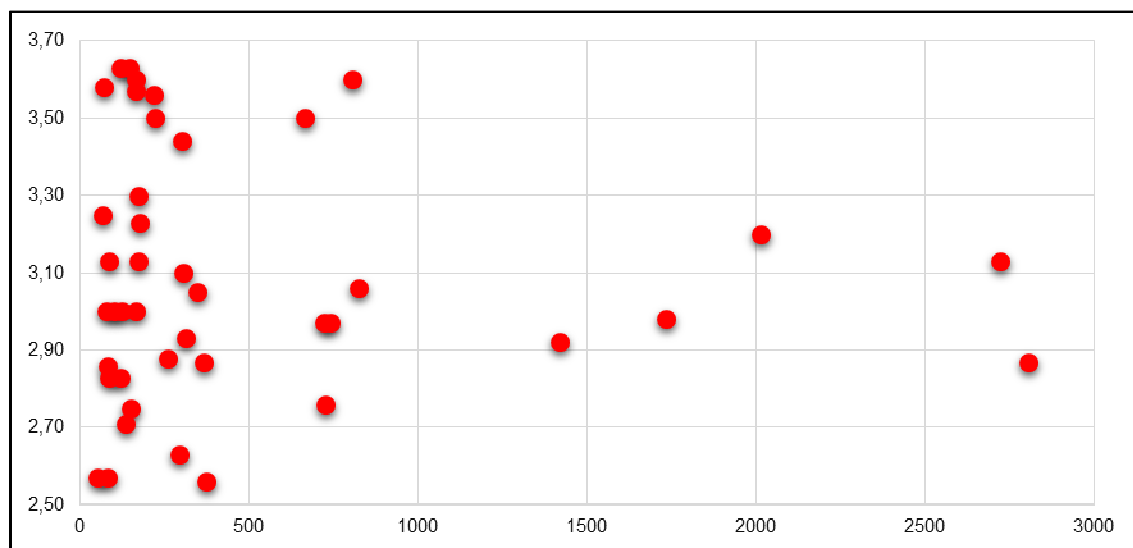
Graf 9: Hodnocení vs. dotace (500–999)

Zdroj: vlastní výpočty

Graf 10: Hodnocení vs. dotace (1 000+)

Zdroj: vlastní výpočty

Dvě největší velikostní kategorie obcí jsou zobrazeny grafy 9 a 10. Z uvedených grafů lze rozpoznat i to, jaká je závislost mezi výší dotací a počtem obyvatel. Závislost je dokonce ještě nižší, než v předchozím případě a korelační koeficient nabývá hodnoty 0,004, tj. mezi proměnnými není žádná statisticky zjiřitelná lineární závislost. Tuto *nekorelovanost* zobrazuje graf 11.

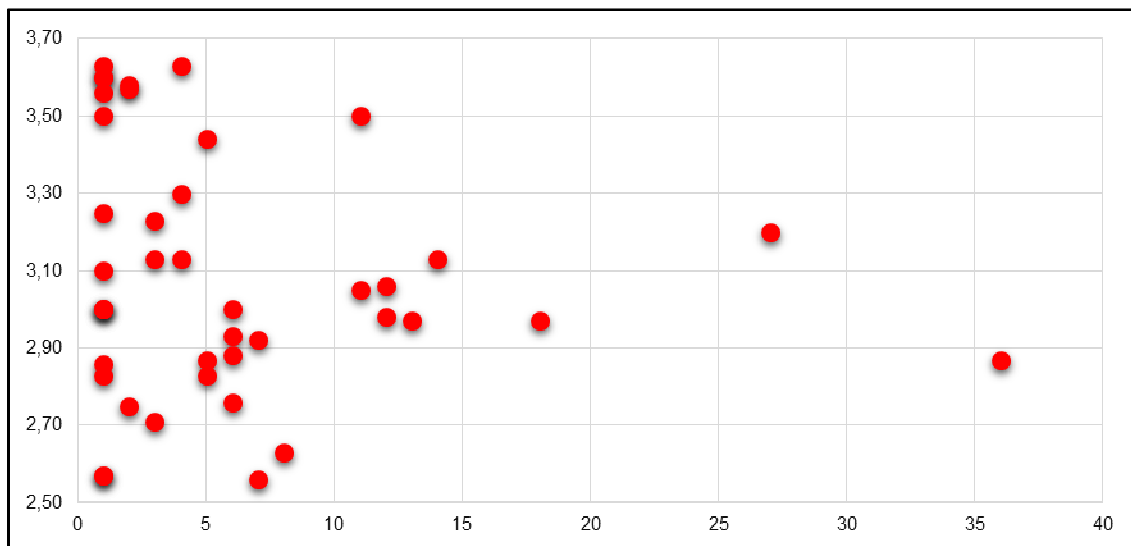
Graf 11: Vztah hodnocení rozvojových znaků obce a počtu obyvatel obce

Zdroj: vlastní výpočty

Jako poslední do analýzy vstupuje proměnná *části obce* (viz graf 12). V tomto případě byla očekávána záporná hodnota korelačního koeficientu, kdy existoval předpoklad, že z čím méně částí se obec skládá, tím lépe hodnocena bude, a to právě z důvodu, který je zmíněn na příkladu obce Sedlec-Prčice. Výsledek dává předpokladu za pravdu. Korelace je vskutku záporná a dokonce zde existuje i nejsilnější vztah mezi

proměnnými (vynechá-li se korelace mezi počtem obyvatel a počtem částí, kde logicky bude korelace vysoká a obdobně očekávatelnou vyšší silou korelace mezi počtem obyvatel a výší dotací), a to cca $-0,2$. To je sice hodnota stále poměrně nízká, a jelikož nedosahuje hodnoty $-0,3$, musí být označena jako malá závislost, ale z uvedených vztahů mezi vybranými proměnnými se jedná o tu nejsilnější.

Graf 12: Vztah hodnocení rozvojových znaků obce a počtu částí obce

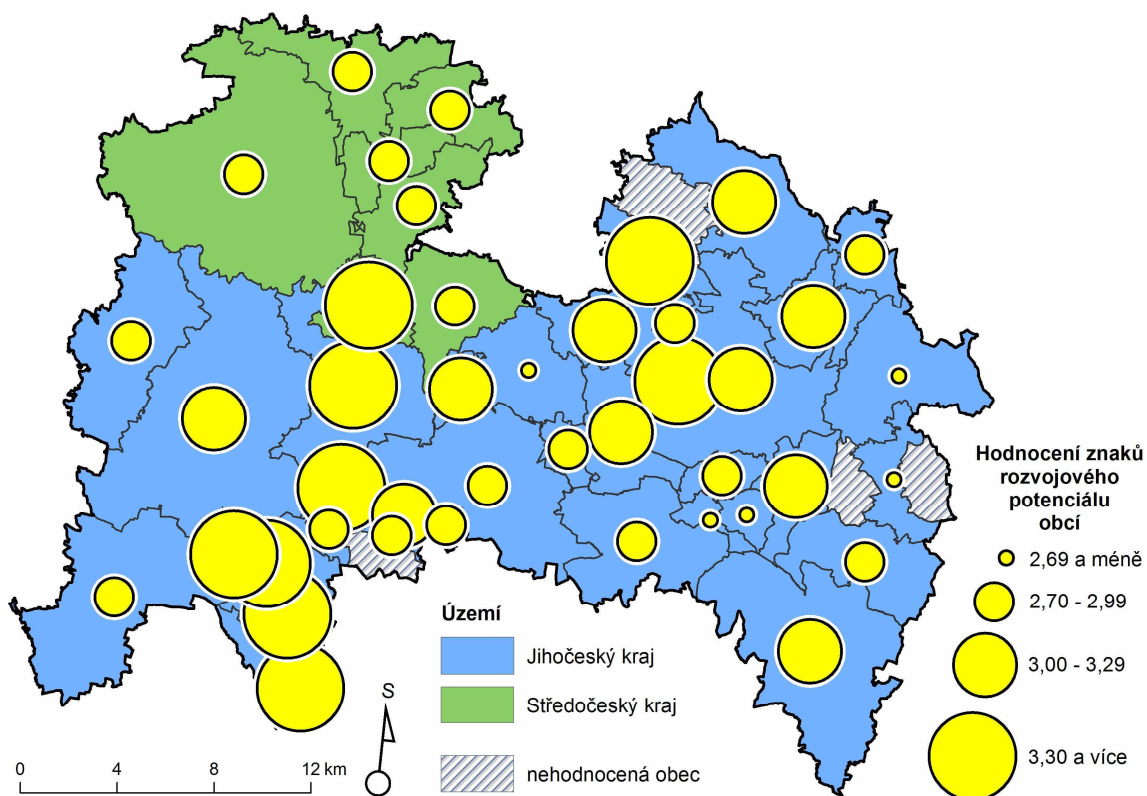
Zdroj: vlastní výpočty

Přenesení výsledků hodnocení do mapy (viz obrázek 5) je posledním výstupem z terénního šetření. Za vyjadřovací metodu byly zvoleny stupňované symboly, kde každá velikost symbolu (kruhu) značí různý interval bodovací škály. Zajímavým se jeví zjištění, že 6 ze 7 středočeských obcí vychází z terénního šetření s podprůměrným bodovým ohodnocením. Vyjme-li se obec Sedlec-Prčice, tak se průměrně skládá jedna středočeská obec z takřka sedmi částí. Naopak, v jihočeské části se nachází 9 z 10 obcí s hodnocením vyšším než 3,3 bodu, ale zároveň se v ní též nachází všech pět obcí s hodnocením nižším než 2,7 bodu. Jediný výraznější shluk „nejlepších“ obcí, které se mj. skládají pouze z jedné části, se nachází v jihozápadním cípu MAS KS.

Shrnutí: nebyl prokázán silný, ba ani středně silný vztah mezi žádnými proměnnými. Největší pozornost byla zaměřena na vztah mezi výší dotací investovaných v obci a hodnocením znaků rozvojového potenciálu obce. Nebyl prokázán vztah mezi těmito proměnnými. Zdá se, že pro rozvojový potenciál obcí je nejvíce determinující proměnnou počet částí obce, kdy s vyšším počtem částí klesá rozvojový potenciál. Ovšem i zde je vztah slabý a závěrem této části analýzy lze prohlásit, že za výší hodnocení rozvojového potenciálu obcí stojí jiná proměnná, než ty, které vstoupily do analýzy. Může jí být např. pouto obyvatel k bydlišti, soudržnost občanů či aktivní spolková činnost.

Obrázek 5: Hodnocení znaků rozvojového potenciálu na mapě území MAS KS

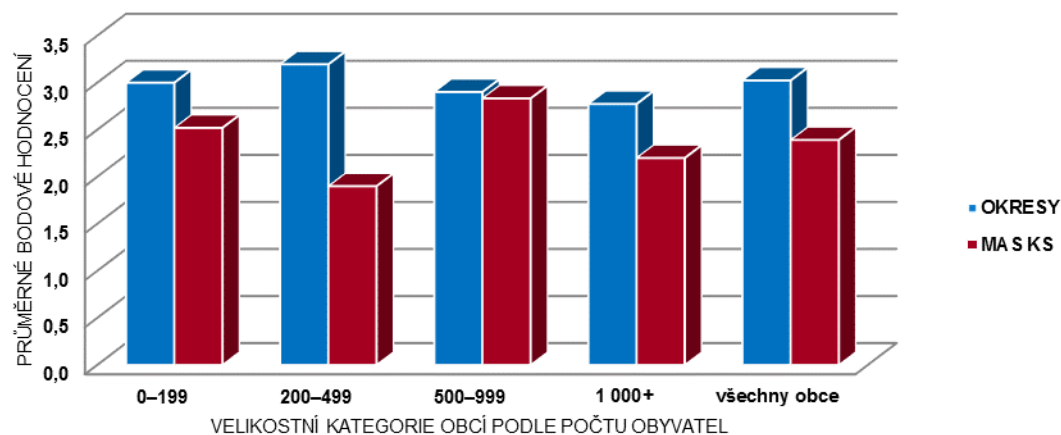

Zdroj: Digitální vektorová geografická databáze ArcČR® 500 v. 3.2; vlastní zpracování

10.2. Analýza statistických ukazatelů rozvoje

Druhým typem dat, které vstupují do analýzy, jsou statistické ukazatele rozvoje blíže popsané v kapitole 2.2.1. V první části této podkapitoly se analýza zaměřuje na porovnání těchto ukazatelů za MAS KS a za obce vybraných okresů. V druhé části se analýza, tak jako v kapitole 10.1., zaměřuje na korelaci vybraných proměnných.

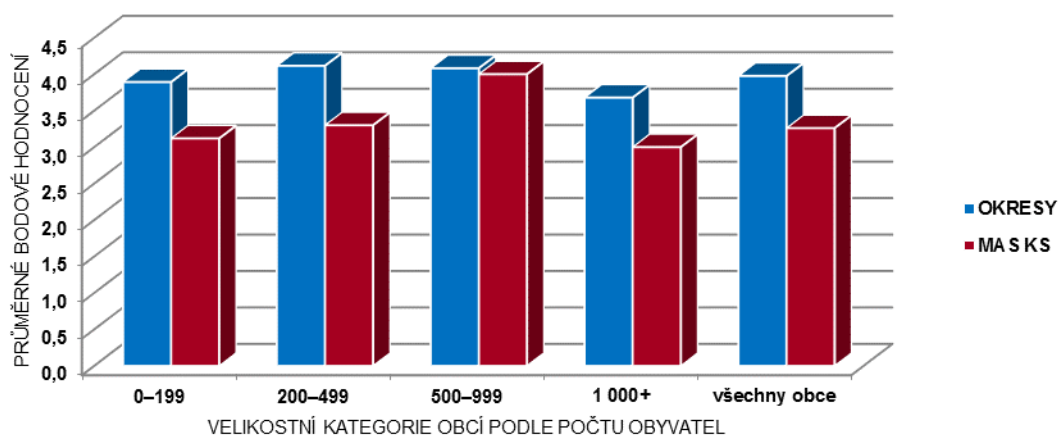
Graf 13: Hodnocení změny nezaměstnanosti mezi roky 2007 a 2011

Zdroj: vlastní výpočty

Jako první je zjišťován vývoj nezaměstnanosti. Hodnota 3,0 bodu značí změnu nezaměstnanosti o 0,0 p. b. (i u dalších ukazatelů platí, že hodnota 3,0 značí žádnou změnu). Z grafu 13 je patrné, že ani jedna z velikostních kategorií obcí MAS KS nepřekonal hranici 3,0 bodu, přičemž průměr za všechny obce je 2,4 bodu. To znamená mírný nárůst nezaměstnanosti ve všech velikostních kategoriích. Nejhuře si vedou obce velikostní kategorie 200–499 obyvatel (cca nárůst nezaměstnanosti o 3 p. b.), a to jak v porovnání s ostatními kategoriemi MAS KS, tak i v porovnání s průměrnou bodovou hodnotou změny nezaměstnanosti téže velikostní kategorie obcí vybraných okresů, která naopak jako jediná zaznamenala pokles nezaměstnanosti. Průměrná hodnota změny u obcí vybraných okresů je 3,0, tj. o 0,6 bodu vyšší, než u obcí MAS KS.

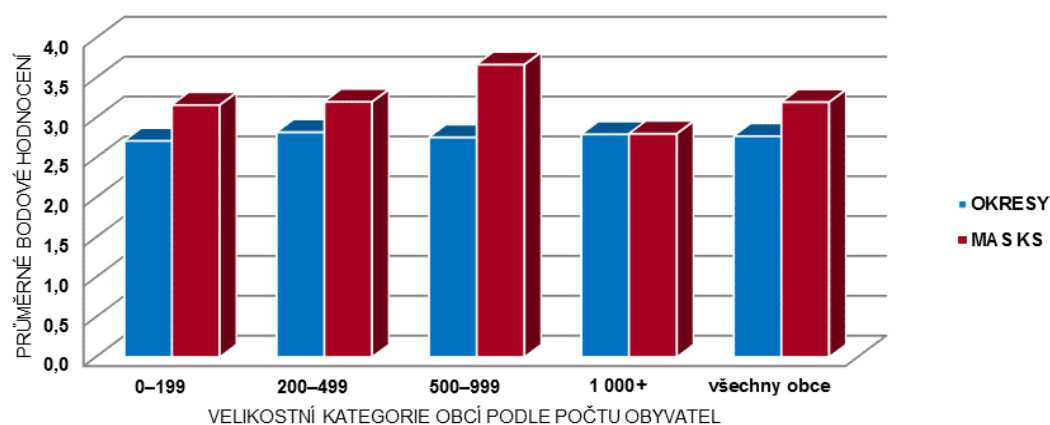
Graf 14: Hodnocení indexu změny počtu obyvatel mezi roky 2006 a 2014

Zdroj: vlastní výpočty

Nárůst či pokles počtu obyvatel znázorňuje graf 14. I v tomto případě vykazují všechny velikostní kategorie obcí MAS KS horší hodnoty, než obce vybraných okresů, a to o 0,7 bodu. Pozitivním je ovšem fakt, že všechny hodnoty jsou minimálně na úrovni 3,1 bodu, což odpovídá alespoň minimálnímu nárůstu počtu obyvatel. Pouze jedna obec MAS KS nezískala žádný bod (úbytek obyvatel o více jak 20 a více %). Zato šest bodů obdrželo hned sedm obcí (nárůst obyvatel o 20 a více %).

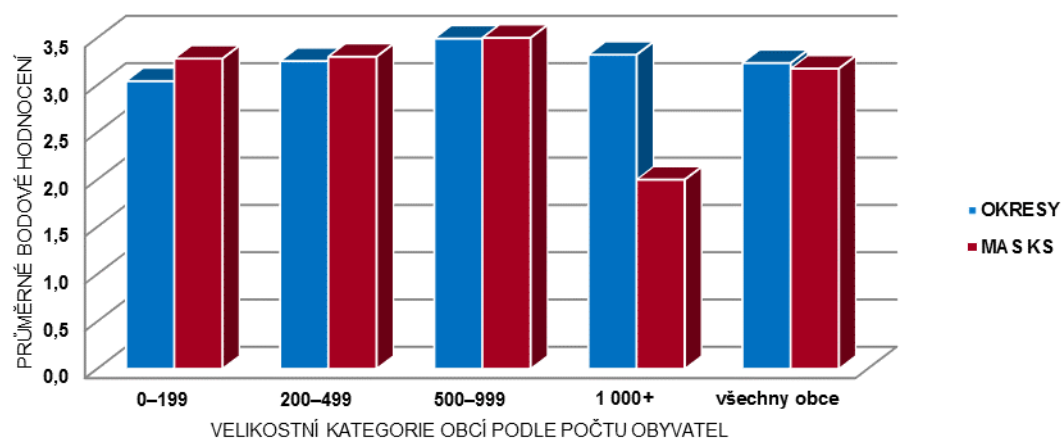
Graf 15: Hodnocení změny volební účasti při komunálních volbách mezi roky 2006 a 2014

Zdroj: vlastní výpočty

Ukazatel změny volební účasti při komunálních volbách (viz graf 15) je prvním, kde čísla hovoří ve prospěch MAS KS oproti obcím vybraných okresů. Rozdíl sice činí jen 0,4 bodu, ale podstatné je, že obyvatelstvo MAS KS zvýšilo svou volební účast ve volbách do místních zastupitelstev, zatímco obyvatelstvo obcí vybraných okresů lehce ztratilo zájem o lokální politiku. Největší nárůst volební účasti zaznamenaly obce velikostní kategorie 500–999 obyvatel. Ve čtyřech obcích byly zaznamenán nárůst o více jak 20 p. b.

Graf 16: Hodnocení indexu změny počtu kandidátů na 1 mandát člena zastupitelstva obce mezi roky 2006 a 2014

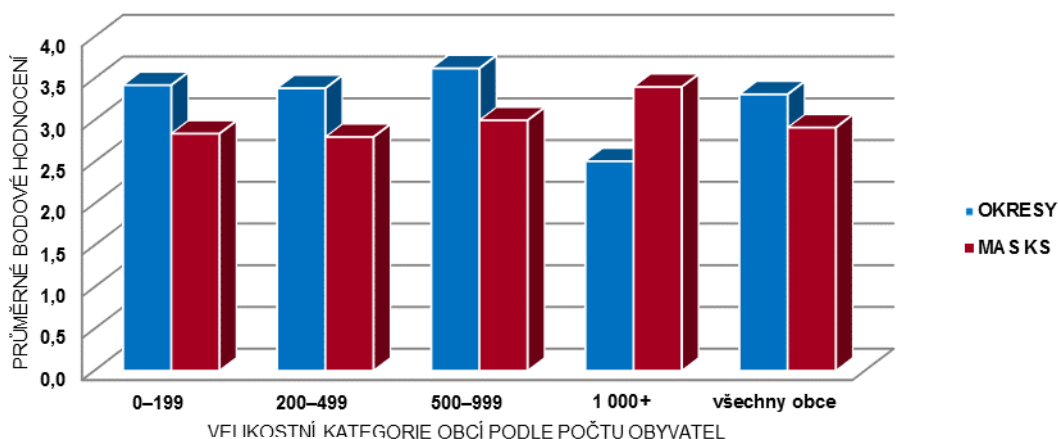

Zdroj: vlastní výpočty

S předchozím ukazatelem částečně souvisí i ukazatel změny počtu kandidátů na jeden mandát člena zastupitelstva obce, viz graf 16. Obě oblasti získaly shodně 3,2 bodu. Rovněž ani u prvních tří velikostních kategorií se nevyskytují výraznější rozdíly. Výjimkou je až velikostní kategorie 1 000 a více obyvatel, kde je již poměrně značný rozdíl 1,3 bodu. Hodnota 2,0 bodu MAS KS v této velikostní kategorii znamená 26 až 50% pokles počtu kandidátů na mandát. Obrovský pokles proběhl ve městě Mladá Vožice, kde činil 60 %. Za touto negativní změnou může stát odlišná struktura

kandidátů ve větších obcích, kde se jich více nachází na kandidátních listinách politických stran či hnutí, často regionálních. Stačí pak rozpad nebo ukončení činnosti takového hnutí a dojde ke snížení počtu kandidátů. Jak bylo v kapitole 2.2.1. zmíněno, v potaz musí být brán nízký počet obcí této velikostní kategorie a s tím související vysoký vliv „nálady“ v obci na celkový bodový průměr.

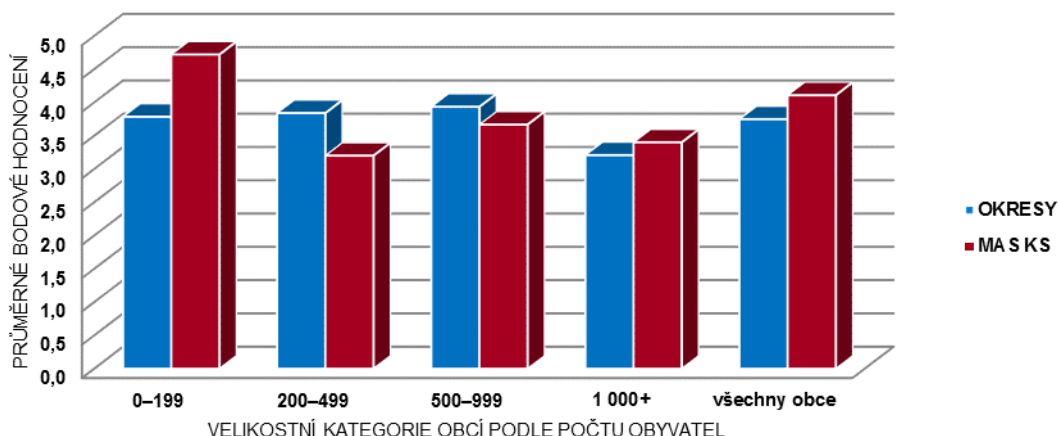
Graf 17: Hodnocení indexu změny počtu dokončených bytů na tisíc obyvatel mezi obdobími 2002–2006 a 2010–2014

Zdroj: vlastní výpočty

Ukazatel reprezentující trend počtu dokončených bytů je vyjádřen grafem 17. Zde si obce MAS KS vedou v porovnání s obcemi vybraných okresů hůře. Zatímco v okresech došlo k mírnému nárůstu výstavby (3,3 bodu), v řešeném území došlo k mírnému poklesu (2,9 bodu). Jedinou velikostní kategorií, kde je tomu naopak, je kategorie 1 000 a více obyvatel.

Graf 18: Hodnocení indexu změny počtu podnikatelských subjektů na tisíc obyvatel mezi roky 2009 a 2015

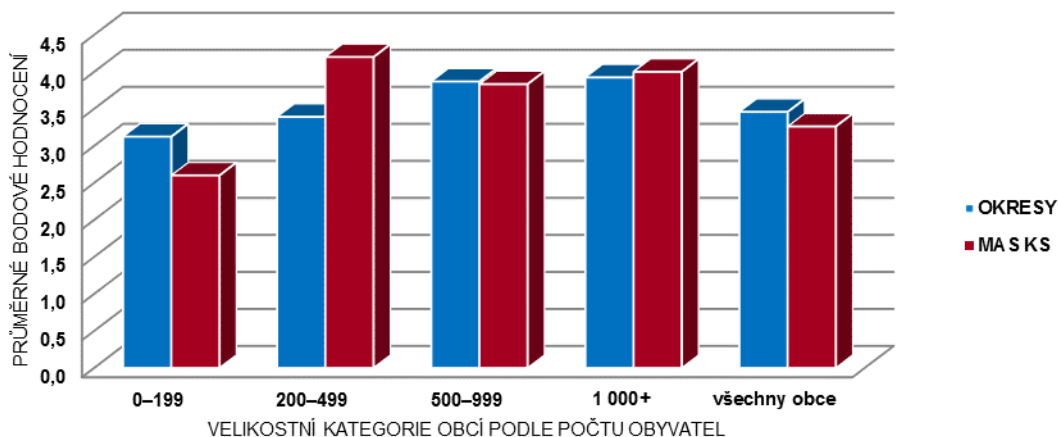

Zdroj: vlastní výpočty

Aktivitu obyvatelstva částečně odráží ukazatel změny počtu podnikatelských subjektů (viz graf 18). Je to další z ukazatelů rozvoje, kde si lépe vedou obce MAS KS. Zásahu na tom má velikostní kategorie 0–199 obyvatel, která obdržela velmi dobrých

4,7 bodu oproti 3,8 bodu téže velikostní kategorie obcí vybraných okresů. Vzhledem k přítomnosti vysokého zastoupení obcí MAS KS v této velikostní kategorii, se jedná o hodnotný výsledek. Je velmi příznivé, že právě v nejmenších obcích došlo k takovému progresu.

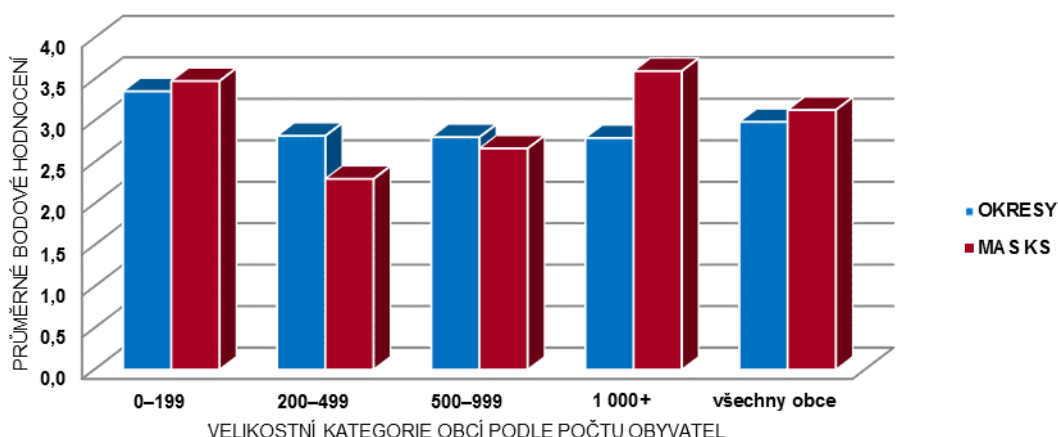
Graf 19: Hodnocení změny podílu zastoupení terciéru a kvartéru na celkovém počtu podnikatelských subjektů mezi roky 2009 a 2015

Zdroj: vlastní výpočty

V obcích vybraných okresů došlo k nepatrně vyššímu (3,5 vs. 3,3 bodu) nárůstu podílu podnikatelských subjektů působících ve třetím a čtvrtém sektoru hospodářství (viz graf 19). Rozdíl je ale malý a rovněž ani bodová hodnota není tak vysoká, aby se dalo mluvit o výrazném nárůstu podnikatelských subjektů tohoto typu. Do těchto dvou sektorů patří např. služby, zdravotní a sociální péče, administrativa, doprava, kulturní a rekreační činnost nebo i vědecká činnost.

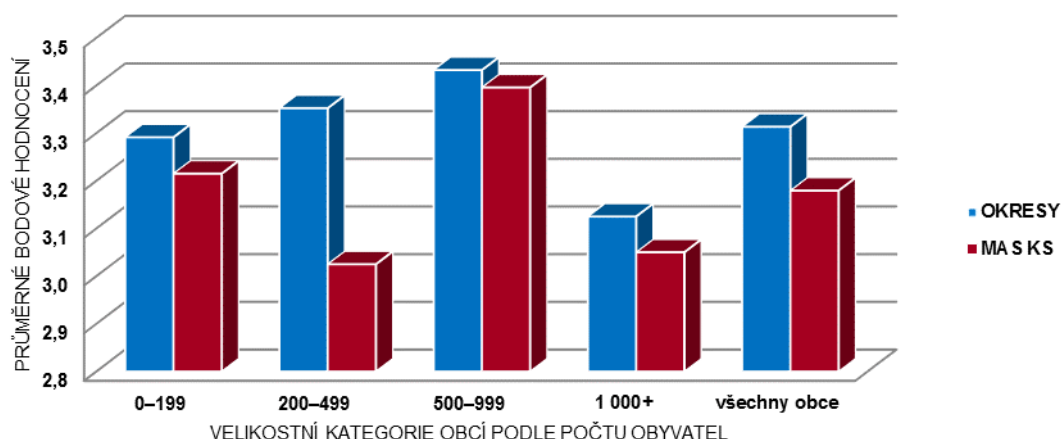
Graf 20: Hodnocení indexu změny počtu pracovních míst na tisíc obyvatel mezi roky 2006 a 2012

Zdroj: vlastní výpočty

Poslední ukazatel se zaměřuje na hodnocení změny počtu pracovních míst (viz graf 20). Zde si obě komparované oblasti stojí vyrovnaně, rozdíl je nicotný – 0,1 bodu. Během let nedošlo k žádné změně počtu pracovních pozic na tisíc obyvatel.

Graf 21: Celkový bodový průměr všech ukazatelů

Zdroj: vlastní výpočty

Graf 21 zobrazuje celkový bodový průměr za všechny ukazatele rozvoje. Z něj vyplývá, že obě komparované oblasti si jsou v tomto ohledu takřka rovny. Bodový průměr za obce MAS KS je 3,2 bodu, průměr za obce vybraných okresů je 3,3 bodu. Celkově došlo k pozitivním, ale těžko zpozorovatelným změnám. Co se velikostních kategorií týče, nejpozitivněji je hodnocena velikostní kategorie 500–999 obyvatel, a to jak obcí MAS KS, tak i obcí vybraných okresů.

V druhé polovině analýzy statistických ukazatelů rozvoje přichází opět na řadu korelační analýza. I nyní do ní vstupují tyto proměnné: počet obyvatel obce, počet částí obce, výše dotací investovaných v obci a hodnocení, tentokrát ukazatelů rozvoje. Hodnoty jednotlivých korelačních koeficientů vztahů mezi proměnnými vyjadřuje tabulka 8. Z ní je ihned patrné, že ani v tomto případě mezi proměnnými neexistují silné vztahy, natož pozitivní.

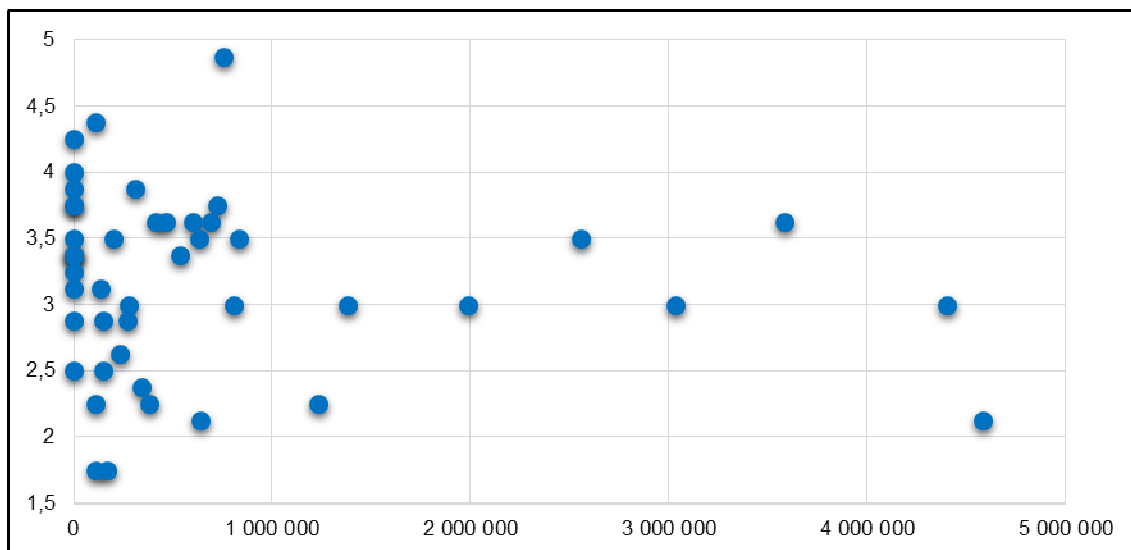
Tabulka 8: Korelace mezi vybranými proměnnými

		Počet obyvatel	Části obce	Dotace	Hodnocení	
Spearman's rho	Počet obyvatel	Correlation Coefficient	1,000	,730	,660	-,061
		Sig. (2-tailed)		,000	,000	,686
		N	46	46	46	46
	Části	Correlation Coefficient	,730	1,000	0,67	-,061
		Sig. (2-tailed)	,000		,000	,686
		N	46	46	46	46
	Dotace	Correlation Coefficient	,660	0,67	1,000	-,129
		Sig. (2-tailed)	,000	,000		,392
		N	46	46	46	46
	Hodnocení	Correlation Coefficient	-,061	-,061	-,129	1,000
		Sig. (2-tailed)	,686	,686	,392	
		N	46	46	46	46

Zdroj: vlastní výpočty

Hodnota korelačního koeficientu vztahu mezi hodnocením statistických ukazatelů rozvoje a výší dotací investovaných v obci (-0,129) je na velmi podobné úrovni, jako hodnota korelačního koeficientu vztahu mezi hodnocením znaků rozvojového potenciálu obce a výší dotací investovaných v obci (-0,164). Tuto slabou negativní korelaci zobrazuje graf 22.

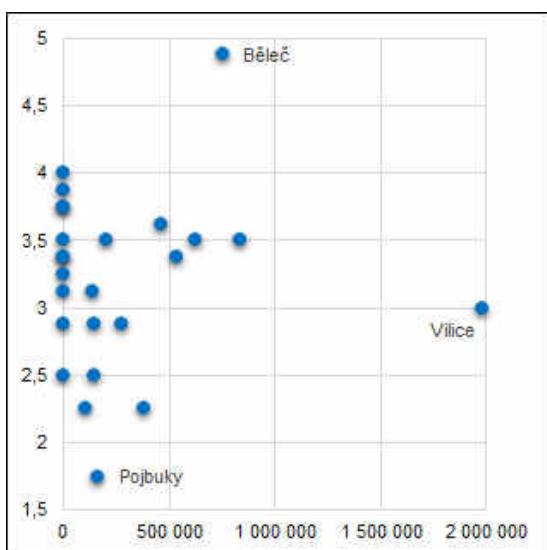
Graf 22: Vztah hodnocení ukazatelů rozvoje a výše dotací investovaných v obci

Zdroj: vlastní výpočty

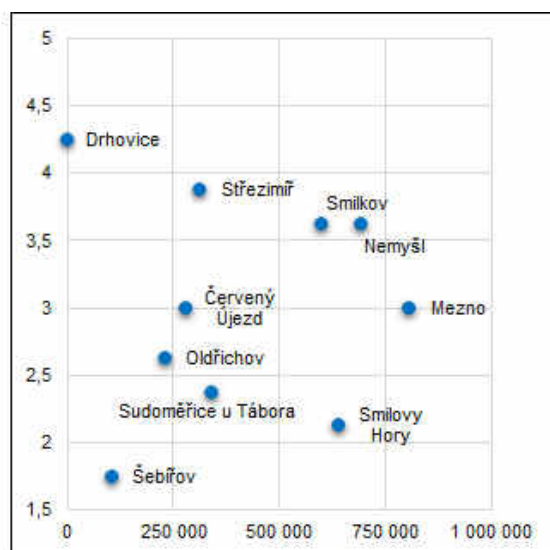
Grafy 23 až 26 zobrazují tentýž vztah po jednotlivých velikostních kategoriích. Protože síla korelace je opravdu velmi slabá, ani v žádné z těchto kategorií neexistuje těsnější vztah. Tyto grafické výstupy jsou zde tedy především pro názornost. Na grafu 23 je nicméně zajímavým úkazem obec Běleč, která obdržela vynikajících 4,9 bodu – o 0,5 bodu více, než druhá nejúspěšnější obec Heřmaničky z 2. velikostní kategorie.

Graf 23: Hodnocení vs. dotace (0–199)

Zdroj: vlastní výpočty

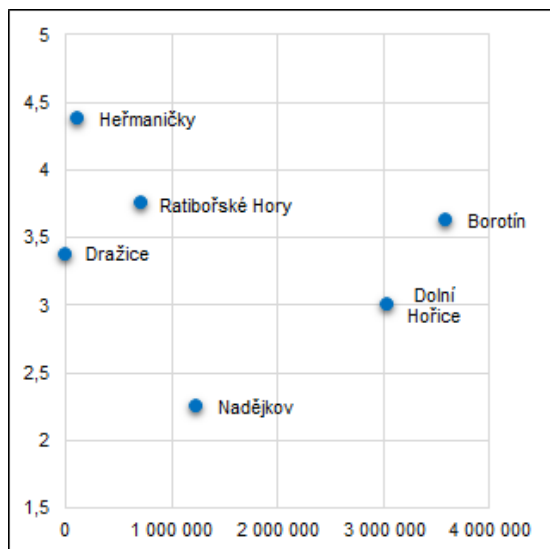
Graf 24: Hodnocení vs. dotace (200–499)

Zdroj: vlastní výpočty

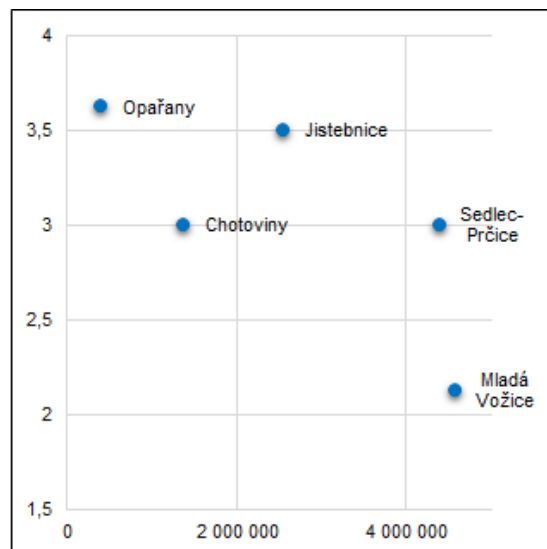
Nejhoršího skóre naopak dosáhly obce Pojbuky a Šebířov s pouhým 1,75 bodu. U obou obcí u 7 z 8 hodnocených ukazatelů rozvoje došlo k poklesu. Zvláštností je hodnota korelačního koeficientu $-0,900$ u obcí největší velikostní kategorie. Nelze z toho ale vyvozovat nějaké závěry, a to z důvodu nízkého počtu obcí dané kategorie.

Graf 25: Hodnocení vs. dotace (500–999)

Zdroj: vlastní výpočty

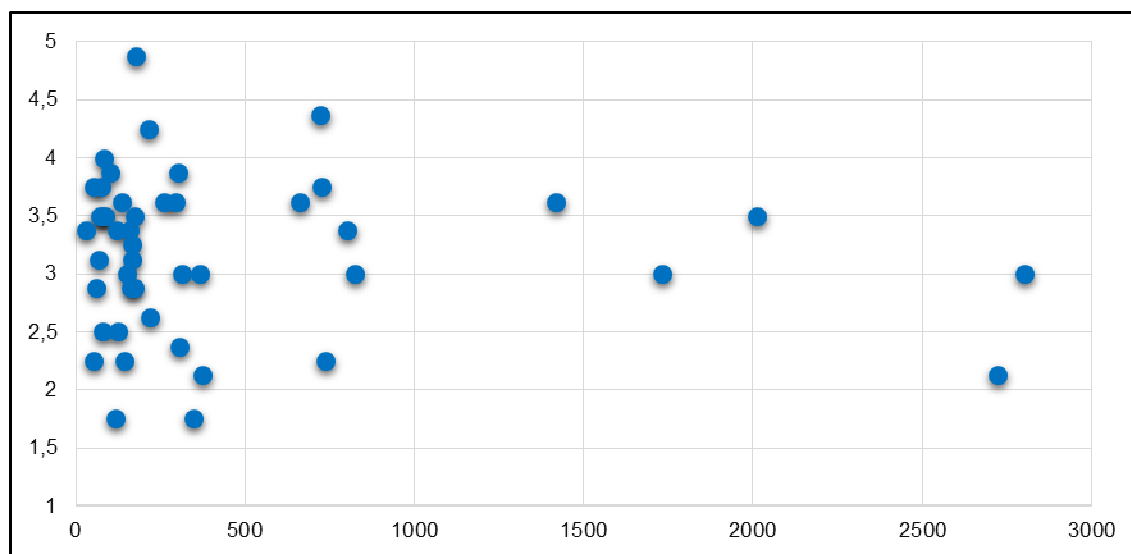
Graf 26: Hodnocení vs. dotace (1 000+)

Zdroj: vlastní výpočty

Jako další byla zjišťována síla korelace mezi hodnocením statistických ukazatelů rozvoje a počtem obyvatel obce a stejně, jako u hodnocení vzešlého z terénního šetření, ani zde neexistuje alespoň malá závislost, protože hodnota korelačního koeficientu je pouze $-0,061$. Vztah těchto dvou proměnných zobrazuje graf 27.

Graf 27: Vztah hodnocení ukazatelů rozvoje obce a počtu obyvatel obce

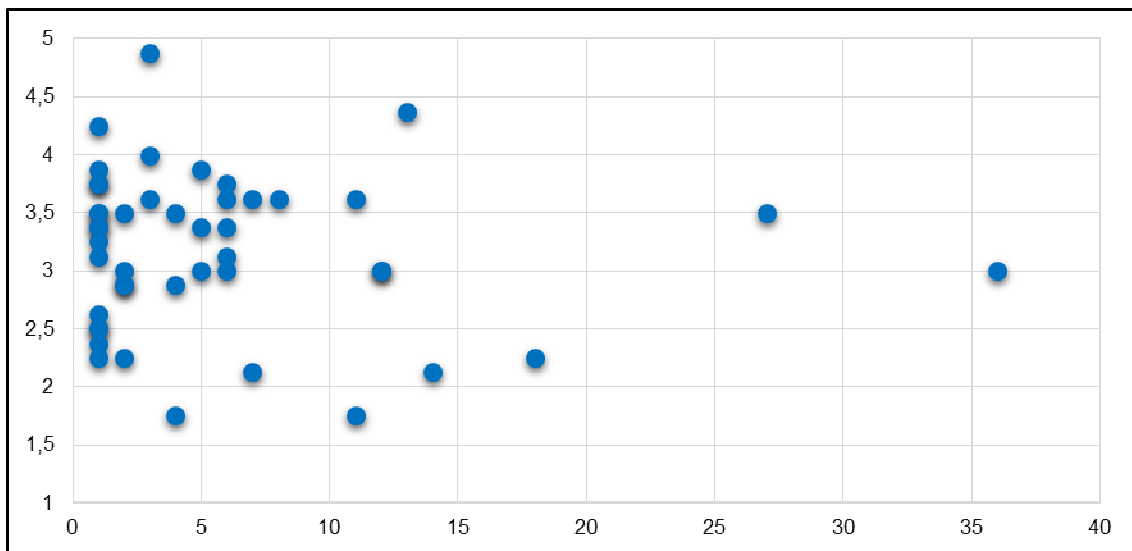

Zdroj: vlastní výpočty

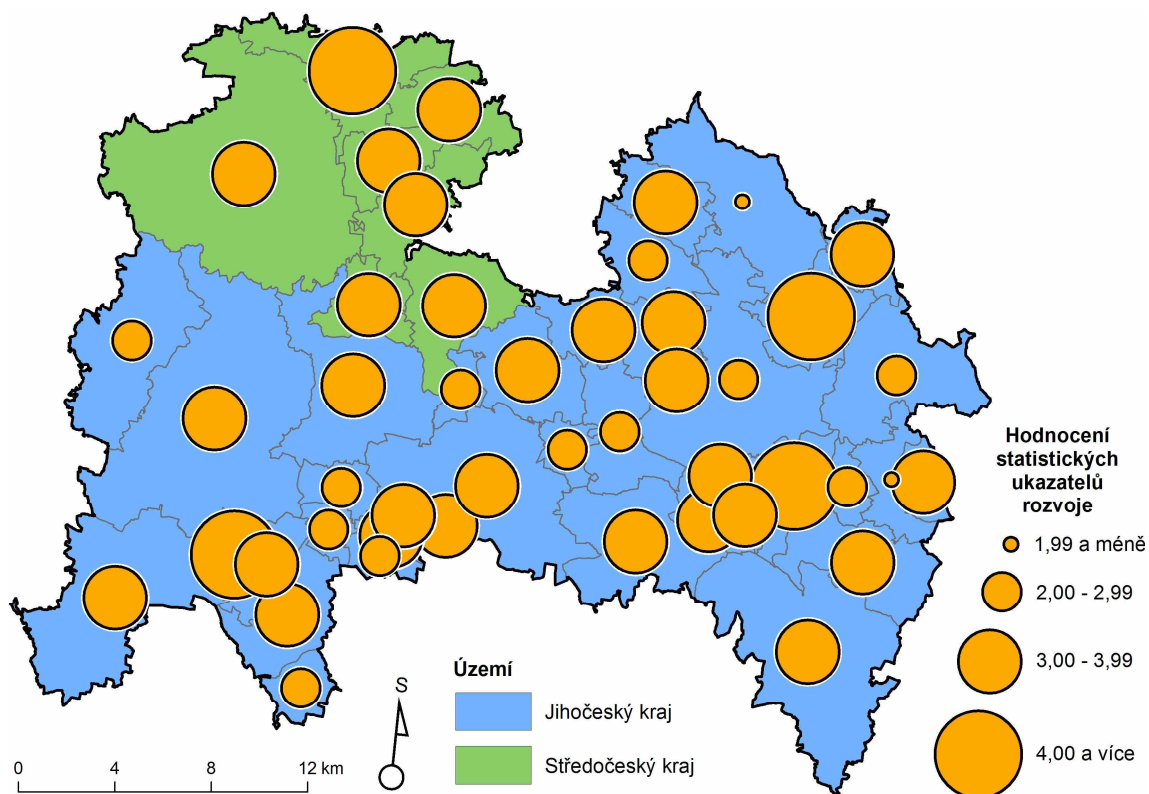
Mezi proměnnými, jež vstupovaly do korelační analýzy v rámci analyzování výsledků terénního šetření, byla zaznamenána nejsilnější (ačkoliv malá) závislost s počtem částí obce. Jinak je tomu tentokrát. Hodnota korelačního koeficientu činí jen -0,061, a tudíž zde nejsou žádné souvislosti. Tuto nekorelovanost zobrazuje graf 28.

Graf 28: Vztah hodnocení ukazatelů rozvoje obce a počtu částí obce

Zdroj: vlastní výpočty

Obrázek 6: Hodnocení statistických ukazatelů rozvoje na mapě území MAS KS

Zdroj: Digitální vektorová geografická databáze ArcČR® 500 v. 3.2; vlastní zpracování

Mapa (obrázek 6) ukazuje, že v rámci hodnocení statistických ukazatelů rozvoje neexistuje výraznější geografická pravidelnost v rozmístění úspěšných či neúspěšných obcí. Úspěšnost obcí tedy nezávisí na výši finanční podpory, počtu obyvatel a počtu částí obce, ale ani na tom, kde se obec nachází v rámci území MAS KS.

Závěr

Rozvoj venkovských obcí je téma poměrně široké, uchopitelné mnoha způsoby a lze na něj nahlížet z mnoha úhlů pohledu. Ačkoliv již venkov nejenom v Česku není dávno pouze zemědělským prostorem a probíhají v něm ekonomické činnosti ve všech sektorech národního hospodářství, stále se venkovské obce musí potýkat s faktem, že i přes výše zmíněnou skutečnost kvalita života venkovského obyvatelstva nedosahuje takové úrovně, jakou lze najít ve městech. Jedním z nástrojů, které mají za úkol tento rozdíl snížit, je SPL, strategický dokument vytvořený MAS, jejichž posláním je zajistit jeho provádění.

A právě SPL byl řešeným objektem této diplomové práce. Konkrétně se jednalo o SPL MAS KS, jenž nese název „SPOLEČNĚ krajinu Uklidit, Zpřístupnit a Rozpohybovat“. Předmětem výzkumu se stala jeho účinnost za uplynulé programové období 2007–2013. Samotná podstata metody LEADER, která je SPL vlastní, kdy je rozvoj venkovských oblastí řešen jeho samotnými obyvateli, je pěkná, ale jak moc efektivní je? Opravdu dochází k pozitivním změnám v kvalitě života venkovského obyvatelstva? A jestliže ano, je to díky působení hlavního výstupu MAS – strategického dokumentu rozvoje venkovských obcí? To bylo to, co autora předešlých stran zajímalo a čím se zabýval v této práci.

Hlavním výzkumným cílem bylo zhodnotit účinnost SPL 2007–2013 MAS KS. Dále byly vytyčeny i další dva dílčí cíle, které doplňují cíl hlavní. Prvním z nich bylo prokázat, jestli došlo k předpokládanému rozvoji na území MAS KS rovnoměrně. Neboli zda SPL vykazoval přibližně podobnou účinnost ve všech obcích, nebo bude naopak prokázán vliv geografického faktoru a např. obce, které se nachází v těsné blízkosti okresního města Tábor či obce ležící v jednom nebo druhém kraji, budou vykazovat odlišnou míru účinnosti oproti jiným oblastem území působnosti MAS KS. Druhý dílčí cíl se snažil nalézt odpověď na otázku, zda, kromě dotací investovaných prostřednictvím MAS KS, stojí za mírou rozvoje území i jiné faktory.

Praktické části práce předcházelo shromažďování a analyzování teoretických poznatků. Byly prostudovány především odborné časopisy a publikace zabývající se teoretickými koncepty rozvoje venkova a metodě LEADER. Na základě takto získaných informací byly stanoveny tři hypotézy, které se snažily predikovat výsledky zjištěné touto prací. První hypotéza předpokládala zlepšení socioekonomického prostředí a estetického vzhledu obcí a tím i prokázání účinnosti SPL 2007–2013. Dalším předpokladem bylo, že geografický faktor nemá vliv na účinnost SPL a neprokáže se

existence jakýchsi „shluků“ úspěšnějších nebo méně úspěšných obcí na základě míry účinnosti SPL. Poslední hypotéza předpokládá neexistenci vlivu počtu obyvatel obce na účinnost SPL na území dané obce. V rámci MAS KS se budou rozvíjet stejně obce jak v nejmenší velikostní skupině, tak i ve velikostní skupině s největšími venkovskými obcemi.

Ke zjištění účinnosti SPL bylo použito dvou metod. První z nich bylo terénní šetření prováděné standardizovaným pozorováním, které mělo za úkol zjistit úroveň znaků rozvojového potenciálu obcí. Druhou pak byl výpočet statistických ukazatelů rozvoje, které byly především socioekonomického charakteru. Následně byla tato data zvlášť analyzována.

Terénním šetřením byl především zjišťován estetický vzhled obcí. Zda jsou obce kultivované. Získané údaje na úrovni obcí byly následně porovnávány s výší dotací, které byly v obci investovány prostřednictvím SPL. Výsledkem je, že nebyla prokázána jakákoliv závislost mezi těmito proměnnými. Zároveň nebylo dokázáno, že za kultivovaným vzhledem obcí stojí počet jejich obyvatel nebo počet částí, ze kterých se obce skládají.

Analýza statistických dat odrážela zejména socio-ekonomicko-demografické priority SPL, ale i např. aktivitu obyvatel, co se zájmu o dění v obci týče. Analýza ukazatelů byla rozdělena na dvě části. V první bylo zjišťováno, zda došlo ke zlepšení hodnot těchto ukazatelů oproti období před začátkem účinnosti SPL. Bylo prokázáno, že ke zlepšení došlo, ale k velmi malému. Dále byl výsledek za MAS KS porovnán s výsledkem obcí, kde nebyl SPL MAS KS uplatňován. Hodnoty ukazatelů celkově nedosáhly úrovně hodnot ukazatelů za obce mimo MAS KS. V druhé části byla rovněž hledána závislost tohoto typu dat s výší dotací. Ani v tomto případě se nepodařilo prokázat přímou souvislost mezi těmito proměnnými. Nebyla rovněž prokázána souvislost s počtem obyvatel a počtem částí obce.

První z hypotéz, která předpokládala zlepšení socioekonomického prostředí a estetického vzhledu obcí a tím částečné prokázání účinnosti SPL 2007–2013 MAS KS, musí být bohužel zamítnuta. Ke zlepšení socioekonomického prostředí nedošlo a rovněž nelze říci, že estetický vzhled souvisí s výší dotací investovaných v obcích. Nelze hned ovšem činit ostré závěry o naprosté neúčinnosti SPL, neboť účinnost nebyla prokázána pouze pomocí metod zvolených v této diplomové práci. Vzhledem k faktům, kdy byla práce MAS KS hodnotící komisí NSMAS několikrát za sebou vyhodnocena jako velmi dobrá a kdy byl SPL vyhodnocen v době svého vzniku jako vůbec nejlepší v Česku, je možné, že tyto metody nedokázaly úspěšně prokázat

účinnost SPL. Je otázkou, zda by jiný typ výzkumu dokázal potvrdit tuto hypotézu, nebo by dal za pravdu výsledkům této práce. Naopak zbylé hypotézy byly potvrzeny. Bylo zjištěno, že geografický faktor v rozvoji obcí MAS KS nehraje příliš velkou roli, neboť nebyly nalezeny výraznější skupiny geograficky blízkých obcí. Dále byla potvrzena hypotéza, že počet obyvatel a počet částí obce vůbec respektive velmi málo ovlivňuje rozvoj venkovských sídel. Hlavní cíl práce – zjistit účinnost SPL – byl splněn. Rovněž byly splněny i dílčí cíle, tj. ověřit, zda docházelo k rozvoji rovnoměrně po celém území působnosti MAS a pokusit se zjistit, které faktory nejvíce ovlivňují rozvoj území MAS KS.

Seznam použité literatury

Publikace

- AMIN, A., THRIFT, N. (1994): Globalization, Institutions and Regional Development in Europe. Oxford University Press, Oxford, s. 1–22.
- BIČÍK, I., JANČÁK, V. (2005): Transformační procesy v českém zemědělství po roce 1990. Univerzita Karlova, Praha, 103 s.
- BLAŽEK, J. (2012): Regionální inovační systémy a globální produkční sítě: dvojí optika na zdroje konkurenceschopnosti v současném světě? *Geografie*. 117, č. 2, s. 209–233.
- BLAŽEK, J., UHLÍŘ, D. (2011): Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, implikace. 2. vydání. Univerzita Karlova, Praha, 342 s.
- COLEMAN, J. (1988): Social Capital in the Creation of Human Capital. *American Journal of Sociology*. 94, č. 1, s. 95–120.
- COOKE, P. (1995): Planet Europa: network approaches to regional innovation and technology management. *Technology Management*. 2, č. 2, s. 18–30.
- CTIBOR, T., PERLÍN, R., KLEČKOVÁ, V. (2014): Smysl plánu: aktualizace strategického plánu Prahy 2014. 1. vydání. Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, Praha, 38 s.
- ČEPELKA, O. (2012): Komunitou vedený místní rozvoj v kontextu sociální politiky. *Aktuální otázky sociální politiky: teorie a praxe*. 6, s. 150–155.
- ČERNÝ, Š. (2012): Společná zemědělská politika EU a WTO: Překážka dalšího pokroku liberalizace světového obchodu. Rigorózní práce. Katedra západoevropských studií FSV UK, Praha, 102 s.
- DARGAN, L., SHUCKSMITH, M. (2008): LEADER and Innovation. *Sociologia Ruralis*. 48, č. 3, s. 274–291.
- ESPARCIA, J. (2014): Innovation and networks in rural areas. An analysis from European innovative projects. *Journal of Rural Studies*. 34, s. 1–14.
- ESPARCIA, J., ESCRIBANO, J., SERRANO, J. (2015): From development to power relations and territorial governance: increasing the leadership role of LEADER Local Action Groups in Spain. *Journal of Rural Studies*. 42, s. 29–42.

- EVROPSKÁ KOMISE (2006): Přístup Leader: základní příručka. Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, Lucemburk, 23 s.
- HADJIMICHILIS, C. (2007): Non-economic factors in economic geography and in 'New regionalism': A symphatetic critique. *International Journal of Urban and Regional Research*. 30, č. 1, s. 245–252.
- HALFACREE, K. H. (1993): Locality and Social Representation: Space, Discourse and Alternative Definitions of the Rural. *Journal of Rural Studies*. 9, č. 1, s. 23–37.
- CHALUPA, P. (1983): Základy geografie obyvatelstva, demografie a geografie sídel. 1. vydání. Státní pedagogické nakladatelství, Praha, 159 s.
- JURÁSKOVÁ, Ž. (2006): *Princip subsidiarity*. Diplomová práce. Katedra managementu veřejného sektoru FM VŠE, Jindřichův Hradec, 79 s.
- KALECKÝ, L. (2011): Typologie venkovského prostoru ve vybraném regionu. Diplomová práce. Katedra aplikované geoinformatiky a územního plánování FŽP ČZU, Praha, 68 s.
- KLUFŮVÁ, R. (2015): Demografický vývoj a typologie českého venkova v kontextu prostorových souvislostí. 1. vydání. Wolters Kluwer, Praha, 275 s.
- KOCÁBKOVÁ, L. (2011): Vývoj regionálních disparit na úrovni České republiky. Diplomová práce. Ústav veřejné správy a práva FES UP, Pardubice, 85 s.
- KOSTELECKÝ, T., PATOČKOVÁ, V., VOBECKÁ, J. (2007): Kraje v České republice: existují souvislosti mezi ekonomickým rozvojem, sociálním kapitálem a výkonem krajských vlád? *Czech Sociological Review*. 43, č. 5, s. 911–943.
- KRUPKOVÁ, L. (2015): Typologie venkova Plzeňského kraje a hodnocení měkkých faktorů rozvoje. Diplomová práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PŘF UK, Praha, 130 s.
- LACINA, K. (2007): Regionální rozvoj a veřejná správa. 1. vydání. Vysoká škola finanční a správní, Praha, 69 s.
- LUNDEVALL, B. A. (1992): Introduction. In: Lundvall, B. A.: *National Systems of Innovation and Interactive Learning*. Pinter, Londýn, s. 1–19.
- MACKEN-WALSH, Á., CURTIN, C. (2013): Governance and Rural Development: The Case of the Rural Partnership Programme in Post-Socialist Lithuania. *Sociologia Ruralis*, 53, č. 2, s. 246–264.

- MAJEROVÁ, V., KOSTELECKÝ, T., SÝKORA, L. (2011): Sociální kapitál a rozvoj regionu: příklad kraje Vysočina. 1. vydání. Grada Publishing, Praha, 221 s.
- MALMBERG, A. (1997): Industrial geography: location and learning. *Progress in Human Geography*, 21, č. 4, s. 573–582.
- MARQUARDT, D., MÖLLERS, J., BUCHENRIEDER, G. (2012): Social Networks and Rural Development: LEADER in Romania. *Sociologia Ruralis*. 54, č. 4, s. 398–431.
- MAYHEW, S. (2010): *Oxford Dictionary of Geography*. Oxford University Press, New York, 551 s.
- MUSIL, J., MÜLLER, J. (2008): Vnitřní periferie v České republice jako mechanismus sociální exkluze. *Sociologický časopis*. 44, č. 2, s. 321–348.
- NARDONE, G., SISTO, R., LOPOLITO, A. (2010): Social Capital in the LEADER Initiative: a methodological approach. *Journal of Rural Studies*, 26, č. 1, s. 63–72.
- OLEXOVÁ, K. (2011): Fenomén sociální kapitál. Bakalářská práce. Katedra sociologie FSC MU, Brno, 40 s.
- PEMBERTON, S. (2010): Rethinking the changing structures of rural local government – State power, rural politics and local political strategies? *Journal of Rural Studies*. 26, č. 3, s. 272–283.
- PERLÍN, R. (2010): Theoretical approaches of methods to delimitate rural and urban areas. *European Countryside*. 2, č. 4, s. 182–251.
- PERLÍN, R., KUČEROVÁ, S., KUČERA, Z. (2010): Typologie venkovského prostoru Česka. *Geografie*. 115, č. 2, s. 161–187.
- PILEČEK, J. (2010): Koncept sociálního kapitálu: pokus o přehled teoretických a metodických východisek a aplikačních přístupů jeho studia. *Geografie*. 115, č. 1, s. 64–77.
- PILEČEK, J., JANČÁK, V. (2010): Je možné měřit sociální kapitál?: analýza územní diferenciace okresů Česka. *Geografie*. 115, č. 1, s. 78–95.
- PODHORNÁ, T. (2012): Společná zemědělská politika (vývoj a nové výzvy). Bakalářská práce. Katedra geografie PřF UPOL, Olomouc, 51 s.
- SKÁLA, V. (2016): Strategické plánování regionálního rozvoje a velký počet malých obcí v ČR. *OBEC & finance*. 21, č. 3, s. 53–55.

- ŠAFR, J., SEDLÁČKOVÁ, M. (2006): Sociální kapitál: koncepty, teorie a metody měření. 1. vydání. Sociologický ústav AV ČR, Praha, 93 s.
- ŠOBOŘOVÁ, A. (2012): Efektivita práce místních akčních skupin – případová studie Místní akční skupina Podlipansko. Diplomová práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PŘF UK, Praha, 100 s.
- TEILMAN, K. (2012): Measuring social capital accumulation in rural development. Journal of Rural Studies. 28, č. 4, s. 458–465.
- Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích, ve znění pozdějších předpisů

Internetové zdroje

- AGRI ČR+ (2015): Nové programové období by mělo být jednodušší.
<http://www.agricplus.cz/nove-programove-obdobi-melo-byt-jednodussi>
- ČEPELKA, O. (2008): Místní akční skupiny v ČR v roce pět.
http://www.tima-liberec.cz/images/dokumenty/MAS_v_%C4%8CR_v_roce_P%C4%9Bt_2008.pdf
- DOŠKOVÁ, S. (2014): Program rozvoje venkova v novém programovém období 2014–2020.
<http://dotacni-noviny.cz/program-rozvoje-venkova-v-novem-programovem-obdobi-2014-2020/>
- ELARD (2015a): About Elard.
http://www.elard.eu/en_GB/about-elard
- ELARD (2015b): The LEADER Approach.
http://www.elard.eu/en_GB/leader-approach
- ELARD (2015c): The Bottom Up approach.
http://www.elard.eu/en_GB/the-bottom-up-approach
- EU4JOURNALIST (2014): Zemědělství – rybolov – potraviny.
<http://www.eu4journalists.com/index.php/dossiers/czech/C8/index.html>
- EUROPEAN COURT OF AUDITORS (2010): Implementation of the LEADER approach for rural development.
http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR10_05/SR10_05_EN.PDF
- EVROPSKÁ KOMISE (2015): Myths and facts.
http://ec.europa.eu/budget/explained/myths/myths_en.cfm

- EVROPSKÝ ZEMĚDĚLSKÝ FOND PRO ROZVOJ VENKOVA (EAFRD) (2005).
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=URISERV:l60032>
- JEŘÁBEK, H. (2010): Úvod do sociologického výzkumu: Standardizované a nestandardizované pozorování.
<http://web.ftvs.cuni.cz/hendl/metodologie/jerabek3/k8/8-2-2.htm>
- KULHÁNEK, L. (2007): Rozvoj regionu v teorii učících se regionů.
https://www.researchgate.net/publication/233898444_Rozvoj_regionu_v_teorii_ucici_ch_se_regionu
- MAS KRAJINA SRDCE (2014): Vyhodnocení realizace SPL 2007–2013.
http://www.maskrajinasrdce.cz/files/Vyhodnocen%C3%AD%20SPL_2007%20-%202013%20%2814%29.pdf
- MINISTERSTVO VNITRA (2008): Mikroregiony a místní akční skupiny.
<http://www.mvcr.cz/clanek/mikroregiony-a-mistni-akcni-skupiny.aspx>
- MZČR (2012): Hodnocení místních akčních skupin 2012.
<http://eagri.cz/public/web/mze/venkov/mistni-akcni-skupiny/aktuality/hodnoceni-mistnich-akcnich-skupin-2012.html>
- MZČR (2014): Podmínky tzv. aktivního zemědělce a naplňování metody LEADER prostřednictvím Místních akčních skupin.
<http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/zahranicni-vztahy/cr-a-evropska-unie/spolecna-zemedelska-politika/podminky-tzv-aktivniho-zemedelce-a.html>
- NÁRODNÍ STRATEGICKÝ PLÁN ROZVOJE VENKOVA ČR NA OBDOBÍ 2007–2013.
http://eagri.cz/public/web/file/26839/Narodni_strategicky_plan_rozvoje_venkova.pdf
- NAŘÍZENÍ (EU) EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY č. 1303/2013.
http://nsmascr.cz/content/uploads/2014/04/na%C5%99%C3%ADzen%C3%AD_CLLD_final.pdf
- NAŘÍZENÍ RADY (ES) Č. 1698/2005.
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32005R1698&from=CS>
- NSMAS ČR (2010): Hodnocení MAS.
<http://nsmascr.cz/dokumenty/informace-o-mas/hodnoceni-mas/>

- NSMAS ČR (2012): Místní akční skupiny.
<http://nsmascr.cz/o-nas/mistni-akcni-skupiny/>
- NSMAS ČR (2014): Standardy MAS.
<http://nsmascr.cz/podklady-pro-op/standardy-mas/>
- NSMAS ČR (2015a): Metoda LEADER; Komunitně vedený místní rozvoj (CLLD); Rozvoj venkova se zapojením místních komunit.
<http://nsmascr.cz/content/uploads/2015/03/brozura2015.pdf>
- NSMAS ČR (2015b): Místní akční skupiny jako platformy pro různé aktivity regionálního rozvoje.
<http://nsmascr.cz/content/uploads/2015/06/M%C3%ADstn%C3%AD-ak%C4%8Dn%C3%AD-skupiny-jako-platformy-pro-r%C5%AFzn%C3%A9-aktivity-region%C3%A1ln%C3%ADho-rozvoje.pdf>
- OECD (2006): The New Rural Paradigm: Policies and Governance.
http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/governance/the-new-rural-paradigm_9789264023918-en#page1
- OECD (2011): Regional Typology.
http://www.oecd.org/gov/regional-policy/OECD_regional_typology_Nov2012.pdf
- PERLÍN, R. (1998): Venkov, typologie venkovského prostoru.
<http://www.mvcr.cz/soubor/perlin-pdf.aspx>
- PERLÍN, R. (2009): Vymezení venkovských obcí v Česku.
<http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6384068>
- PERLÍN, R., a kol. (2012): Regionální diferenciacce venkovských obcí Česka: disparity a možnosti rozvoje.
<http://geography.cz/wp-content/uploads/2012/02/Venkovy-Perl%C3%ADn-a-kol.pdf>
- POSPÍŠIL, D. (2013): Principy a metody.
<http://www.komunitniplanovani.estranky.cz/clanky/komunitni-planovani/ii.-principy-a-metody.html>
- PRV ČR na období 2007–2013 (PRV 2007–2013).
http://www.szif.cz/cs/CmDocument?rid=%2Fapa_anon%2Fcs%2Fdokumenty_ke_stazeni%2Fefafd%2F1393415127062.pdf
- PRV ČR na období 2014–2020 (PRV 2014–2020).
http://eagri.cz/public/web/file/321101/PRV_do_vlady.pdf

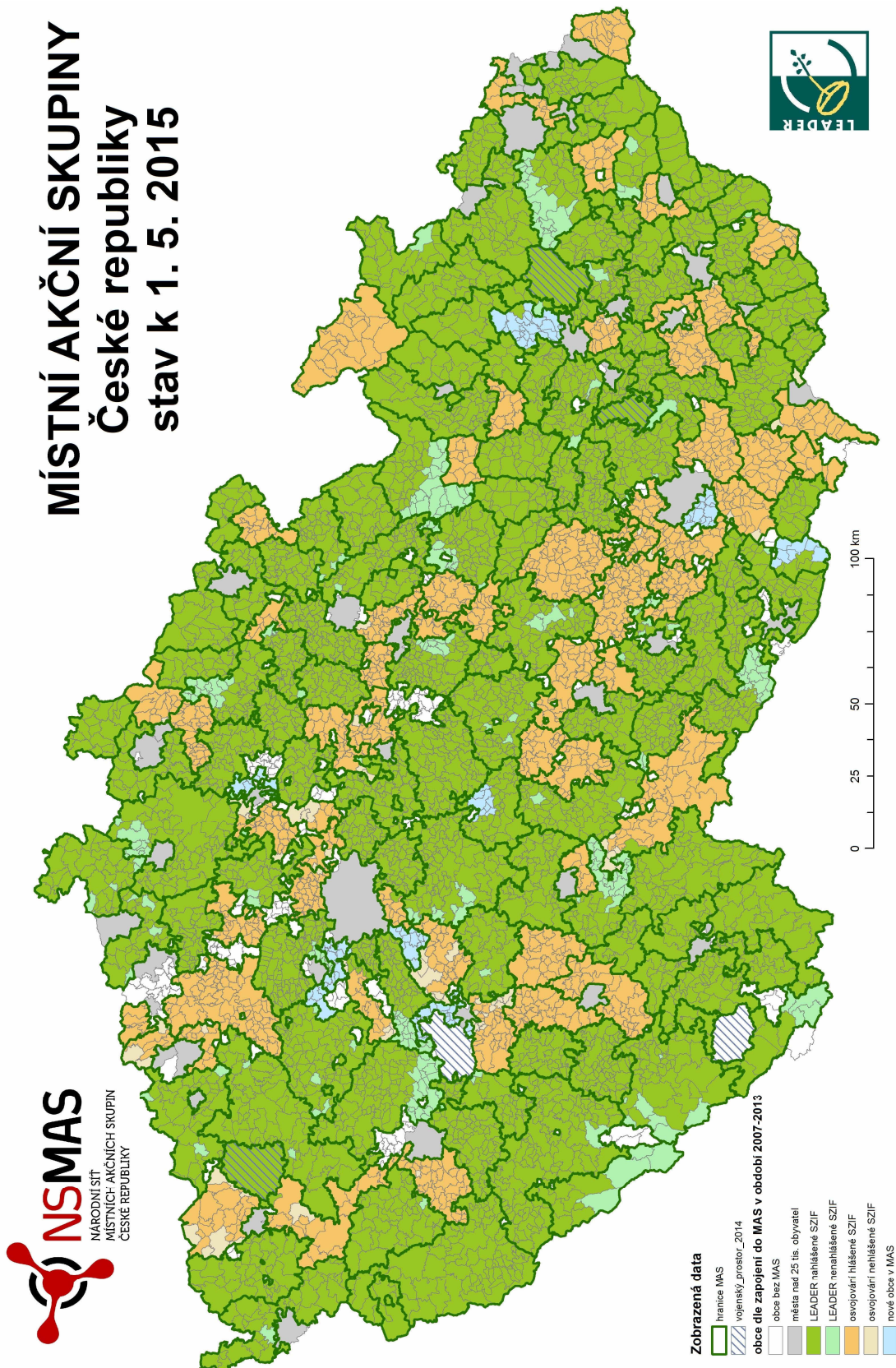
- SLOVNÍK CIZÍCH SLOV (2016): Pojem subsidiarita.
<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/subsidiarita>
- SMO ČR (2010): Analýza potenciálních potřeb obcí po roce 2013 z hlediska budoucí kohezní politiky.
<http://www.smocr.cz/getFile.aspx?itemID=206880>
- SPL 2007–2013: Společně krajinu „Uklidit“, „Zpřístupnit“ a „Rozpohybovat“ (2007).
<http://www.maskrajinasrdce.cz/cs/leader-2007-2013/strategicky-plan-leader>
- STÁTNI ZEMĚDĚLSKÝ INTERVENČNÍ FOND (2015): PRV 2014–2020.
<https://www.szif.cz/cs/prv2014>
- SÝKORA, L., MATOUŠEK, R. (2008): Sociální kapitál a teritorialita sociálních sítí.
https://web.natur.cuni.cz/~sykora/pdf/Sykora_Matousek_%282008%29_socialni_kapital_a_teritorialita_socialnich_siti_manuscript.pdf
- ZVÁRA, K. (2015): Základy biostatistiky.
<http://www.karlin.mff.cuni.cz/~zvara/biostat/2015/bioCELEK.pdf>

Statistické podklady

- ČSÚ (2013): Statistický lexikon obcí - 2013.
https://www.czso.cz/csu/czso/4116-13-n_2013-05
- ČSÚ (2016): MOS – Městská a obecní statistika.
<http://vdb.czso.cz/mos/>
- ČSÚ (2015): Veřejná databáze
<https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=statistiky#katalog=30845>
- IDOS (2016): Jízdní řády.
<http://jizdnirady.idnes.cz/>
- INTEGROVANÝ PORTÁL MPSV (2016): Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska.
<https://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/uzem>
- MAPY.CZ (2016): Internetová mapová aplikace
<https://mapy.cz/>
- VOLBY.CZ (2016): Výsledky voleb a referend.
<http://volby.cz/>

Přílohy

Příloha 1: Místní akční skupiny České republiky – stav k 1. 5. 2015

Zdroj: www.nsmas.cz

Příloha 2: Etalon hodnocení znaků rozvojového potenciálu obcí

Sídlo: .....

PoÚ: .....

Datum: ..... Hodina: .....

Hodnocení podléhá vždy pouze zastavěné území (intravilán) sídla.

Zaškrtni v chlívečku správnou odpověď.

FYZICKÉ PROSTŘEDÍ

Klíč hodnocení stavu budov:

Výborný stav = Na budově nejsou vidět žádná poškozená místa.

Vyžaduje drobné opravy = Budova jeví známky opotřebení, jednotlivé prvky jsou funkční, ale některé z nich vyžadují pravidelnou údržbu (např. natření okapu, fasády, oken atd.).

Vyžaduje rozsáhlé investice = Budova vyžaduje výměnu či okamžitou opravu některých prvků (např. oprava opadané omítky, výměna oken, doplnění chybějících střešních tašek).

Havarijní stav = Budova je významně stavebně poškozena (proležená střecha, chybějící nebo rozbitá okna, bez omítky nebo se zbytky omítky).

1. Budova radnice

Hodnotí se budova, která je více navštěvovaná občany, nebo kde sídlí starosta, hlavní budova.

Hodnotí se stavebně technický stav, stav omítky, oken, vstupu, střechy.

Výborný stav.

Vyžaduje drobné opravy.

Vyžaduje rozsáhlé investice.

Havarijní stav.

2. Budova školy

Budova základní školy sloužící pro ZŠ (nebo MŠ není-li v obci ZŠ). Hodnotí se hlavní budova nebo budova, na které je patrný rozvojový potenciál.

Hodnotí se stavebně technický stav, stav omítky, oken, vstupu, střechy.

Výborný stav.

Vyžaduje drobné opravy.

Vyžaduje rozsáhlé investice.

Havarijní stav.

3. Budova pro společenský život

Hodnotí se budovy typu kulturní dům, kino, sokolovna nebo hasičárna se společenským sálem (ne jen garáž na hasičskou techniku) apod. Hodnotí se vždy pouze jedna hlavní budova.

Hodnotí se stavebně technický stav, stav omítky, oken, vstupu, střechy.

Výborný stav.

Vyžaduje drobné opravy.

Vyžaduje rozsáhlé investice.

Havarijní stav.

4. Pomník, boží muka, kříž, výklenková kaple, socha

Hodnotí se všechny na první pohled viditelné prvky v zastavěném území v sídle (na návsi, podél silnice) včetně bezprostředního zázemí pomníku, kaple apod. (např. plot okolo pomníku).

Všechny jsou ve výborném stavu.

Většina je v pořádku, některé vyžadují opravy.

Většina vyžaduje opravy, některé jsou v pořádku.

Všechny jsou ve špatném stavu.

5. Stav návsi, hlavního veřejného prostoru

Hodnotí se ústřední veřejný prostor včetně mobiliáře. V případě srovnatelnosti dvou a více veřejných prostor, se hodnotí pouze jeden z nich, kde je umístěna autobusová zastávka nebo kostel, kaple.

Hodnotí se celkový stav veřejného prostranství včetně autobusové zastávky, laviček, odpadkových košů, lamp, nádob na tříděný odpad, rybníku/nádrže.

Velmi udržované.

Udržované, ale vyžaduje drobné opravy.

Ještě funkční, ale vyžaduje rozsáhlé investice.

Poškozené, neudržované, vyžaduje rozsáhlou investici.

EKONOMICKÉ PROSTŘEDÍ

6. Obchod s potravinami

Pokud je v sídle více obchodů, hodnotí se největší či nejvýznamnější. Hodnotí se pouze prodejny potravin anebo prodejny, kde převažuje prodej potravinářského zboží (smíšené zboží). Hodnotí se pouze prodejny, které jsou v provozu.

Hodnotí se fasáda, výlohy, prostor před prodejnou, vývěsní štíty. Je-li prodejna součástí domu s jinou funkcí (tedy i obytného), tento dům se jako celek nehodnotí – pouze to, co může ovlivnit majitel prodejny v užívaném (pronajatém) prostoru.

Je ve výborném stavu, kolem je pořádek.

Vyžaduje drobné opravy, neudržovaný prostor před prodejnou.

Vyžaduje větší investice (např. nové výlohy, fasáda, prostor před prodejnou).

Je v havarijním stavu.

7. Restaurační zařízení

Pokud je v sídle více restauračních zařízení, hodnotí se největší či nejvýznamnější. Hodnotí se zařízení sloužící převážně místním obyvatelům, nikoli dominantně pro cestovní ruch – obecní hospoda.

Hodnotí se fasáda, vstup, vývěsní štít, prostor před restauračním zařízením. Je-li prodejna součástí domu s jinou funkcí (tedy i obytného), tento dům se jako celek nehodnotí – pouze to, co může ovlivnit majitel restaurace v užívaném (pronajatém) prostoru.

Je ve výborném stavu, kolem je pořádek.

Vyžaduje drobné opravy, neudržovaný prostor před prodejnou.

Vyžaduje větší investice (např. nové výlohy, fasáda, prostor před prodejnou).

Je v havarijním stavu.

8. Velké podnikatelské areály

Hodnotí se pouze velké areály. Je-li v sídle více areálů, hodnotí se všechny. Mají-li stejné využití, dopisují se do řádku „jiný“ (např. jako 2. zemědělský).

U každého areálu zaškrtni jednu z možností jeho charakteristiky A – D.

A. Funguje a prosperuje jako celek.

B. Prosperuje, ale pouze na části areálu.

C. Spíše upadá, většina areálu nevyužita.

D. Uzavřený, brownfield.

Areál	zemědělský	A	B	C	D
	průmyslový, stavební areál	A	B	C	D
	služby, řemesla	A	B	C	D
	logistika, sklady	A	B	C	D
	jiný	A	B	C	D

SOCIOKULTURNÍ PROSTŘEDÍ

9. Nástěnka, veřejná tabule

Hodnotí se nástěnka, tabule, kam je možné volně umístit oznámení a reklamy.

Nehodnotí se úřední deska obecního úřadu. Nehodnotí se úpravnost nástěnky.

Aktuálností se rozumí ± 1 měsíc.

Převažují aktuální lokální a mikroregionální zprávy (z obcí v rámci PoÚ).

Jsou zastoupeny aktuální lokální a regionální (okres, kraj) zprávy v přibližně stejném rozsahu.

Převažují aktuální regionální zprávy (okres, kraj).

Zprávy jsou neaktuální, bez ohledu na regionální rozsah nebo žádné zprávy.

10. Vývěsky spolků a politických hnutí

Hodnotí se jednoúčelové vývěsky spolků, politických stran nebo hnutí. Vkládání materiálu na takovou vývěsku je možné pouze pro představitele hnutí, vývěsky jsou zasklené, uzamčené apod.

Jsou aktualizované.

Alespoň některé jsou aktualizované.

Jsou neaktuální.

Jsou nefunkční. Je rozbité sklo, vylomené zámky, roztrhané informace.

---

11. Infrastruktura v sídle

V sídle jsou u domů, v plotě atd. umístěny skříňky HUP (Hlavní uzávěr plynu).

V sídle jsou na ulicích mříže na kanály dešťové kanalizace.

V sídle jsou na ulicích záklopký na kanály splaškové kanalizace.

V sídle jsou na ulicích záklopký uzávěrů vody nebo hydranty (veřejný vodovod).

---

12. Uděl sídlu známku (1–4) za to, jak úspěšně byl realizován jeho rozvojový potenciál.

Subjektivní pohled.

Výborně realizován, tj. daný potenciál (možnosti/podmínky) byl využit nad očekávání. 1

Převážně dobře realizován, tj. výsledek odpovídá daným možnostem. 2

Spíše špatně realizován, tj. stav/výsledek je horší, než umožňují podmínky. 3

Velmi špatně, tj. rozvojový potenciál není využit, sídlo se jeví horší, než podmínky umožňují. 4

Doplňující poznámky a vysvětlení hodnotitele: